

ПРОЕКТ

ОБЩИНА ПОЛСКИ ТРЪМБЕШ

ПРОГРАМА

ОПАЗВАНЕ

НА

ОКОЛНАТА СРЕДА

2014-2020г.

СЪДЪРЖАНИЕ

I	ВЪВЕДЕНИЕ	4
1.	Определение и цел на общинската програма за опазване на околната среда	4
2.	Законодателна рамка за подготовка, приемане и изпълнение на ОПООС	5
II.	АНАЛИЗ НА СРЕДАТА	8
1.	Природо-географски и административно-териториални показатели	8
1.1	Природо – географски показатели	8
•	Местоположение, съседни общини	8
•	Релеф, геоложки характеристики	8
•	Полезни изкопаеми	9
•	Климат	10
1.2	Административно-териториални показатели	11
•	Административни показатели	11
•	Териториални показатели (територия по предназначение)	12
2.	Данни и информация, отнасящи се до околната среда	12
2.1.	Въздух	12
	Състояние на качеството на атмосферния въздух	12
	Възможности и мерки за подобряване качеството на атмосферния въздух	15
2.2.	Води	17
•	Водни ресурси	17
•	Категория водоприемник. Мониторинг на повърхностни и подземни води	20
•	Водоснабдяване. Количествени и качествени показатели	22
•	Канализация и отпадни води	24
2.3.	Отпадъци	26
•	Генерирани отпадъци по видове и източници	26
➤	Битови отпадъци	26
➤	Строителни отпадъци	28
➤	Производствени отпадъци	29
➤	Опасни отпадъци	29
➤	Специфични потоци отпадъци	29
•	Събиране, транспортиране и депониране на отпадъците	35
➤	Обхват на система на събиране и транспортиране на битови отпадъци и изпълнител на дейността	35
➤	Налични съдове за отпадъци	36

➤ Налична техника и персонал	37
➤ Честота на сметосъбиране	37
● Предварително третиране и временно съхраняване на отпадъците	38
● Методи за обезвреждане на отпадъците. Депониране	38
● Стари замърсявания с битови и други отпадъци на територията на общината	41
2.4. Почви и нарушени терени	42
2.5. Защитени територии и биоразнообразие	43
2.6. Шум	47
2.7. Зелени площи в населените места	47
2.8. Радиационна обстановка	48
3. Управленски дейности	49
4. Икономически фактори	51
Развитие на икономически отрасли	51
Стопански сектори	53
Туризм	57
Пътна инфраструктура	58
5. Финансово състояние	59
6. Демографска характеристика	60
7. Социално - икономическа характеристика	66
III. АНАЛИЗ НА СИЛНИТЕ И СЛАБИТЕ СТРАНИ	68
IV. ВИЗИЯ ЗА ОКОЛНАТА СРЕДА НА ОБЩИНАТА	71
V. ЦЕЛИ	72
VI. ПЛАН ЗА ДЕЙСТВИЕ	85
VII. ОРГАНИЗАЦИЯ ЗА ИЗПЪЛНЕНИЕТО И ОТЧЕТ НА ПРОГРАМАТА	91

I. ВЪВЕДЕНИЕ

1. Определение и цел на общинската програма за опазване на околната среда;

За пръв път въпроса за Общинска програма за опазване на околната среда се поставя на Първата конференция на министрите на околната среда през 1991г., на която е взето решение да се създаде Обща програма за опазване на околната среда за страните от Европа, за да служи за рамка на усилията за опазване на околната среда на национално и международно ниво.

Икономически регулатори за прилагане на политиката по околна среда са именно тези, т.нар. „Програми за действие”, които включват законодателство, планове екологични такси, финансова помощ за възстановяване и развитие, глоби и санкции.

Основното предназначение на тези програми е да се постигне устойчиво развитие на екологичните проблеми в населените места и да се запази доброто състояние на околната среда.

Тази концепция за устойчиво развитие, приета по-късно през 1992г. на конференцията на обединените нации за околна среда и развитие (UNCED) в Рио де Жанейро, формулира основните принципи за организиране на дейностите в обществото и прокламира няколко фундаментални и дългосрочни решения, ангажиращи международната общност със следните ключови принципи на екологичната политика:

1. *„Йерархия в управлението на отпадъците”* - предотвратяване, минимизиране, оползотворяване, третиране, надеждно съхранение.

2. *„Превантивност на мерките”* – стимулира контролиращия орган да бъде предпазлив при издаване на разрешителни за нови дейности. Въвежда се чрез оценка на въздействието върху околната среда – административен регулатор чрез който се изпълнява този принцип, като една ранна експертиза за проблемите които могат да възникнат и да причинят отрицателни въздействия върху околната среда.

3. *„Замърсителят плаща”* – Замърсителят трябва да поеме разходите за провеждане на мерките, наложени от публичната власт, за да осигури приемливо състояние на околната среда. Принципът се прилага при аварийни ситуации, ако се открие причината.

4. *„Отговорност на производителя”* – действията на производствено ниво трябва да бъдат по ефикасни от тези на потребителско ниво. Целта е да се внедри създаването на екологичен продукт. Еко-марката дава оценка на жизнения цикъл, на пътя по който идва продукта.

5. *„Споделената отговорност”* – Опазването на околната среда е обща задача на правителството, гражданите и промишлеността, осъществявана чрез сътрудничество между тях.

6. *„Интегриране”* – Опазването на околната среда е въпрос който не трябва да се обсъжда самостоятелно. Екологичните аспекти трябва да се вземат предвид при оформянето и прилагането на политиката в много други области, като: транспорт, енергетика, промишленост, селско стопанство, туризъм.

7. *„Доброволно участие”* – Законодателството и наредбите осигуряват минимални резултати в областта на опазване на околната среда. Затова се сключват доброволни споразумения със замърсителите, за да вземат участие в политиката по опазване на околната среда.

Посочените фундаментални принципи са в основата на всички политики, програми и действия насочени към опазване на околната среда на всички нива – международно, национално, регионално и местно.

Съвременните модели на разработване на програми следват стъпките на стратегическото планиране. Най-общо казано, този подход дава отговор на три главни въпроса:

- Къде сме сега? /Анализ на средата /
- Какво искаме да постигнем ? / Определяне на цели и приоритети /
- Как да го направим ? /Алтернативи, план за действие, отчетност, контрол /

Разработени по метода на стратегическото планиране, Общинските програми за опазване на околната среда, формират адекватна екологична политика с *цел запазване доброто състояние на околната среда*.

Програмите за опазване на околната среда сами по себе си представляват комплексна разработка по проблемите, свързани с опазване на околната среда и включват всички нейни компоненти – въздух, вода, почва, биологично разнообразие, факторите /заплахите/, които оказват влияние върху състоянието им – урбанизация, шум, отпадъци, химикали и човешката дейност – енергия, транспорт, промишленост, земеделие, горско стопанство, туризъм.

Основните цели на общинските програми за опазване на околната среда са:

- Формиране на адекватна екологична политика на общината. Предвиждане на основните мерки, чрез които общината следва да изпълнява задълженията и реализира правомощията си, делегирани от нормативните актове в областта на околната среда.
- Обединяване на усилията на общинските органи, държавните институции, населението, НПО и бизнеса на територията на общината за решаване на проблемите;
- Идентифициране на приоритетните екологични цели и координиране на действията на заинтересованите страни за тяхното постигане;
- Постигане на оптимално, най-ефективно и целесъобразно използване на наличните финансови и човешки ресурси, като се съсредоточат за решаване на най-приоритетните проблеми.
- Аргументиране на проектите на общината, които ще бъдат предложени за финансиране от общински, национални и международни източници на финансиране;
- Ангажиране на местната общественост при вземането на решения за околната среда и в следствие при изпълнението им.

Основната цел обаче си остава да бъде променен начина на мислене, както и начинът на живот на хората. При вземането на решения да се търси партньорство и консенсус, да се обединяват усилията за опазване на околната среда и да се осъзнава отговорността пред бъдещите поколения. Основният принцип на екологичното движение “Мисли глобално, действай локално” да се прилага в практическата дейност.

2. Законодателна рамка за подготовка, приемане и изпълнение на ОПООС

Основание на правомощията на органите на местната власт по отношение на процесите на управление на околната среда се съдържа в Закона за местното самоуправление и местната администрация (чл. 17, т.8), в който е посочено, че местното самоуправление се изразява в правото и реалната възможност на гражданите и избраните от тях органи да решават самостоятелно всички въпроси от местно значение, които

законът е предоставил в тяхна компетентност, включително в сферата на опазването на околната среда и рационалното използване на природните ресурси .

Специалният Закон за опазване на околната среда (ЗООС), вменява на кметовете на общини функцията на компетентен орган (чл. 10, ал. 1, т. 6). Като компетентни органи по опазване на околната среда, на кметовете на общини са възложени редица задължения за управление на компонентите и факторите на околната среда на територията на общината (чл. 15).

Правното основание за разработване от общините на програми за опазване на околната среда (ОПООС) се съдържа в чл. 79 на ЗООС. Програмите се приемат от общинските съвети (ОбС), по предложение на кмета на съответната община ОбС контролират изпълнението на ОПООС. Кметът на общината ежегодно внася в ОбС отчет за изпълнението на програмата за околна среда, а при необходимост - и предложения за нейното допълване и актуализиране. Отчетите трябва да бъдат представени за информация и на съответната Регионалната инспекция по околната среда и водите (РИОСВ)

При разработване на ОПООС, органите на местното самоуправление се ръководят и от указания на министъра на околната среда и водите. Териториалните административни звена към съответните министерства и държавни агенции, които събират и разполагат с информация за околната среда, подпомагат разработването на програмите чрез участие на свои експерти и предоставяне на информация. При разработването, допълването и актуализирането на програмите се привличат и представители на неправителствени организации, на фирми и на браншови организации.

Общинските програми се изготвят в тясно съответствие с принципите на Националната стратегия за околна среда (НСОС), която се разработва за период 10 години и се приема от Народното събрание по предложение на Министерския съвет (чл. 76, ЗООС). НСОС съдържа анализ на състоянието на околната среда, на тенденциите, причините и източниците на замърсяване и увреждане, както и на институционалната рамка, административните и икономическите средства за осъществяване на политиката. НСОС поставя и основните цели и приоритети на национално ниво, както и посочва средствата за постигане на набелязаните цели.

Съгласно ЗООС, Националната стратегия за околна среда и общинските програми за околна среда са средство за постигане целите на закона и се разработват в съответствие с принципите за опазване на околната среда (чл. 75 от ЗООС). Принципите, които са поставени за водещи при разработване на този национален стратегически документ и които следва да бъдат спазвани при разработване на ОПООС са: устойчиво развитие; предотвратяване и намаляване на риска за човешкото здраве и околната среда; предимство на предотвратяването на замърсяване пред последващо отстраняване на причинените вреди от него; участие на обществеността и прозрачност в процеса на вземане на решения в областта на околната среда; информираност на гражданите за състоянието на околната среда; замърсителят плаща за причинените вреди; съхраняване, развитие и опазване на екосистемите и присъщото им биологично разнообразие; възстановяване и подобряване на качеството на околната среда в замърсените и увредените райони; предотвратяване замърсяването и увреждането на чистите райони и на други неблагоприятни въздействия върху тях; интегриране на политиката по опазване на околната среда в секторните и регионалните политики за развитие на икономиката и обществените отношения; оптимално използване на природни ресурси и енергия

Към националната стратегия се приема и план за действие, който съдържа конкретни институционални, организационни и инвестиционни мерки, срокове, отговорни институции, необходими ресурси и източници на финансиране, както и схема за организация, наблюдение и отчитане на изпълнението, оценка на резултатите, предприемане на коригиращи действия при необходимост.

В допълнение на основния национален стратегически документ в областта на околната среда, се разработват и приемат и други национални планове и програми по компоненти на околната среда и фактори, които им въздействат. Те се основават на принципите, целите и приоритетите на Националната стратегия за околна среда и в съответствие с изискванията на специалните закони за околната среда.

В тази връзка, ОПООС съдържат раздели, които са обособени по компоненти и фактори на околната среда и следват както разпоредбите на специалните закони по околна среда, така и другите национални планове и програми, които се приемат в отделните сектори, като въздух, почви, отпадъци, шум. Специалните закони предвиждат самостоятелни задължения на общините за разработване на програми и планове за действие за опазване и устойчиво управление на съответните компоненти и намаляване или ограничаване на въздействието на някои фактори на околната среда.

Съгласно чл. 52, ал.2 от Закона за управление на отпадъците (ЗУО) Общинската програма за управление на дейностите по отпадъците (ОПУДО) е неразделна част от Общинската програма за околна среда.

Общинските програми за опазване на околната среда са динамичен и отворен документ, който се допълва периодично съобразно настъпилите промени в приоритетите на общината, в националното законодателство и други фактори от важно значение.

Местно законодателство, наредби, планове и програми на Община Полски Тръмбеш, отнасящи се до опазване на околната среда и произтичащите от това ангажменти, свързани с планирането на мерки и дейности.

- Наредба за опазване на околната среда и управление на отпадъците на територията на община Полски Тръмбеш.
- Наредба за изграждане и опазване на зелената система на територията на община Полски Тръмбеш.
- Наредба за стопанисване и управление на земеделските земи от общинския поземлен фонд на територията на община Полски Тръмбеш.
- Наредба за управлението, стопанисването и ползването на горски територии – общинска собственост.
- Наредба № 1 на Община Полски Тръмбеш за опазване на обществения ред на територията на община Полски Тръмбеш.
- Наредба №14 за определянето и администрирането на местните такси и цени на услуги на територията на община Полски Тръмбеш.
- Програма за управление на отпадъците на територията на община Полски Тръмбеш 2010-2014г.
- Общински план за развитие на Община Полски Тръмбеш за период 2007-2013г.

II. АНАЛИЗ НА СРЕДАТА

1. Природо-географски и административно-териториални показатели

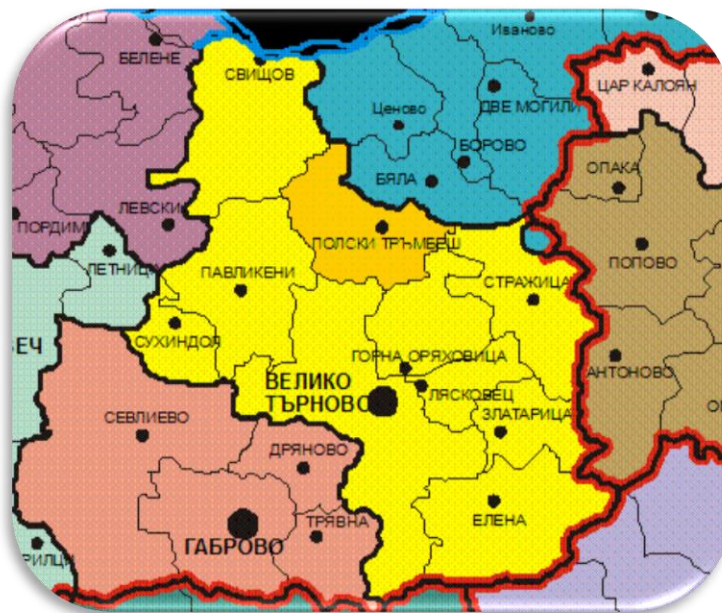
1.1. Природо – географски показатели

- Местоположение, съседни общини

Община Полски Тръмбеш се намира в Централна Северна България. Разположена е в североизточната част на Великотърновския регион.

Територията на Община Полски Тръмбеш е 463.660 кв. км. Тя заема 9.8 % от Великотърновска област и 0.40% от територията на страната.

Граничи с общините Бяла и Стражица – на изток, общините Ценово и Свищов – на север, община Павликени – на запад и с общините Велико Търново и Горна Оряховица – на юг.

Фигура 1. Географско положение на община Полски Тръмбеш

- Релеф, геоложки характеристики

Територията на общината е разположена в Дунавската равнина и преобладаващият релеф е равнинен. В източната част той преминава в хълмисто-равнинен. Надморската височина варира от 30 до 360 м. През територията на общината преминават р. Янтра и р. Елия, като най-ниската кота на надморската височина се намира по поречието на река Янтра.

Според геоложкия си строеж територията на общината попада в източните части на Мизийската платформа (Фигура 2). Районът е изграден е от скалите на долната креда, неогена и кватернера, а тектонският стил на разглежданата част от платформата се характеризира с почти хоризонтални пластове.

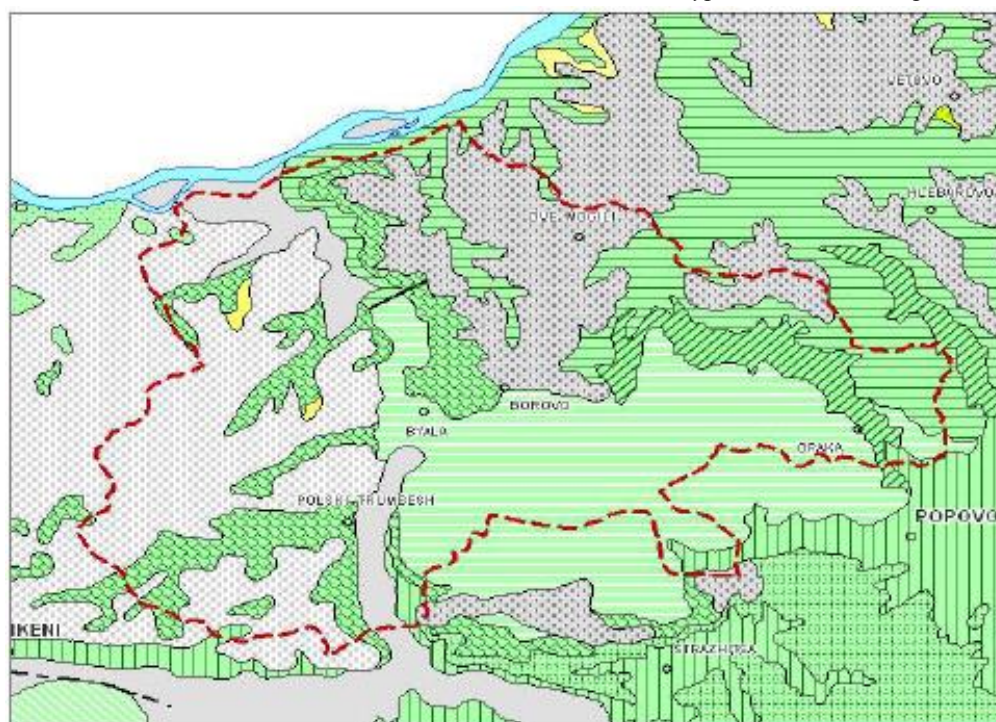
Долна креда. Най-старите скали в района, които се разкриват на повърхността, се отнасят към кредната система, която тук е представена само от долнокредната си серия. Обособената и официално въведена като литостратиграфска единица Тръмбешката свита е представена от тънкослойни сивозелени мергели, на места по-песъчливи, прослоени незакономерно с варовити пясъчници.

Неоген. Неогенските материали имат малко площно разкритие в северната част на общината (между с. Ценово и гр. Полски Тръмбеш). Представени са от скалите на Белослатинската свита – бели глинести варовици, варовити глини и витрокластични пепелни туфи. Залягат обикновено върху скалите на Тръмбешката свита и се покриват от льосовите отложения на кватернера.

Кватернер. Кватернерните отложения, по своя генезис, се разделят на две групи – еолични и алувиални. *Еоличните образувания* изграждат лъсовия комплекс, който е представен от две разновидности лъос – типичен и глинест. Лъосът е финозърнеста и лека, слабо споена, порьозна глинесто- алевритова скала с белезникавожълтеникав до светложълтеникав цвят. Съдържа калциев карбонат под формата на единични зърна, кори или конкреции с най-различна форма и големина. Погребаните почви сред лъоса са от различно обогатени на хумус, тъмнокафяви рахли и глинясали хоризонти. *Алувиалните отложения* на територията на общината са развити в поречието на р. Янтра. Залягат върху мергелни варовици и варовици на Тръмбешка свита. Алувиалните наслаги са привързани към втори и първи надзаливни тераси на р.Янтра. Морфоложки, терасите са разположени от вътрешната страна на меандрите, които реката прави, където дебелината на алувия, изграждащ терасите достига до 12 m. Тук алувия е представен от алувиални глини и дребно до среднокъсови, добре заоблени полигенни чакъли.

Фигура 2. Геоложка карта

КВАТЕРНЕР

Алувиални отложения – чакъли, пясъци и блатни отложения от заливките, крайбрежните и по-високите тераси

Болични отложения – пясъклив лъос, глинест лъос

НЕОГЕН

Белослатинска свита – пясъци, чакъли

КРЕДА

Теригеннокарбонатни скали - различни комбинации на различните места

Тръмбешка свита – мергели и смесени скали (Апт)

Източник: Проект подготовка на мерки за управление на отпадъците в регион Борово

- **Полезни изкопаеми**

Районът е беден на запаси от полезни изкопаеми.

Единственият природен запас са откритите до общинския център залежи на доброкачествена мергелна глина.

В селата Каранци, Обединение и Полски Сеновец има разкрити кариери за добив на строителен камък, но към настоящия момент те не се експлоатират.

Речното корито на р. Янтра е източник на инертни материали- чакъл и пясък, намиращи приложение в строителството.

- **Климат**

Климатът в района на община П. Тръмбеш е умерено - континентален. Съгласно климатичното райониране на България Общината попада в Северния климатичен район на Дунавската равнина.

Климатът се обуславя от значителната отвореност на Дунавската равнина на североизток и сравнително еднообразния релеф. Климатичните данни отразяват основните метеорологични параметри, характерни за хълмисто-равния характер на Общината. Характерни за района на Общината са студена зима и горещо лято.

Температура.

Средногодишната температура е +11.9°C, а годишната температурна амплитуда е 25°C. Най-ниските средномесечни температури (-2.2°C) са през месец януари. Поради голямата откритост на Дунавската равнина през зимата безпрепятствено нахлуват студени въздушни маси от север и североизток. В следствие на което през зимата в района се установява за дълго студено време, нередко придружено от устойчиви температурни инверсии. Първите отрицателни температури се появяват през м. Ноември и се поддържат до месец март.

През останалите сезони преобладават океански въздушни маси от запад и северозапад. Най-високите летни температури се проявяват през месеците юли - август, когато средната денонощна температура на въздуха е над 23°C и може да достигне 35°C. Районът се характеризира и с добра продължителност на слънчево греене (по-голяма от 2000 часа/год.)

Валежи.

Количеството на валежите е недостатъчно, разпределени са неравномерно сезонно и териториално. Средномесечната сума на валежите е 55 мм/кв.м. Режимът на валежите се характеризира с най-големи валежни количества през лятото и средномесечен майско-юнски максимум (78 мм/м²) и февруарски минимум (22 мм/м²).

Относителната влажност на въздуха е около 73%, като най-висока е през месец декември - 87%, а най-ниска през месеците юли - август 62%.

Продължителността на снежната покривка е 30-40 дни годишно.

Ветрове.

Един от най-важните климатични фактори, оказващи влияние върху степента на разсейване и преноса на атмосферни примеси е скоростта, посоката и честотата на вятъра. Случаите на „тихо” време и скорост на вятъра под 1м/сек влияят най-осезателно върху разсейването на атмосферните примеси. Повторяемостта на слабите ветрове също е от голямо значение. По отношение на режима на ветровете в община Полски Тръмбеш доминират най-често ветрове от запад, север и северозапад. Режимът на ветровете в района варира от 1.4 до 2.4м/сек при средна скорост 1.8м/сек.

Характерни за района са чести и продължителни мъгли.

1.2. Административно-териториални показатели

- **Административни показатели**

Община Полски Тръмбеш обхваща петнадесет населени места – един град и 14 села

Фигура 3. Населени места

Таблица 1. Разстояния м/у общинския център и кметствата

№	Населено място	Разстояние м/у общинския център и кметствата (км)
1.	гр. Полски Тръмбеш	
2.	с. Вързулица	21
3.	с. Иванча	9
4.	с. Каранци	6
5.	с. Климентово	3
6.	с. Куцина	12
7.	с. Масларево	21
8.	с.Обединение	12
9.	с. Орловец	13
10.	с. Павел	18
11.	с. Петко Каравелово	8
12.	с. Полски Сеновец	11
13.	с. Раданово	3
14.	с. Страхилово	8
15.	с.Стефан Стамболово	15

В административно отношение общината е част от област Велико Търново. Административният център на общината гр. Полски Тръмбеш отстои на 36 км от областния център гр. Велико Търново, на 45км от гр. Свищов, на 33 км от гр. Горна Оряховица, на 35 км от гр. Павликени, на 22 км от гр. Бяла и на 40 км от гр. Стражица.

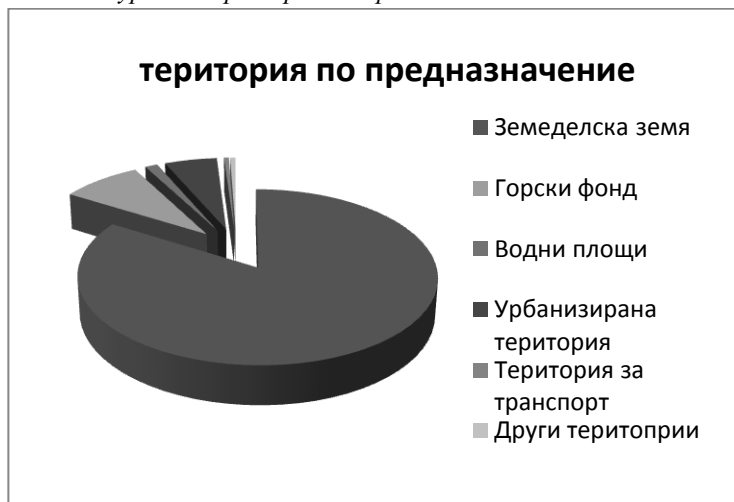
Териториални показатели (територия по предназначение)

Територията на община Полски Тръмбеш заема площ от 463.660 кв.км. Тя представлява 9.8 % от Великотърновска област и 0.40% от територията на страната.

Таблица 2. Територия по предназначение

Баланс на територията	Площ	
	км ²	%
Обща площ	463.660	100
Земеделска земя	388.860	83.87
Горски фонд	38.700	8.35
Водни площи	6.000	1.29
Урбанизирана територия	25.200	5.43
Територия за транспорт	2.300	0.50
Други територии	2.600	0.56

Фигура 4. Територия по предназначение

Земеделските територии са със значително по-висок дял от средния за страната (83,87% срещу 57,40%) за сметка на горските територии (8,35% срещу 33,40%).

По данни на Министерство на земеделието и горите община Полски Тръмбеш е сред регионите в страната с най-висока използваемост на земите – 62-77% и с най-висок относителен дял на обработваемата земя - около 70 %.

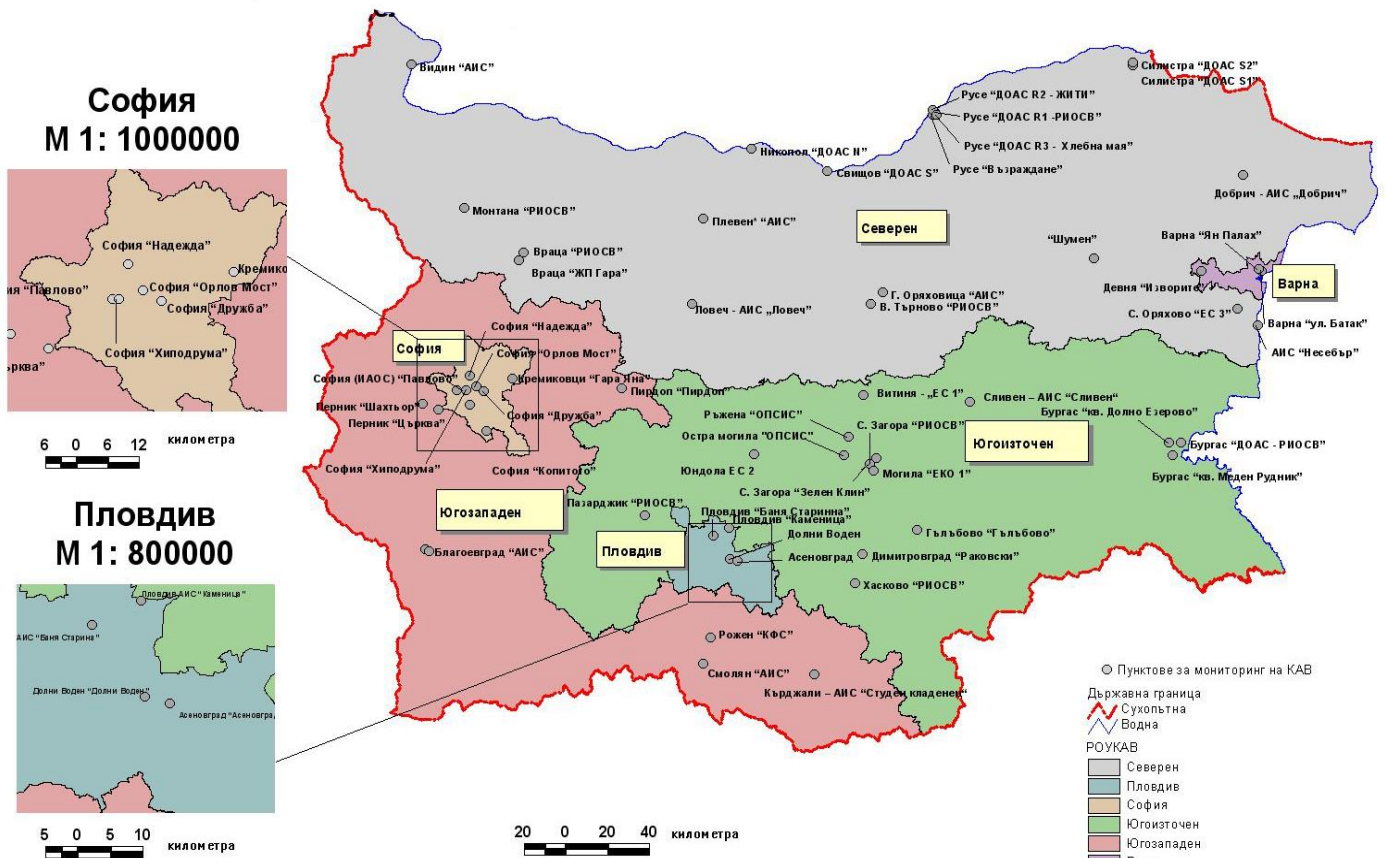
2. Данни и информация, отнасящи се до околната среда.

2.1. Въздух

➤ Състояние на качеството на атмосферния въздух

Оценка на качеството на атмосферния въздух (КАВ) върху територията на страната се извършва от Националната система за мониторинг (НСМ) на околната среда

Със Заповед № РД-1046/03.12.2010г., на министъра на околната среда и водите, са утвърдени 6 (шест) Района за оценка и управление на качеството на атмосферния въздух - *фигура 5*. Определени са и минималния брой пунктове за текуща оценка на КАВ, по основните показатели по чл. 4, ал. 1 от Закона за чистотата на атмосферния въздух (ЗЧАВ) за всеки отделен РОУКАВ, считано от 01.01.2011год. Съгласно горепосочената заповед основните показатели за мониторинг са: общ прах, фини грахови частици (ФПЧ₁₀ и ФПЧ_{2,5}); серен диоксид (SO₂); азотен диоксид (NO₂); озон (O₃); въглероден оксид (CO); бензен (C₆H₆); олово (Pb); кадмий (Cd); никел (Ni); арсен (As); полициклични ароматни въглеводороди (ПАВ). Допълнително, според характера и източниците на емисии в отделни райони от територията на страната се контролират и други специфичните показатели: фенол, амоняк, аерозоли на сярна киселина, толуол, ксилол, стирол, серовъглерод, сероводород, метан и неметанови въглеводороди, както някои други специфични замърсители. Утвърдените 6 (шест) Района за оценка и управление на качеството на атмосферния въздух (РОУКАВ) са: Столичен, Пловдив, Варна, Северен/Дунавски, Югозападен и Югоизточен. Община Полски Тръмбеш попада в Северен/Дунавски район

Фигура 5. Райони за оценка и управление на качеството на атмосферния въздух (РОУКАВ)
Източник: ИАОС

РОУКАВ СЕВЕРЕН										
	СЧН (1 час)		СДН (24 часа)		СГН (1 год.)					
	(средночасова норма)				(средногодишна норма)					
	>СЧН	□СЧН	>СДН	□СДН	>СГН	□СГН				
SO ₂		✓		✓						
NO ₂		✓					✓			
ФПЧ ₁₀			✓		✓					
	Съществува зависимост между сезоните и стойностите на показателя. Наблюдава се повишаване на стойностите през пролетния и есенния период на годината и се достига максимум през зимните месеци									
ФПЧ _{2,5}							✓			
Pb							✓			
CO	Норма – максимална 8-часова стойност (в рамките на денонощието) □□□□ Норма (8 часа)									
O ₃	Не е регистрирано превишение на праг за предупреждаване на населението /в три последователни часа концентрации над (240 µg/m ³). Във всички РОУКАВ са регистрирани повишения на прага на здравна защита (110 µg/m ³).									
	СГН (1 год.)									
РОУКАВ	Бензен		Арсен		Кадмий		Никел		ПАВ	
	>СГН	□СГН	>СГН	□СГН	>СГН	□СГН	>СГН	□СГН	>СГН	□СГН
Северен		✓		✓		✓		✓		✓
	Не е регистрирано превишение на СГН (средногодишната норма) за съдържание на бензен, арсен, кадмий, никел и полициклически ароматни въглеводороди									

* Оценката е изготвена спрямо ПС за СДН = 125 µg/m³ (да не бъде повишена в повече от 3 дни за една календарна година) **, спрямо СГН = 40 µg/m³ ***, спрямо ПС за СДН = 50 µg/m³ (да не бъде превишена в повече от 35 дни за една календарна година) ****, спрямо краткосрочна целева норма (КЦН = 120 µg/m³).

Таблица 3. Процент на засегнатото население от нивата на SO₂, NO₂, ФПЧ₁₀ и озон по РОУКАВ

РОУКАВ	Процент на засегнатото население от нивата на съответните атмосферни замърсители по РОУКАВ и общо за страната			
	SO ₂ *	NO ₂ **	ФПЧ ₁₀ ***	Озон****
Столичен	0	100	100	0
Пловдив	0	100	100	0
Варна	0	0	100	0
Северен/Дунавски	0	0	40	0
Югозападен	9	0	27	0
Югоизточен	5	0	52	14
Общо за страната	3	22	57	4

Източник: ИАОС

Горните и долните оценъчни прагове за нивата на SO₂, NO₂, ФПЧ, Pb, C₆H₆, CO и O₃ в атмосферния въздух са определени в Наредба № 12 от 15 юли 2010 г. за норми за серен диоксид, азотен диоксид, финни прахови частици, олово, бензен, въглероден оксид и озон в атмосферния въздух

Съгласно определените райони за оценка и управление качеството на атмосферния въздух, община Полски Тръмбеш попада в район, в който нивата на един или няколко замърсители са между съответните горни и долни оценъчни прагове.

На територията на община Полски Тръмбеш няма разположен пункт за мониторинг на качеството на атмосферния въздух.

В районите, в които нивата на замърсителите не превишават съответните горни оценъчни прагове, оценката на КАВ се извършва чрез комбинация от постоянни измервания и дисперсионно моделиране и/или индикативни измервания. Също така общинските органи, съгласувано със съответните РИОСВ, предприемат мерки за ограничаване на емисиите при условията и по реда на ЗООС и ЗЧАВ, включително чрез издаване на разрешителни за експлоатация и чрез решенията по ОВОС, с оглед поддържане нивата на замърсителите под оценъчните прагове и запазване на възможно най-доброто качество на въздуха в тях, съвместимо с устойчивото им развитие.

От анализиранияте проби въздух, по данни от ежемесечни справки за регистрирани замърсявания на околната среда в района на РИОСВ - Велико Търново е отчетно, че емисиите на:

Серен диоксид (SO₂) - са в границите на средночасовата норма.

Азотен диоксид (NO₂) - са в границите на средночасовата норма.

Озон (O₃) - са в границите на средночасовата норма.

Фини прахови частици - са над ПДК ср.дн.

Делът на промишлеността в икономиката на община Полски Тръмбеш е твърде ограничен. Предприятията не работят целогодишно, поради което и замърсяването на въздуха е незначително.

В резултат на производствената дейност не се отделят съществени емисии на вредни вещества. Измерено за района е превишение на стойностите единствено на фини прахови частици (ФПЧ₁₀ и ФПЧ_{2,5}). При което съществува зависимост между сезоните и

стойностите на показателя. Наблюдава се повишаване на стойностите през пролетния и есенния период на годината и се достига максимум през зимните месеци.

Замърсяването на атмосферния въздух с прах е перманентно. Концентрациите му в приземния въздушен слой на селищната среда зависят както от метеорологичните условия на региона, така и от благоустройствените мероприятия.

Причини за увеличените стойности на фините прахови частици могат да се дължат на следните 3 (три) източници на замърсяване:

① Инсталации и технологии в отраслите на икономиката.

Винаги когато е възможно трябва да се въвеждат най-добрите технологии в обектите на отраслите на икономиката – когато се издават разрешителни за нови инсталации и когато се преразглеждат разрешителните за съществуващите инсталации. В община Полски Тръмбеш няма промишленост, причиняваща силно замърсяване на въздуха.

② Трафик на транспорта и състояние на пътната инфраструктура

Улиците с голям трафик в общината са разположение предимно в открити райони с добра вентилация. Трафикът като цяло не се счита за голям проблем за качеството на атмосферния въздух в община Полски Тръмбеш. Пределните норми може да не надвишават заради слабата вентилация по време на спокойна метеорологична обстановка.

Значителна част от праховите частици в атмосферния въздух идва от повторната циркулация на частиците от земната повърхност, където се уталожват. За намаляване на запрашеността в населените места е необходимо периодично почистване на пясъка и измиване на улиците.

Употребата на оловосъдържащ бензин и увеличението на автомобилния парк, както и физическото му остаряване (75% от МПС са над 15 години) могат да допринесат до замърсяване на въздуха с *оловни аерозоли и азотни оксиди*.

③ Отопление

Домакинствата и потребителите променят източниците си на отопление в зависимост от цените на горивата. Потреблението на различни горива, варира в зависимост от потребителските цени. Високите цени на електроенергията тласна населението да използва печки и горива за битови нужди. Нискокачествените горива (въглища, брикети и дърва) се използват широко за битово отопление в домакинствата. През зимния период с тихо време (слаб вятър) и температурна инверсия, битовото отопление увеличава емисиите серен диоксид и праховите частици.

През територията на община Полски Тръмбеш, конкретно землищата на с. Орловец, с. Раданово, с. Петко Каравелово, с. Полски Сеновец, с. Иванча и с. Обединение се очаква изграждането на два газопровода: „Набуко” и „Южен поток”. Въвеждането на природния газ като източник на отопление би подобрило качеството на атмосферния въздух, но не е сигурно кога ще бъде газоснабден частният сектор, тъй като горивата за битови нужди (въглища, брикети, дърва) са много по-евтини, а газоснабдяването изисква инвестиции.

➤ **Възможности и мерки за подобряване качеството на атмосферния въздух**

Мерките, които се предприемат за подобряване на състоянието и качеството на атмосферния въздух в община Полски Тръмбеш са заложили в Глава Втора - Чистота на атмосферния въздух в Наредбата за опазване на околната среда и управление на отпадъците на територията на Община Полски Тръмбеш, както следва:

Забранява се:

⇒ Експлоатацията на обекти – източници на емисии в атмосферния въздух, които не са оборудвани с пречиствателни съоръжения.

⇒ Изгарянето на отпадъци в и извън границите на населените места.

⇒ Изхвърлянето и изпускането на газови емисии, вещества и материали, които водят до отделянето на неприятни миризми и замърсяване на атмосферния въздух.

Съгласно горепосочената Наредба на ОбС – Полски Тръмбеш също така физическите и юридически лица, които осъществяват дейности с източници на емисии в атмосферния въздух на територията на общината, са длъжни да спазват изискванията на Закона за чистотата на атмосферния въздух и подзаконовите актове към него и да:

☞ Да осигурят наличието на пречиствателни съоръжения и изпълнение на програмите за тяхната поддръжка.

☞ Да уведомят своевременно общинските власти за предстоящи промени в суровините и в технологичните процеси, които ще доведат до изменения в условията и изискванията за осигуряване качеството на атмосферния въздух, както и при извършване на ремонтни работи на пречиствателните съоръжения.

☞ Незабавно да уведомят общинските власти за настъпили производствени аварии и други инциденти, които могат да доведат до увеличаване на емисиите или да предизвикат влошаване качеството на атмосферния въздух, както и да предприемат мерки съгласно нормативната уредба, регламентираща действията при промишлени аварии и бедствия.

За осигуряване качеството на атмосферния въздух, по отношение основно на намаляване на концентрациите на показателя фини прахови частици с размер под 10µm (ФПЧ₁₀) се препоръчва прилагането на следните мерки:

1. Поддържане на пътната инфраструктура. Редовно, периодично почистване на пътека и измиване на улиците, с цел снижаване на праховостта в населените места.

2. Организиране и регулиране на автомобилния транспорт в населените места.

3. Култивиране на неподдържаните зони в населените места, например чрез засаждане на трева и декоративна растителност, за да се намалят емисиите от частиците пръст.

4. Насърчаване употребата на горива в бита с по-добри екологични характеристики (в т.ч. газифициране на населените места).

5. Контролиране и въвеждане на най-добрите технологии в обектите на отраслите на икономиката – когато се издават разрешителни за нови инсталации и когато се преразглеждат разрешителните за съществуващите инсталации.

6. Контрол на строителните дейности – в тази връзка е необходимо при извършване на строителни дейности да се спазват изискванията на чл. 169, ал.1, т. 5 на Закона за устройство на територията (ЗУТ).

7. Оценка на потенциалът на проблема със замърсяването на атмосферния въздух, информиране на обществеността за състоянието на КАВ и по-широко участие на НПО в решаване на проблемите на околната среда, в частност опазване чистотата на атмосферния въздух.

На територията на общината не са констатирани източници на „неприятни миризми”. Също така не е установен пренос на замърсители от други райони оказващи влияние върху качеството на атмосферния въздух на територията на общината.

В заключение може да се каже, че качеството на атмосферния въздух за община Полски Тръмбеш се оценява като много добро. Като цяло параметрите на компонента въздух на околната среда в района са в рамките на приетите норми. Регионът на Общината не е включен в Националната система за екологичен мониторинг. Съгласно националното законодателство не се изисква разработване на програма за подобряването на качество на въздуха.

2.2. Води

➤ Водни ресурси

Водните ресурси на територията на общината са ограничени. Площта на водните площи на територията на общината е 6.000 км² в това число реки, дерета, язовири. Основна водна артерия на общината е р. Янтра и нейния ляв приток - река Елийска.

Река Янтра извира от северното подножие на връх Хаджи Димитър в Шипченската планина, Средна Стара планина и се влива в Дунав източно от Свищов, край село Кривина. Река Янтра има сравнително голяма извитост (коефициент 3,1) поради силното меандриране в долното си течение след град Велико Търново. При преминаването си през Предбалкана реката образува множество проломи. От друга страна това е река с малък наклон- 4,6‰, средната надморска височина на водосборния ѝ басейн е 470м. Янтра тече в североизточна посока до град В. Търново, след това като завива на изток прави остър десен завой и приема северна посока, която посока запазва до вливането си в Дунав под село Кривина.

Преди навлизане в община Полски Тръмбеш р. Янтра приема водите на река Дряновска (с приток Белица), река Лефеджа (с притоци Стара река, Златаришка река), река Росица (с притоци Видима, Негованка)

Водосборният басейн на реката на територията на общината е – 86 км². Фактори, влияещи върху състоянието и подхранването на реката са преди всичко предимно залесеността, количеството на падналите валежи и антропогенното въздействие. Водосборната област на река Янтра е с коефициент на залесеност около 40%.

Максимумът на оттока на р. Янтра е през пролетта, а минимума - септември и октомври. Средният отток при с. Раданово и гр. Полски Тръмбеш е 36,8м³ за секунда.

Гъстотата на речната мрежа на р. Янтра е 0,7 км/км²

Ширината на реката е от 30 до 50м, средна дълбочина 2 - 3м, а общата дължина на реката през землището на община – 17км.

Река Янтра преминава през землищата на следните населени места на територията на общината: с. Куцина, с. Петко Каравелово, с. Раданово, гр. Полски Тръмбеш, с. Каранци. Образува живописни меандри, два от които при село Раданово и град Полски Тръмбеш. В резултат на коригиране на речното корито /1943-1947г./ същите са превърнати в рибарници. По този начин са избегнати големите наводнения, които нанасяли сериозни поражения на селското стопанство и горския фонд.

Река Янтра има изключително важно значение за гр. Полски Тръмбеш, като оказва влияние върху микроклимата на града и е главен колектор за заустване на отпадъчните води.

Фигура 6 . Карта на поречията на Янтра и Елийска

При град Полски Тръмбеш в река Янтра се влива река Елийска (наричана още Патрешко дере и Елия). Елийска извира в района на с. Патреш северно от град Павликени. Преди вливането си в р. Янтра река Елийска преминава през землищата на следните населени места на територията на общината: с. Обединение, с. Иванча и с. Климентово.

Дължината на река Елийска е 32 км, а гъстотата на речната ѝ мрежа варира около 0,3 км/км². Дълбочината на Елийска е до 1 м, а ширината 2-3 м. Течението на реката е успоредно с пътната отсечка за Павликени.

За да се увеличи проводимостта на водите на река Янтра и да се намалят вредите при протичането на високи води, през 2008 г. е разработен и изпълнен проект за почистване на коритото на р. Елийска (приток на р. Янтра) при селата Обединение и Иванча. Основна цел при реализирането на проекта е да се защитят прилежащите територии от ерозионни процеси, да се намали риска от наводнения, аварийни и кризисни ситуации. С почистване коритото на реката освен подобряване на хидравличните условия на речното течение, се подобрява естетическото състояние на речното корито.

Голяма част от водния баланс на общината е осигурен от ненапълно проучени подпочвени води. От значение са и малките по размери дерета, които прекосяват землищата на селата: Вързулица, Иванча, Обединение, Страхилово, Стефан Стамболово и Куцина.

На територията на общината са формирани дванадесет язовира с местно значение. Разположението на язовирите е следното: с. Павел – 2 язовира, с. Вързулица - 2 язовира, с. Орловец - 3 язовира и по един язовир в селата: Масларево, Страхилово, Обединение, Иванча, Полски Сеновец. Язовирите се отдават под наем за рибовъдство и спортен риболов.

В общината има разкрити източници на дълбоко подпочвени минерални води с хипотермален произход – находище „Полски Тръмбеш” и находище „Обединение”. През 1970-1971 година са прокарани Сондажи „P-1хг” и „P-2хг” от ГПП – Плевен .

Минералната вода се добива от малм-валанжкия водоносен хоризонт, на дълбочина под 650 м. В напуканите и окарстени варовици, доломитизирани варовици и доломити са формирани пукнатинно-карстови по тип и напорни по характер води, които образуват общ водоносен хоризонт. Водите от този хоризонт са термоминерални като минерализацията се изменя в посока изток-запад от 3,7 г/л (P-1хг, Полски Тръмбеш) до 5,3 г/л (P-2хг, Обединение). Температурата се увеличава в същата посока и е в границите от 44 °С за сондаж P-1хг, до 49 °С за сондаж P-2хг.

Находищата са с утвърдени експлоатационни ресурси с Заповед на Министъра на околната среда и водите: Заповед № РД-300/ 09.04.2012г. за находище „Обединение” и Заповед № РД-659/20.08.2012г. за находище „Полски Тръмбеш”

Воден обект	Експлоатационни ресурси от минерална вода			Температура (°C)	Експлоатационни ресурси от хидротермална енергия		
	Q _{EP1} (л/сек)	Q _{EP2} (л/сек)	Q _{EP3} (л/сек)		Q (л/сек)	Δ T (°C)	G ^л _{екс} (kJ/s)
Находище на минерална вода „П. Тръмбеш” P-1хг	16,20	21,60	16,20	44,5	37,80	29,5	4672,27
	37,80						
Находище на минерална вода „Обединение” P-2хг	4,50	6,00	4,50	49	-	-	-
	10,50						

По тип водите са хлоридно-сулфатни, натриево-калциеви със съдържание на микрокомпонентите: Калий, Калций, Натрий, Магnezий, Хлор, Желязо, Манган, Литий, Барий, Бром, Йод и следи от стронций и метаборна киселина.

Минералната вода с хипотермален произход е една от най-ценните придобивки на района. По своя състав минерално съдържание, химически и физически свойства и термални качества употребата на тази вода е с голяма лечебна стойност при редица заболявания като: Стомашно - чревни, чернодробни и жлъчни болести, болести на отделителната и половата система, цистити, болести на опорния и опорнодвигателния апарат, ревматизъм, артрити, артрози, диабет и някои видове екземи.

С Решение № 90/ 09.03.2011г. и Решение № 91/ 09.03.2011г. на Министъра на околната среда, находищата на минерална вода „Полски Тръмбеш” и „Обединение”, които са изключително държавна собственост, са предоставени безвъзмездно за управление и ползване на Община Полски Тръмбеш за срок от 25 години.

На национално ниво по отношение на управление на водите община Полски Тръмбеш попада в Дунавски Район с център Плевен

Фигура 7. Карта на Дунавски район за басейново управление на водите с център Плевен

• **Категория водоприемник. Мониторинг на повърхностни и подземни води.**

Повърхностните води са един от основните източници за вода за нуждите на живата екосистема. Те се използват за снабдяване на населението с питейна вода, за местообитание на много видове водни организми и не на последно място за отдих. Именно това налага опазването им и постъпки за подобряване на състоянието им, както и провеждането на една успешна и устойчива политика на управлението им.

По състояние повърхностните води, в зависимост от ползването им се разделят на три категории: **първа** - води, които се ползват за питейни нужди в хранителната и други промишлености, изискващи вода от същото качество; **втора** – води, които се ползват за водопой на животни, културни нужди, рибовъдство, воден спорт и др. и **трета** – води, които се ползват за напояване, за промишлеността и други дейности. Поречието на р. Янтра след Долна Оряховица до вливане в река Дунав – се определя като III категория водоприемник, а р. Елийска - II категория, съгласно извършени периодични изследвания на РИОСВ – Велико Търново.

На територията на РИОСВ – Велико Търново са определени два пункта за контрол качеството на повърхностните води от националната система за екологичен мониторинг (НАСЕМ), които попадат на в община Полски Тръмбеш - единият от тях е р. Янтра при с. Каранци, а другият - р. Елийска преди вливане в река Янтра

Имисионен контрол на повърхностни води. Според ежегодни справки на РИОСВ-Велико Търново за регистрирани замърсявания:

1. Пункт 359 (р. Янтра – с. Каранци) – отговаря на нормите на III-та категория водоприемник, съгласно Наредба № 7/1986г., по изследваните показатели.

2. Пункт BG1YN08321MS040 (р. Елийска преди вливане в р. Янтра) отговаря на нормите II-та категория водоприемник, по изследваните показатели, съгласно Наредба № 7/1986г.,

Хидроложките условия са подложени на значителни антропогенни изменения. За следене качеството на водоприемника р. Янтра, извършените изследвания и наблюдения се регистрират в Националната автоматизирана система за екологичен мониторинг – подсистема

Показатели	стойности (мг/л) за категория съгласно Наредба 7		
	I	II	III
Разтворен кислород	6	4	2
БПК ₅	5	15	25
ХПК (бихроматна)	25	70	100
Неразтворени вещества	30	50	100
Амониев азот	0,1	2,0	5,0
Нитратен азот	5	10	20
PO ₄	0,2	1,0	2,0

„повърхностни води”. В резултат на което се извършва оценка на фоновото състояние на водите и тяхното изменение в резултат на антропогенно или природно въздействие.

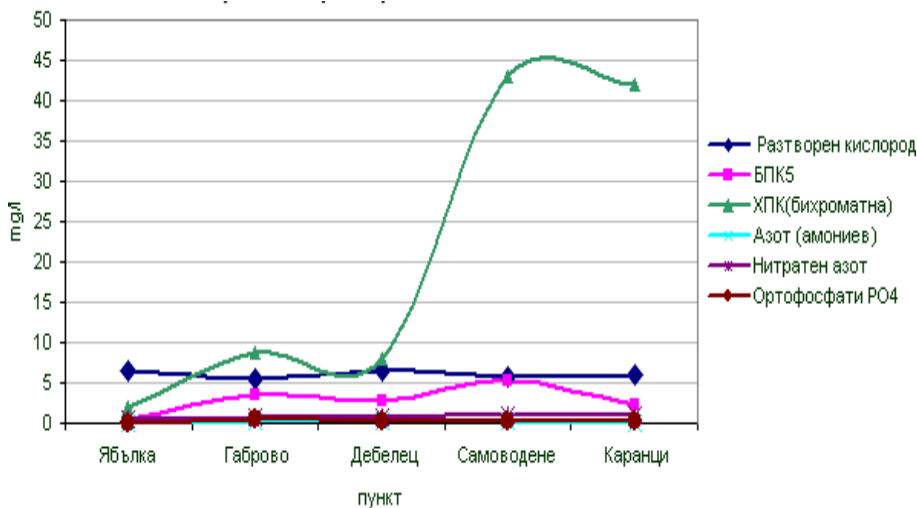
Оценката за качеството на водите се извършва въз основа на нормите за определяне на допустима степен на замърсяване, на течащите повърхностни води (пределно допустими концентрации) в Наредба № 7 от 8.08.1986г. за показатели и норми за определяне качеството на течащите повърхностни води.

Състоянието на повърхностните води се характеризира чрез усреднени стойности на основните физикохимични показатели по време и по дължина на реката. Основните показатели използвани за характеризирание на повърхностните води са: температура, рН, разтворен кислород, електропроводимост, наситеност с кислород, БПК₅, ХПК - бихроматна, биогенни елементи - NH₄, NO₃, NO₂, PO₄. От специфичните показатели се анализират: общо желязо, олово, кадмий, мед, хром, арсен, цинк, никел.

Качеството на повърхностните води в основните поречия в Дунавския басейнов район е представено на *Фигура 8*, съгласно характеризиращите основни показатели. От посочените пунктове за мониторинг на р. Янтра на територията на общината е разположен пункт Каранци.

Фигура 8 . Мониторинг на повърхностни води (р. Янтра)

Източник: Бюлетини на ИАОС

Мрежата за мониторинг на подземните води е регламентирана със Заповед на Министъра на околната среда и водите № РД -715/02.08.2010г. Тя се състои от пунктове за контролен и оперативен мониторинг на химичното състояние на подземните води, пунктове за мониторинг на зони за защита на водите, както и пунктове за мониторинг на количественото състояние на подземните води . Тези пунктове се обслужват от НИМХ и лабораториите на ИАОС, също така Басейновите дирекции самостоятелно мониторираат. Контрол върху качествените показатели на подземните води се осъществява и от РИОСВ.

Мониторинга - изследването на състоянието на подземните води, се извършва съгласно изискванията на Наредба № 1 от 10 октомври 2007 г. за проучване, ползване и опазване на подземните води. Един от пунктовете за мониторинг на подземните води, разположен на територията на община Полски Тръмбеш е този в с. Раданово.

Контрол подземни води. Съгласно ежегодни справки от РИОСВ – Велико Търново за регистрирани замърсявания:

1. Пункт BG1G0000QaIMP107 (ШК 2 ПС „Раданово”) отговаря на Наредба № 1/ 2000г., за качествени изисквания към подземни води по изследваните показатели.

• **Водоснабдяване. Количествени и качествени показатели.**

Всички населени места в Община Полски Тръмбеш са водоснабдени. Населените места ползват вода от хидровъзел “Йовковци”, изграден за питейно - битово водоснабдяване. Използват се още и местни водоизточници – чешми, дренажи, каптажи, шахтови и сондажни кладенци.

Количествените показатели на подадена питейна вода, по населените места на общината за периода 2010– 2012г, са както следва:

Таблица 5. Водоснабдяване – количествени показатели

Населено място	2010г. (м ³)	2011г. (м ³)	2012. (м ³)	Обхват – загуби (%)
гр. П. Тръмбеш	327 110	346 370	350 130	50,8 - 49,2
с. Вързулица	18 100	17 720	24 530	49,5 - 50,5
с. Иванча	34 610	36 100	28 990	50,6 - 49,4
с. Каранци	29 450	28 990	26 650	55,7 - 44,3
с. Климентово	51 000	52 940	47 280	56,8 - 43,2
с. Куцина	56 400	58 820	58 570	50,4 - 49,6
с. Масларево	56 530	61 030	54 330	54,6 - 45,4
с. Обединение	164 850	131 040	120 700	21,2 - 78,8
с. Орловец	27 150	32 540	32 340	36,4 - 63,6
с. Павел	54 050	53 740	47 920	55,7 - 44,3
с. П. Каравелово	93 400	94 000	89 850	58,1 - 41,9
с. П. Сеновец	66 660	73 440	63 490	44,5 - 55,5
с. Раданово	88 300	88 520	84 320	52,7 - 47,3
с. Страхилово	68 800	68 576	65 670	45,4 - 54,6
с. Ст. Стамболово	24 940	29 430	26 810	39,4 - 60,6
Общо количество:	1 161 350	1 173 256	1 121 580	47,7 - 52,3

Показатели	
Водоизточници - брой	27
Помпени станции - брой	18
Резервоари (черпателни и напорни) - брой	23
Дължина на водопроводната мрежа - км	352

Източник - „ВиК Йовковци” ООД, клон гр. Полски Тръмбеш

Водопреносната система обслужва 100% от населението на общината. Няма населени места с режимно водоснабдяване.

Установена е обща загуба при подаване на питейна вода в размер на 52 %. Последното говори за силна амортизация (технически проблеми в тръбопроводната система), както на вътрешните, така и на довеждащите водопроводни системи, което налага необходимост от извършване на подмяна и ремонт на същите.

С оглед намаляване на загубите при подаване на питейна вода през 2012г. Община Полски Тръмбеш предприема действия по подмяна на съществуващата стара и амортизирана водоснабдителна, водопроводна мрежа в селата: Раданово, Климентово, Полски Сеновец, Каранци и Орловец.

➤ **Мониторинг на питейните води.** Извършва се от Басейновите дирекции чрез Регионалните лаборатории към ИАОС, Регионалните здравни инспекции (бивши РИОКОЗ) и „ВиК” дружествата, в съответствие с раздел III на Наредба №12 от 18.06.2002г. за качествените изисквания към повърхностните води, предназначени за питейно-битово водоснабдяване.

Съгласно чл.3 на Наредба № 12 категоризирането и изискванията към качеството на повърхностните води за питейно-битово водоснабдяване се извършва чрез определени гранични стойности в три категории: А1, А2 и А3, които отговарят на различно качество повърхностни води съобразно физични, химични и микробиологични показатели, определени в приложение №1 на Наредбата.

ВиК „Йовковци“ ООД, гр. Велико Търново експлоатира язовир „Йовковци“, който е обособен във водно тяло BG1YN900L019. Язовирът е под усилен мониторинг, а данните от физикохимичния и микробиологичния мониторинг отговарят на повърхностни води категория А1. Водите от „Йовковци“ – водата подавана за питейно-битово водоснабдяване на населението, отговаря на нормите на Наредба №12/2002 г.

Дългогодишните наблюдения на ХЕИ – РИОКОЗ – (сега)РЗИ показват, че съдържанието на вредни химични вещества във водата, предназначена за питейно-битови цели, използвана от населението на общината не превишава хигиенните норми. Единствено се измерва превишение на средногодишните концентрации на нитрати във питейните води (норма 50мг/л).

Данните от мониторинга на питейните води за съдържание на нитрати за периода 2009г. – 2012г. показват, че водоизточниците на пет села в общината са с превишена нормативна стойност (50мг/л) на съдържание на нитрати, като минималните и максимални стойности са както следва:

Таблица 6. *Замърсяване с нитрати*

Населено място	Орловец	Каранци	Стефан Стамболово	Иванча	Страхилово	Обединение
	мг/л					
2009г	38,3 – 70,6	69,5 – 174	10,9 – 85	33-73	35 – 59,5	56,6-57
2010г	50 – 83,9	181 – 208,6	40 – 75	50 - 114	50 – 64,1	33-88,13
2011г	34,3 – 74,5	141– 155,9	68,9 – 83,6	86,4 – 90,7	63,3 – 76,2	38,6-89,58
2012г	35,6-72,22	88,6-125,5	72,3-84,95	78,4-89,9	51,2-59,2	29,73-53,28

Източник: РЗИ

Съдържанието на нитрати в питейната вода се счита за наднормено когато превишава нормативната стойност от 50 мг/л и отклонението на показателя е трайно (над един месец). Това най-често е резултат от прекомерно и неправилно торене на почвата с органични и минерални торове във водосборната област на плитки подземни водоизточници, използвани за питейно водоснабдяване. Други източници на нитратно замърсяване на подземните питейни води са отпадните води от животновъдни стопанства, неорганизираните сметища, населени места без изградена канализация.

Снижение на съдържанието на нитрати във водата може да се постигне чрез доброволно прилагане на правилата за добра земеделска практика и спазване на режима в санитарно-охранителните зони на водоизточници за питейно водоснабдяване, в които съдържанието на нитрати е по-високо от 35мг/л.

- **Канализация и отпадни води**

- **Канализация**

Изградена канализация в населените места на общината има само в гр. Полски Тръмбеш. През 1970 година е изготвен работен проект за канализационната мрежа на града. Строителството на канализационната мрежа в града започва през 1974г. и продължава до сега, на етапи, съобразно одобрените проекти и отпусканите средства за тази цел. Канализацията е проектирана като смесена – за съвместно отвеждане на битови и повърхностни дъждовни отпадъчни води. Канализацията е изградена основно от бетонови тръби за малките диаметри до ф500 мм и от стоманобетонни тръби за по-големите диаметри – ф600мм, ф800мм, ф1000мм, по монолитен начин е изграден главният устообразен колектор. Към момента са изградени около 83% от цялата мрежа и главният колектор, който е заустен в река Янтра (м.Ортлука), без пречиствателно съоръжение.

Бетоновите тръби са подложени на биогенна корозия от сярната киселина. Тъй като голяма част от тези тръби вече са в експлоатация в течение на 30 и по-вече години, то може да се смята че този вид корозия е в напреднал стадий. Затова някои канализационни профили от съществуващата канализационна мрежа вече са амортизирани и подлежат на реконструкция, а други за затлачени с утайки заради малките наклони в равнинната част на града.

Общата дължина на изградената канализационна мрежа е 36789 м, от които 23774м са включени в капитала на оператора „ВиК Йовковци” ООД В. Търново, а останалите 13015км. са активни (ПОС) по § 29, ал. 2 от ЗИД на ЗВ – приети с акт обр. 15, но не са въведени в експлоатация, поради липса на ПСОВ.

В село Петко Каравелово през 2009г. е започнато изпълнение на проект “Канализация на кв.75, 76, 77, 79 и 80 по плана на с. П. Каравелово”. Изграден е главен колектор и изгребна септична яма, но изпълнението на проекта е незавършено.

Останалите селища на територията на общината имат частично изградени отводнителни системи.

- **Отпадни води**

Нито едно от населените места на общината няма изградено съоръжение за пречистване на отпадните води. За отвеждане на битово-фекалните води се използват основно септични ями. Липсата на изградени ПСОВ създава висок екологичен риск. Част от отпадъчните води на населените места, през които преминават р. Янтра и р. Елийска постъпват директно в реките. Липсата на пречиствателни станции за отпадъчни води на територията на общината и директното им заустване води до увеличаване на замърсяването на р. Янтра - защитена зона BG 0000610 - НАТУРА 2000.

Община Полски Тръмбеш има изготвен проект за изграждане на пречиствателна станция на гр. Полски Тръмбеш. Проекта предвижда освен изграждане на ПСОВ, доизграждане и реконструкция на канализационната мрежа на града, както и подмяна на

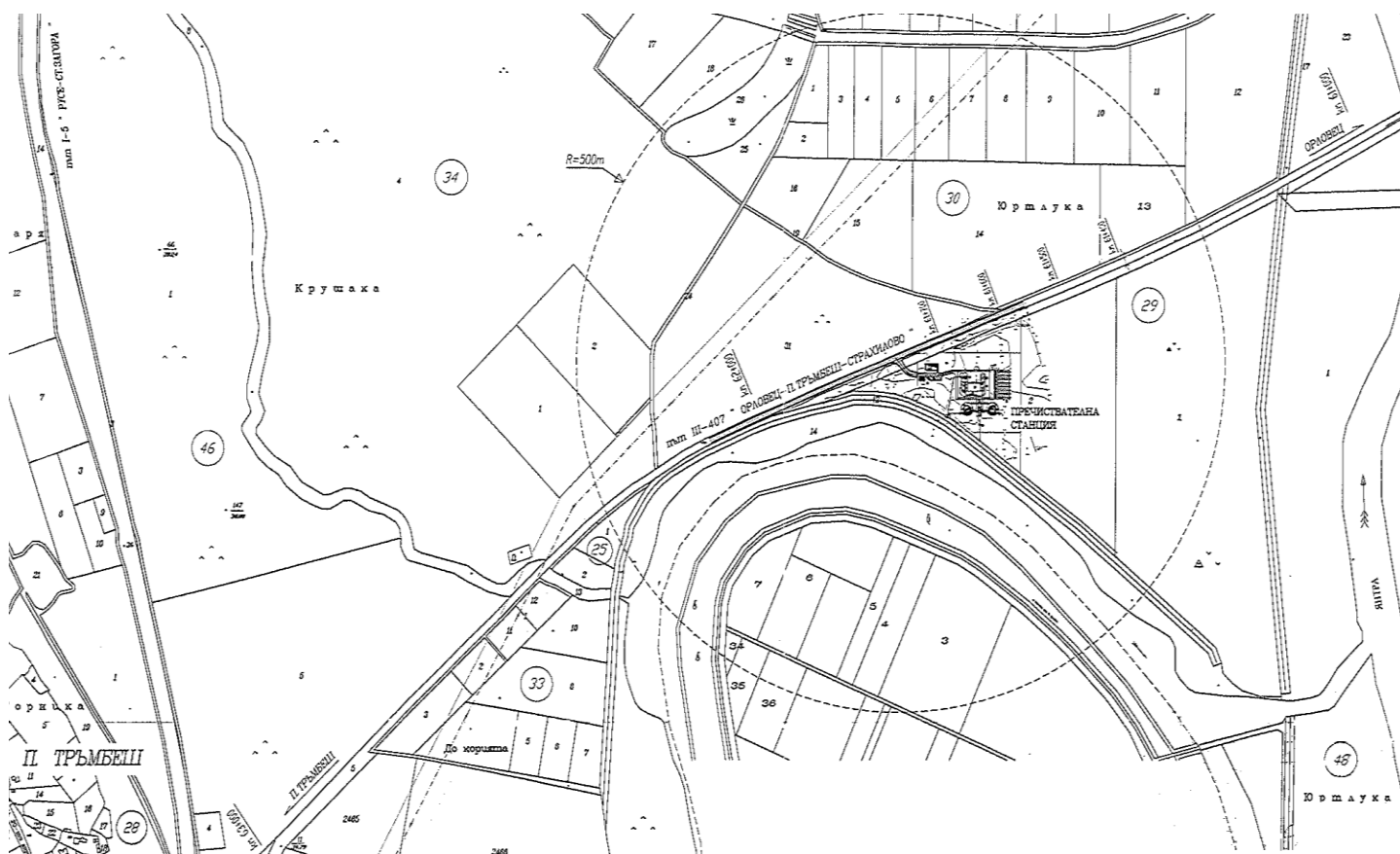

амортизираните водопроводните тръби в участъците, където ще се изгражда и реконструира канализационната мрежа. При реконструкцията на канализационната мрежа на града се предвижда изграждане на канализационни профили по отделни улици, основно разположени в северозападната и западната най-висока част на града, както и в североизточната и източната по-ниска част, където няма изградена канализация. В проекта се залага също подмяната на компрометирани участъци от съществуващата канализация. Ще се извърши и подмяна на спирателните кранове, както и монтаж на нови противопожарни хидранти. Предвидените за реконструкция водопроводни участъци е заложено да се изпълняват от качествени РЕ тръби с необходимите диаметри и работно налягане, ще се подмянат и водопроводните отклонения към прилежащите имоти.

След направени геоложки и хидроложки проучвания на терена, предвид релефа на местността за гравитационното довеждане на отпадъчните води, като най-подходяща алтернатива за терен за изграждане на ПСОВ е избран поземлен имот № 57354.29.6, с площ 15,654 дка в м. „Ортлука” в землището на гр. Полски Тръмбещ, намиращ се в югоизточната част на града. Поведена е процедура за промяна на предназначението на имота, както и процедура по глава шеста от ЗООС и е издадено Решение № ВТ-23-ПР/2012, за преценяване необходимостта от ОВОС.

Проектът предвижда ПСОВ да извършва биологично пречистване с активни утайки и процес „продължителна аерация”. Така едновременно ще се извършва отстраняване на органичната (въглеродна) замърсеност и стабилизиране на получената излишна активна утайка.

Фигура 9. Местоположение на отредена площадка за изграждане на ПСОВ.

2.3. Отпадъци

- **Генерирани отпадъци по видове и източници**

Осигуряването на достатъчно надеждни данни за отпадъците е от съществено значение за правилната оценка на съществуващото състояние и за ефективно планиране и контрол на дейностите по управление на отпадъците.

Основен източник на данните за отпадъците е общинска администрация – Полски Тръмбеш, предвид задължението на общинските власти да организират управлението на отпадъците, образувани на тяхна територия, съгласно изискванията на националното законодателство.

Общото количество за събраните и депонирани на общинското депо отпадъци по видове на територията на община Полски Тръмбеш за периода 2008-2013 г. е показано в Таблица 7.

Таблица 7. Количество на отпадъците по вид за периода 2008-2013г.

Вид на отпадъците	Количество (тон)					
	2008г.	2009г.	2010г.	2011г.	2012г.	2013г.
Битови отпадъци	4 793	6 054	7 692	7726	8249	5838
Строителни отпадъци	864	1 435	576	750	н.д.	н.д.
Производствени отпадъци	58.234	н.д.	н.д.	н.д.	н.д.	н.д.
Опасни отпадъци	0.546	н.д.	н.д.	н.д.	н.д.	н.д.
ОБЩО	5715.78	7489	8268	8476	8249	5838

Източник: Общинска администрация Полски Тръмбеш

- **Битови отпадъци**

Количеството на събраните битови отпадъци на територията на община Полски Тръмбеш за периода 2009-2013г. е определено на база отчетите на „ЗБМГ” АД, гр. София, извършваща дейностите по третиране и транспортиране на отпадъците

Таблица 7.1 Количество битови отпадъци и норма на натрупване за периода 2009-2013 г.

Година	2009		2010		2011		2012		2013	
	т	м ³	т	м ³	т	м ³	т	м ³	т	м ³
Битови отпадъци	6 054	20181	7 692	25640	7726	25753	8249	27496	5838	19460
Норма на натрупване (кг/жит.год.)	371 (население 16331)		481 (население 16000)		491 (население 15745)		530 (население 15568)		381 (население 15329)	

Забележка: приета е плътност на битовите отпадъци 0,3 т/ м³ и населението с постоянен адрес на ГРАО.

Източник: Общинска администрация Полски Тръмбеш

Количеството на събраните отпадъци се оценява на база броя на курсовете и вместимостта на камионите, поради липсата на везна на съществуващото депо за измерване на отпадъците, постъпващи за депониране. Проблемите с управлението на отпадъците в община Полски Тръмбеш са идентични с тези, които съществуват в повечето малки общини в страната. В основата на тези проблеми стои както недостатъчните финансови средства, така и информация за количествата генерирани отпадъци на територията на общината и техният състав поради липсата на изградени измервателни съоръжения на общинското депо за ТБО.

Нормата на натрупване

През последните години е налице тенденция към нарастване на нормата на натрупване. На територията на община Полски Гръмбеш се наблюдава увеличение на количествата образувани битови отпадъци, което се дължи на нарастващите консумативни потребности на населението, както и на поэтапното включване на всички населени места в системата на организираното сметосъбиране.

Сезонен характер на образуването на отпадъци

За оптимизиране на въведената системата за събиране и транспортиране на отпадъците на територията на общината следва да се отчете сезонния характер на образуването на отпадъци, тъй като от значение е максимално възможното, а не за средногодишното натоварване.

Типично разпределение на образуваните битови отпадъци по сезони на база на проучвания в страната е представено в Таблица 7.2

Сезон	Типично разпределение за страната
зима	20%
пролет	25%
лято	30%
есен	25%

Таблица 7.2.
Разпределение на ТБО по сезони

Морфологичен състав на битовите отпадъци

Таблица 7.3. Предполагам състав на битовите отпадъци на община Полски Гръмбеш

Липсват данни за състава на отпадъците на територията община Полски Гръмбеш, тъй като не е извършвано проучване за определяне на морфологичния състав на отпадъците. На база на данните от Програмата за прилагане на Директива 99/31/ЕС, по експертна преценка е предложен състав, представен в Таблица 7.3.

Фракции	Селища до 3000ж	Селища до 25000ж
Хранителни	20.00%	24.00%
Хартия	5.00%	7.00%
Картон	3.00%	4.00%
Пластмаса	7.00%	9.00%
Текстил	2.00%	4.00%
Гума	1.00%	1.00%
Кожа	1.00%	1.00%
Градински	33.00%	23.00%
Дървесни	3.00%	2.00%
Стъкло	4.00%	6.00%
Метали	2.00%	2.00%
Инертни	18.00%	16.00%
Опасни	1.00%	1.00%

Източник: Проект подготовка на мерки за управление на отпадъците в регион Борово

➤ Строителни отпадъци

Количеството отпадъци от строителството и разрушаване на сгради, депонирани на общинското депо за отпадъци за периода 2008-2011 г. , по данни на оператора на депото е както следва:

Таблица 7.4. Количество на строителните отпадъци за периода 2008 -2011 г.

Година	2008		2009		2010		2011	
	т	м ³	т	м ³	т	м ³	т	м ³
Строителни отпадъци	864	480	1435	797,3	576	320	750	416,7

Източник: Общинска администрация –Полски Тръмбеш
Забележка: Приета е плътност на битовите отпадъци 1,8 т/ м³

Строителните отпадъци на територията на общината се образуват в незначителни обеми от строителство, ремонт и реконструкция на сгради и други обекти. В общината до момента няма прецизни данни, които да гарантират достоверна информация за количеството на образуваните и натрупани строителни отпадъци. Липсват данни за количествата през 2012 и 2013г.

Няма практика за разделяне и сортиране на строителните отпадъци и те се депонират смесено с битовите отпадъци. На общинското депо има определено място за временно съхраняване на земни маси, които се използват за запръстяване на депото.

Строителни фирми, които се обръщат към общината за посочване на място и условия за депониране на образуваните от тях отпадъци се насочват да депонират пръст и земни маси на места където е необходимо заравняване на терена. Строителните отпадъци се използват и за насипване на пътя до депото за битови отпадъци, тъй като той е в лошо състояние.

На територията на общината няма изградена площадка за събиране, подготовка преди оползотворяване или оползотворяване на строителни отпадъци. Изграждането на такава площадка трябва да отговарят на минимално заложените изисквания в приложение № 12 към чл. 17 на Наредба за управление на строителните отпадъци и за влагане на рециклирани строителни материали (ПМС № 277/5.11.2012 г.)

Данните за количествата депонирани строителни отпадъци варират в широки граници, основно поради факта, че отпадъците от този вид не се отделят регулярно. Към момента няма депо за строителни отпадъци на територията на общината, което да е в процес на изграждане или, за което да има проектна готовност. Няма съществуващи инсталации за предварително третиране на строителните отпадъци в общината. Не са предприети или планирани действия от страна на общината или частния бизнес относно въвеждане на алтернативни на депонирането, специализирани технологии, инсталации и съоръжения за преработване и/или рециклиране на строителни отпадъци с цел тяхното оползотворяване посредством повторното им влагане в строителството.

Основен проблем в Община Полски Тръмбеш, свързан със строителните отпадъци е неконтролираното им изхвърляне от гражданите и фирмите, което води до формиране на нерегламентирани сметища, главно на входовете и изходите на населените места и замърсяване на зелените площи в самите населени места.

➤ **Производствени отпадъци**

Министърът на околната среда и водите определя с наредба реда и образците, по които се предоставя информация за дейностите по отпадъците, както и реда за водене на публични регистри. Лицата, чиято дейност е свързана с образуване и/ или третиране на опасни и производствени отпадъци попълват годишни отчети. Годишни отчети се предоставят ежегодно до 10 март за предходната календарна година на хартиен носител или по електронен път в информационната система, поддържана от Изпълнителната агенция по опазване на околната среда (ИАОС) при наличие на квалифициран електронен подпис по смисъла на чл. 13, ал. 3 от ЗЕДЕП. Документите за водене на отчетност и предоставяне на информация за дейностите по отпадъците се водят и предоставят в ИАОС. Обработването на информацията, оценки и анализи се извършват от ИАОС.

В Общината няма данни за количеството на образуваните производствени отпадъци.

Няма данни за депонирани производствени отпадъци на общинското депо за битови отпадъци в землището на с. Раданово.

Управлението на производствените отпадъци зависи от предприятията, които ги генерират. То е задължение на предприятията, които ги образуват и в настоящата програма не се предвиждат мерки за тяхното оползотворяване и обезвреждане.

➤ **Опасни отпадъци**

Опасни отпадъци са отпадъци, чийто състав, количество и свойства създават риск за човешкото здраве и околната среда, притежават едно или повече свойства, които ги определят като опасни отпадъци, и/или съдържат компоненти, които ги превръщат в опасни отпадъци. Образуваните опасни отпадъци, от предприятия на територията на общината се предават на други фирми за последващо третиране.

При анализиране количествата на производствените и опасните отпадъци трябва да се има предвид, че през последните години се наблюдават промени в индустриалния сектор, както в структурата по отрасли, така и в броя на фирмите от този сектор. Трябва да се отчете и факта, че фирмите не предоставят информация за генерираните и третираните производствени и опасни отпадъци в Община Полски Тръмбеш.

➤ **Специфични потоци отпадъци**

Информацията за управлението на специфичните потоци отпадъци: отпадъците от опаковки, излезли от употреба моторни превозни средства (ИУМПС), отработени масла, негодни за употреба батерии и акумулатори (НУБА) и излязло от употреба електрическо и електронна оборудване (ИУЕЕО) се набира чрез допълнителни годишни отчети, регламентирани в съответните наредби за управление на специфичните отпадъчни потоци.

С влизането в сила от 2008 г. на Наредбата за определяне на реда и размера за плащане на продуктова такса за продукти, след употребата на които се образуват масово разпространени отпадъци (посл.изм.19.11.2013г), са прецизирани изискванията за воденето на отчетността от фирмите, които заплащат продуктови такси към ПУДООС.

Увеличаването на количествата рециклирани и оползотворени отпадъци и въвеждането на разделно събиране, при източника на генериране на отпадъци е предпоставка за намаляване количеството на рециклируемите отпадъци в общия поток на отпадъците, постъпващи на депо.

Приоритет е рециклирането по материали пред енергийното оползотворяване. Законодателството е основата за въвеждане и насърчаване на рециклирането и оползотворяването на отпадъците. Въвеждането на национални количествени цели за рециклиране и оползотворяване на определени приоритетни потоци отпадъци, като отпадъци от опаковки, отработени масла, негодни за употреба батерии и акумулатори, излязло от употреба електрическо и електронно оборудване, излезли от употреба моторни превозни средства, отпадъци от строителството и разрушаването на сгради и биоразградими битови отпадъци е практическа мярка за налагане на рециклирането/оползотворяването на отпадъците.

■ *Отпадъци от опаковки*

Съгласно чл. 19, ал. 3, т.6 на ЗУО кметовете на общини отговарят за разделното събиране на битови отпадъци на територията на общината най-малко за следните отпадъчни материали: хартия и картон, метали, пластмаси и стъкло.

Преимущества на разделното събиране са многократно използване на ценни компоненти, като хартия, метали, пластмаси и стъкло. Това разделно събиране води до намаляване на замърсяванията, намаляване на количеството отпадъци постъпващи на депо и до пълно оползотворяване на природните компоненти.

Община Полски Тръмбеш е сключила договор на 08.05.2007 г. с организацията по оползотворяване на отпадъци от опаковки „ЕКОБУЛПАК” АД за разделно събиране на отпадъците от опаковки на град Полски Тръмбеш и 4 от селата на общината. С писмо Изх. № О-95/20.11.2008г. „ЕКОБУЛПАК” АД предлага на община Полски Тръмбеш споразумение за прекратяване на договора за сътрудничество.

По данни от отчетите на „ЕКОБУЛПАК” АД за 2007 г и 2008 г. на територията на общината общото количество разделно събрани отпадъци от опаковки е 38.277тона

За периода 2009 – 2011г. в общината няма действаща система за разделно събиране на отпадъци от опаковки.

През месец март 2012г. Община Полски Тръмбеш сключва договор за Сътрудничество с „ЕКОКОЛЕКТ” АД за въвеждане на система за разделно събиране, транспортиране, временно съхраняване, сортиране, рециклиране и оползотворяване на отпадъци от опаковки, образувани от домакинствата, обществените и административните учреждения, училищата, търговските, промишлените и туристическите обекти, находящи не на територията на община Полски Тръмбеш. Срокът на сключения Договор е за период от 5 години.

Година	Хартия(т)	Пластмаса, метали (т)	Стъкло(т)
2007	2,660	2,762	5,800
2008	2,145	12,870	12,040
2012	2,394	2,090	3,614
2013	3,406	2,986	5,163

Приложеният модел на система за разделно събиране е двуконтейнерен и включва два вида съдове за разделно събиране:

- жълт контейнер тип „Бобър” за събиране на отпадъци от хартиени, пластмасови и метални опаковки.
- зелен контейнер тип „Бобър” за събиране на стъклени опаковки.

Контейнерите за разделно събиране са разположени в три населени места на общината – гр. Полски Тръмбеш, с. Петко Каравелово и с. Раданово. Общия им брой към момента на изготвяне на програмата е 23 жълти и 12 зелени. Във връзка с установените критерии за минимален обем на съдовете според броя на жителите на населените места по чл.24 на Наредбата за опаковките и отпадъците от опаковки (ПМС № 271/ 30.10.2012г.) предстои разполагането на още 22 жълти и 11 зелени контейнера за разделно събиране на отпадъци от опаковки.

Таблица 7.6. Контейнери за разделно събиране на отпадъци от опаковки.

Отпадъци от опаковки	жълти	зелени
гр. Полски Тръмбеш	15+12	5+8
с. Петко Каравелово	4+5	3+2
с. Раданово	4+5	4+1

Националното законодателство предвижда срокове и количествени цели относно рециклиране и оползотворяване на отпадъци от опаковки. Целите са регламентирани в § 3 на Наредбата за опаковки и отпадъците от опаковки, както и с чл. 31, от ЗУО а сроковете са посочени в § 15 на Преходните и Заключителните разпоредби на ЗУО, както следва:

Повторна употреба и рециклиране на отпадъчни материали, включващи най-малко хартия и картон, метал, пластмаса и стъкло от домакинствата
 до 1 януари 2016 г. - най-малко 25 на сто от общото им тегло;
 до 1 януари 2018 г. - най-малко 40 на сто от общото им тегло;
 до 1 януари 2020 г. - най-малко 50 на сто от общото им тегло.

■ *Негодни за употреба батерии и акумулатори*

Законодателството в областта на околната среда предвижда лицата, които пускат на пазара батерии и акумулатори, да осигуряват събирането на количеството негодните за употреба батерии и акумулатори (НУБА), отговарящо на коефициент на събираемост, не по-малък от 45% от количеството пуснати на пазара портативни батерии и акумулатори, не по-малък от 100% от количеството пуснати на пазара автомобилни батерии и акумулатори, не по-малък от 25% от количеството пуснати на пазара индустриални батерии и акумулатори.

В община Полски Тръмбеш няма въведена система на разделно събиране на излезли от употреба батерии и акумулатори. Общината няма сключен договор с лица извършващи дейности по третиране, събиране и транспортиране на НУБА при условия и ред с Наредбата за батерии и акумулатори и за негодни за употреба батерии и акумулатори, приета с ПМС № 351 от 27.12.2012 г., обн. ДВ. бр.2 от 08.01.2013 г.):

а) организации по оползотворяване на НУБА, притежаващи разрешение, издадено по реда на глава пета, раздел III ЗУО, и/или

б) други лица, притежаващи разрешение или регистрационен документ, издаден по реда на глава пета, раздели I и II ЗУО, за извършване на дейности по събиране, транспортиране, рециклиране и/или оползотворяване на НУБА на територията на съответната община, и/или комплексно разрешително, издадено по реда на глава седма, раздел II от Закона за опазване на околната среда.

Съществуващата информация за образуването на негодните за употреба батерии и акумулатори на територията на община Полски Тръмбеш е непълна. За определяне на количеството на негодните за употреба автомобилни и индустриални батерии и акумулатори са използвани наличните данни от годишните справки на ИАОС. Прието е, че количеството на батериите, пуснати на пазара е съизмеримо с количеството на образуваните негодни за употреба портативни батерии, тъй като може да се приеме, че

една батерия се изхвърля в рамките на една година. В таблица 7.7. се представени предполагаемо образуваните количества НУБА.

Таблица 7.7. НУБА, предполагаемо количество в община Полски Тръмбеш

Вид НУБА	НУБА в страната		Оценка НУБА в общината
	т/год.	гр/ жит. год	т/год.
Портативни батерии и акумулатори	789	103,87	1,62
Автомобилни батерии и акумулатори	7 370	969,74	15,14
Индустриални батерии и акумулатори	236	31,10	0,49
Общо	8 396		17,25

Източник: Проект подготовка на мерки за управление на отпадъците в регион Борово

Счита се, че оцененото количество на НУБА ще бъде относително постоянно за разглеждания период, като евентуалните нараствания на нормата на натрупване ще бъдат компенсирани от отрицателния демографски ръст в общината.

■ *Излязло от употреба електрическо и електронно оборудване (ИУЕЕО)*

Община Полски Тръмбеш няма сключен договор за участие в системите за разделно събиране на ИУЕЕО с:

- а) организации по оползотворяване на ИУЕЕО, и/или
- б) лица, които изпълняват задълженията си индивидуално, и/или
- в) други лица, притежаващи документ, по чл. 35 ЗУО, за извършване на дейности по събиране, транспортиране, рециклиране и/или оползотворяване на отпадъци на територията на съответната община.

Не са определяни места за разполагане на съдове, места за разделно събиране и площадки за временно съхраняване на ИУЕЕО върху общински имоти на територията на общината.

Българското законодателство предвижда дистрибуторите на ЕЕО и лицата, извършващи продажба на крайните потребители, са длъжни да поставят на видно място в търговските обекти табели, съдържащи информация за:

1. възможностите и начина за обратно приемане в търговския обект на ИУЕЕО, образувано в бита;
2. другите налични места за предаване на ИУЕЕО;
3. информация, че притежателите на такъв вид отпадъци следва ги предадат на лица, притежаващи разрешение по чл. 35, ал. 1 ЗУО за тяхното по-нататъшно екологосъобразно третиране.

Лицата, които пускат на пазара ЕЕО, предназначено за употреба в бита и извън бита да отговарят за разделното събиране, транспортирането, съхраняването, предварителното третиране, повторната употреба, рециклирането, оползотворяването и обезвреждането на ИУЕЕО.

Съгласно чл. 10, ал. 2 от Наредба за излязлото от употреба електрическо и електронно оборудване (приета с ПМС № 256 от 13.11.2013 г., обн. ДВ, бр. 100 от 19.11.2013 г., в сила от 01.01.2014 г.) лицата, които пускат на пазара ЕЕО, предназначено за употреба в бита отговарят за разделно събиране на ИУЕЕО, образувано в бита, в общо количество, което се равнява на не по-малко от 4 килограма на жител годишно. За изпълнение на задължението си всяко лице, което пуска на пазара ЕЕО да събира ИУЕЕО, което е от съответната категория, в която попада и пусканото от него на пазара ЕЕО.

■ *Излезли от употреба моторни превозни средства*

Съгласно чл. 19, ал. 3, т.11 от ЗУО кметът на общината отговаря за: осигуряването на площадки за безвъзмездно предаване на разделно събрани отпадъци от домакинствата, в т.ч. едрогабаритни отпадъци, опасни отпадъци и други във всички **населени места с**

население, по-голямо от 10 000 жители на територията на общината, и при необходимост в други населени места. В Община Полски Тръмбеш всички населени места са с население под 10 000 жители.

Съгласно Наредба за излезлите от употреба моторни превозни средства (Приета с ПМС № 11 от 15.01.2013 г., обн., ДВ, бр. 7 от 25.01.2013 г.) лицата, които пускат на пазара МПС, отговарят и за събирането, съхраняването и транспортирането на ИУМПС до центрове за разкомплектоване на ИУМПС. Същите могат да изпълняват задълженията си чрез колективна система по смисъла на чл. 14, ал. 2, т. 2 ЗУО със сключване на договор с организация по оползотворяване на ИУМПС, притежаваща разрешение, издадено по реда на глава пета, раздел III ЗУО.

Към момента на изготвяне на програмата Община Полски Тръмбеш няма сключен договор с организация по оползотворяване на ИУМПС или с лица, пускащи на пазара МПС, изпълняващи задълженията си индивидуално, притежаващи на необходимото разрешително по реда на глава пета, раздел III ЗУО.

Собствениците на ИУМПС са длъжни да ги предават на площадки за събиране и съхраняване или в центрове за разкомплектоване.

Операторът на център за разкомплектоване или операторът на площадка за събиране и съхраняване издава за всяко прието ИУМПС удостоверение за разкомплектоването му, като операторът на площадка издава удостоверение само от името на оператор на център за разкомплектоване на базата на сключен договор за предаване на ИУМПС на центъра.

При предаването на ИУМПС на площадки за събиране и съхраняване или в центрове за разкомплектоване собствениците им не заплащат такси.

В случаите обаче, когато се предават ИУМПС, съдържащи добавени към тях отпадъци - опасни материали, компоненти (уредба, агрегат, механизъм и други, който подлежи на повторна употреба или на допълнително разкомплектоване) и негодни за употреба батерии и акумулатори, собствениците им заплащат разноски за приемането им.

Независимо от натрупания на национално ниво опит при управление на ИУМПС е трудно да се прогнозира количеството на образуваните отпадъци от МПС, поради липса на достатъчни по качество и обхват данни. Информационното осигуряване на администрирането на процеса включва разработване и внедряване на национална информационна система за МПС и ИУМПС и отпадъците от ИУМПС, която да обхваща МОСВ, РИОСВ, МВР, Агенция "Митници", НСИ, МФ – данъчната администрация и техните регионални поделения, общините и други институции, имащи отношение и отговорности относно целия жизнен цикъл на МПС и оползотворяването им. Поради липсата на единна информационна система за проследяване на МПС от първата му регистрация до излизането му от употреба е трудно да се определят количествата образувани ИУМПС в общината.

■ *Отработени масла и отпадъчни нефтопродукти*

Съгласно чл. 32 от Наредбата за отработените масла и отпадъчните нефтопродукти (приета с ПМС № 352 от 27.12.2012 г., обн. ДВ, бр.2 от 08.01.2013 г.) лицата, при чиято дейност се образуват отработени масла и/или отпадъчни нефтопродукти, както и притежателите на отработени масла и отпадъчни нефтопродукти, ги предават за оползотворяване и/или обезвреждане. Те сключват писмен договор с лица, извършващи дейности по третиране на отработени масла и отпадъчни нефтопродукти или ги оползотворяват и/или обезвреждат в собствени съоръжения в съответствие с разпоредбите на ЗУО и подзаконовите нормативни актове по прилагането му.

На територията на община Полски Тръмеш няма определени места за смяна на отработени моторни масла разположени върху общински имоти. Общината няма сключен договор с организация по оползотворяване на отработени масла; лица, които пускат на

пазара масла и изпълняват задълженията си индивидуално или други лица, притежаващи разрешение или регистрационен документ, издаден по реда на глава пета, раздели I и II ЗУО и глава седма, раздел II от ЗООС.

Липсват данни за количества разделно събрани отработени масла на територията на населените места на общината.

- Към момента на изготвяне на настоящата програма в община Полски Тръмбеш няма определено място - отредена и действаща общинска площадка за събиране и временно съхранение на *излезли от употреба гуми*. В общината няма образувани *утайки от пречиствателни станции за отпадъчни води*, тъй като на територията на общината няма изградена и работеща пречиствателна станция за отпадъчни води (ПСОВ) в нито едно населено място.

- *Негодни за употреба препарати за растителна защита*

Към опасните отпадъци могат да се причислят и негодните силнодействащи отровни вещества (СДОВ) за растителна защита, тия с неизвестен произход, както и негодните и забранени за употреба препарати (пестициди).

На територията на община Полски Тръмбеш негодни и забранени за употреба растително защитни препарати се съхраняват в „Б-Б куб“ контейнери, разположени на площадки в землищата на с.Обединение (14 броя „Б-Б куб“ контейнери), с. Климентово (8 броя „Б-Б куб“ контейнери) и с. Павел (3 броя „Б-Б куб“ контейнери).

Негодните за употреба растително-защитни препарати (НУРЗП) се складираха в „Б-Б куб“ контейнери в селата Климентово и Павел през 2000г. През 2004г. се реализира проект „Централизирано и екологосъобразно съхранение на негодни и забранени за употреба пестициди, почистване и саниране на освободените помещения и площи” – финансиран от МОСВ, при който са събрани негодни препарати в „Б-Б куб“ контейнери в село Обединение.

При извършен оглед на 19.04.2002г на състоянието на „Б-Б куб“ контейнерите на територията на общината от комисия с представители на РИОСВ – В. Търново, ОУПБЗН – В. Търново, РЗ към ОДБХ – В. Търново и РЗИ – В. Търново се установи наличието на пестициди в открит резервоар за приготвяне на работен разтвор в с. Климентово, в близост до „Б-Б куб“ контейнерите. Във връзка с изготвено предписание на комисията Община Полски Тръмбеш през м. август 2012г. предприе мерки за тяхното събиране опаковане и транспортиране за съхранение в склад за негодни пестициди на Община Свищов, намиращ се в с. Вардим.

Според НПУДО, поради липсата на подходящо съоръжение за обезвреждане на препарати за растителна защита с изтекъл срок на годност в страната, негодните за употреба пестициди приоритетно ще се изнасят извън страната за тяхното крайно обезвреждане. Практиката за съхраняване на пестицидите в стоманобетонните контейнери трябва да се прекрати, предвид нейния временен характер, необходимостта от последващи грижи за тяхното съхраняване, като охрана и мониторинг, както и осигуряване на следващи действия за крайното им обезвреждане, като по този начин се оскъпява крайната цена за обезвреждане на пестицидите. За периода на действие на Програмата се предвижда да се предприемат мерки за контролирано временно съхраняване на пестицидите в Б-Б кубовете и оказване съдействие на компетентните органи (РИОСВ, Гражданска защита) при проверки на потенциално опасните обекти.

В случай че бъдат осигурени условия за екологосъобразно обезвреждане на препаратите за растителна защита с изтекъл срок на годност, финансирането на дейностите по саниране на площадките за съхранението им, представляващи най-голям риск, както и тяхното изнасяне за обезвреждане извън страната ще бъде осигурено от ПУДООС, общинските бюджети и фонд на Министерство на земеделието.

■ *Биоразградими отпадъци*

Разделното събиране и компостирането на т.нар. зелени отпадъци от паркове и градини създава хумус, който се връща в почвата и подобрява нейното плодородие. Също така при непостъпването на тези отпадъци в депо се освобождава полезен обем и се удължава периода на експлоатацията на депото. Паралелно с това се редуцират многократно емитираните парникови газове от депата.

Все още в общия поток отпадъци, които се депонират делът на биоразградимите отпадъци е много голям. В община Полски Тръмбеш няма въведена система за разделно събиране на биоразградимите отпадъци, която да обхване зелените отпадъци образувани от дейностите, свързани с поддръжка и озеленяването на паркове и градини, биоразградимите отпадъци от домакинства, отпадъците от обществен пазар, заведения за обществено хранене и др. Липсват конкретни данни за количеството на образуваните биоразградимите отпадъци в населените места на общината.

Съгласно чл. 8 от Наредбата за разделно събиране на биоотпадъците, приета с ПМС № 275 от 06.12.2013 г. (Обн. ДВ, бр. 107 от 13.12.2013 г.) Кметовете на общините във всеки от регионите по чл. 49, ал. 9 ЗУО осигуряват съвместно постигането на следните регионални цели за разделно събиране и оползотворяване на битовите биоотпадъци:

1. до 31 декември 2016 г. - не по-малко от 25 на сто от количеството на битовите биоотпадъци, образувани в региона през 2014 г.;

2. до 31 декември 2020 г. - не по-малко от 50 на сто от количеството на битовите биоотпадъци, образувани в региона през 2014 г.;

3. до 31 декември 2025 г. - не по-малко от 70 на сто от количеството на битовите биоотпадъци, образувани в региона през 2014 г.

Разпределението на задълженията между отделните общини в съответния регион по чл. 49, ал. 9 ЗУО за изпълнение на целите се определя с решение на общото събрание на регионалното сдружение на общините (РСО). Сдружението координира правилното функциониране на общинските системи за разделно събиране и дейностите по оползотворяване на биоотпадъците за постигане на целите.

Дейността по компостиране на място се счита за дейност по предотвратяване образуването на отпадъците и не се отчита за изпълнение на горепосочените цели.

През 2014г предстои да бъде изградено регионално депо в района на гр. Бяла, което ще обслужва общините Борово, Бяла, Две могили, Полски Тръмбеш, Ценово и Опака. Депото ще има достатъчен капацитет, за да приема всички неопасни отпадъци, предназначени за депониране. В регионалното депо има отредена клетка за биоразградими отпадъци. На територията на община Полски Тръмбеш ще се разположат контейнери за биоразградими отпадъци и ще извозват до регионалното депо.

● **Събиране, транспортиране и депониране на битовите отпадъци.**

➤ ***Обхват на система на събиране и транспортиране на битови отпадъци и изпълнител на дейността***

В община Полски Тръмбеш от март 2009г. е въведено организирано сметосъбиране във всички населени места. Обхванато е 100% от население на общината.

От февруари 2008 г. фирма „ЗБМГ” АД, гр. София („Заубермахер-България” ЕООД) извършва дейностите по събиране и транспортиране на отпадъците на територията на общината. Преди 2008г. сметоизвозването е извършвано от “Строителство и Благоустройство” ЕООД, със седалище и адрес на управление град Полски Тръмбеш, ул. “Търговска” № 44 и представлявана от Димитър Борисов Петков. Организираното събиране е обхващало 63,69% от населението на общината и е било въведено в град Полски Тръмбеш и селата Раданово, Петко Каравелово, Климентово и Куцина.

Таблица 8. Изпълнител на дейността и обхват на организираното сметосъбиране

Фирма	„ЗБМГ” АД, гр. София	
Дейност	Събиране и извозване на отпадъците, поддръжане на депо за битови отпадъци и поддръжане чистотата на териториите за обществено ползване в община Полски Тръмбеш	
	Собственост на фирмата (частна, общинска, общ. предприятие)	
	Частна фирма	
Разрешителен документ, съгласно чл. 35 от ЗУО	№ 00-ДО-224-00 от 15.02.2007г. на МОСВ	
Възлагане	Форма на възлагане	
	Договор по ЗОП	
Срок		От февруари 2008г До февруари 2013г
Обхват на системата за организирано събиране и транспортиране на отпадъците	Обслужвани населени места (брой)	15
	Обслужвано население	%
		100

Налични съдове за отпадъци

Наличните съдове за събиране на битовите отпадъци към края на 2013г. на територията на община Полски Тръмбеш и честотата на събиране на отпадъците, по данни на общинска администрация са представени в Таблицы 8.1 и 8.3

Таблица 8.1. Налични съдове за събиране на битови отпадъци

№	Вид съдове	Собственост	Обем	Брой	Честотата на събиране на отпадъците, определена по видове съдове
1.	Контейнер тип „Бобър” - метални	„ЗБМГ” АД	1,1 м ³ .	567	За гр. Полски Тръмбеш: минимум 1 път седмично За селата: 2 пъти месечно
2.	Метални кофи тип „Мева”	Община Полски Тръмбеш	0,11 м ³	1107	

За събирането на отпадъците в община Полски Тръмбеш се използват следните съдове:

① За град Полски Тръмбеш:

- 1107 броя метални кофи тип „Мева” (0,11 м³) и
- 125 броя контейнера тип „Бобър” (1,1 м³).

② 442 броя контейнерите тип „Бобър” са разпределени по селата, както следва:

Климентово- 39, Раданово - 62, Петко Каравелово - 60, Куцина - 50, Павел - 34, Вързулица- 8, Масларево – 28, Страхилово - 40, Стефан Стамболово - 7, Полски Сеновец - 27, Иванча - 18, Обединение - 31, Каранци -14 и Орловец -24.

Налична техника и персонал

Данни за техническите характеристики на наличните транспортни средства и обслужващия персонал на фирмата са показани в Таблица 8.1

Таблица 8.1 Транспортни средства и персонал

Технически характеристики		Транспортно средство	
		Камион-самосвален Мерцедес	Специализиран автомобил Щаер
Година на производство		1991 г.	1994 г.
Производител (страна)		Германия	Австрия
Капацитет		2,1 тона	16 тона
Обем на надстройката		3,53 м ³	24 м ³
Години на експлоатация		10 години	10 години
Вид и разход на гориво за 100км		Дизел -18 литра на 100 км	Дизел -50 литра на 100 км
Собственост		„ЗБМГ” АД	„ЗБМГ” АД
Изминати километри за година		10 400 км	11 640 км
Персонал	Постоянен	Шофьор-1,Товарачи-2 (брой-3)	Шофьор-1,Работници-3(брой-4)
Брой курсове на автомобили		93 курса за месец	

Честота на събиране

Битовите отпадъци се извозват до общинското депо в местността „Баз Баши” в землището на с. Раданово, въз основа на утвърдени за всяка календарна година със заповед на кмета на общината график и маршрути за движение и последователност на обслужване на улиците, които при необходимост се актуализират с оглед ефективно управление на отпадъците по населени места, както и описание на маршрутите за събиране и транспортиране на отпадъците за 2012 г. са представени в Таблица 8.3.

Таблица 8.3 Маршрути за събиране и транспортиране на отпадъците за 2012 г.

№	Описание на маршрутите	Седмична повтаряемост на маршрута	Брой контейнери		Вид на транспортните средства	Брой курсове на ден в рамките на маршрута
			1.1 м ³	0.11м ³		
	с. П. Каравелово – с.Куцина - с.П. Сеновец- с. С.Стамболово	2 пъти месечно	144		Камион самосвален “Мерцедес”: - производство 1991 г.- капацитет 2,1 т. обем на над- стройката 3,53м ³ - вид на горивото- дизел	2
	с. Раданово – с. Климентово – с. Иванча – с. Обединение	2 пъти месечно	150			2
	с. Страхилово – с. Павел – с. Вързулица – с. Масларево	2 пъти месечно	110			2
	Каранци - Орловец	2 пъти месечно	38			1
	Полски Тръмбеш	1 път седмично	125	1107		6

- **Предварително третиране и временно съхраняване на отпадъците**

Предварително третиране и временно съхраняване на отпадъците не се извършва на територията на община Полски Тръмбеш. Събраните битови отпадъци директно се транспортират за обезвреждане на съществуващото общинско депо за отпадъци.

- **Методи за обезвреждане на отпадъците. Депониране.**

Прилаганият метод за обезвреждане на отпадъците в община Полски Тръмбеш е чрез депониране на отпадъците. В общината няма специализирани инсталации за изгаряне на отпадъци, няма инсталации за физическо или химическо обезвреждане, няма системи за компостиране или някакъв друг вид смесени системи.

Депонирането е основен и единствен метод за обезвреждане на отпадъци в цялата страна. На територията на община Полски Тръмбеш се експлоатира единствено депото за отпадъци в местността „Баз баши” в землището на с. Раданово. Преустановена е експлоатацията на останалите 14 броя нерегламентирани сметища, бивши депа в селата, които предстои да бъдат закрити. Общинското депо за отпадъци се експлоатира от 1988г, като местоположението на площадката е определено от комисия назначена със заповед № 630/ 09.11.1988г. на ОбНС гр. П. Тръмбеш. Площадката на депото за отпадъци на община Полски Тръмбеш е разположена в ПИ № 000118 и ПИ № 000119 землището на село Раданово, местност „Баз баши”, ЕКАТТЕ 61279 Депото за отпадъци е маркирано с означителна табела. Депото не е охранявано и не се изпълнява входящ контрол на отпадъците. До депото има довеждащ черен полски път с 0,9 км отбивка от републиканската пътна мрежа. На депото се депонират битови, строителни и производствени отпадъци. Депонирането се изпълнява чрез запълване на стара пясъчна кариера, изградена в старото корито на р. Янтра. Отпадъците се прибавят и разстилат с булдозер, като откосът към водната площ е много стръмен (45 - 50°) и достига в най-високата си част до 4 м. Отпадъците имат пряк контакт с водите. В непосредствена близост до депото има обработваеми земи, а самото старо корито е защитена зона по Директива 92/43/ЕЕС за местообитанията.

Оператор на депото е фирмата изпълняваща дейността по сметосъбиране и сметоизвозване на територията на общината -“ЗБМГ”АД, гр.София. Операторът на депото е изготвил План за привеждане в съответствие с нормативните изисквания на съществуващото депо за отпадъци територията на община Полски Тръмбеш, съгласно изискванията на Наредба № 8 от 24 август 2004 г., който е утвърден с Решение № 00-84-00/

Фигура 10. Местоположение на общинско депо

30.09.2005 г. на РИОСВ Велико Търново. С утвърждаването на Плана за привеждане в съответствие е определена насоката за развитие на съществуващото депо.

Община Полски Тръмбеш е подала през 2007 г. заявление за издаване на Комплексно разрешително на “Депо за неопасни отпадъци на община Полски Тръмбеш - с. Раданово, община Полски Тръмбеш”, за което е получила отказ - Решение № 228-НО-ИО-АО/2008 г. за неиздаване на Комплексно разрешително, с условия за контрол, тъй като депото не отговаря на нормативните изисквания.

За депото има одобрен от БДУВДР - Плевен „План за контрол и мониторинг за оставащия период на експлоатация и периода след закриване на депото”. Плана за мониторинг е изготвен в резултат на Доклад за хидрогеоложките условия в района на депото (м. август 2011г. от „Геология и геотехника 1”ООД, гр. Ямбол) Определени са 2 точки за мониторинг на повърхностните води и 3 точки, с изградени пиезометри за мониторинг на почвено-водни води. Извършва се ежегоден физико-химичен анализ на водни проби от точките за мониторинг на депото .

На национално ниво се планира депонирането като практика да продължи и в близко бъдеще, но то ще се извършва в съоръжения, които да се ползват от няколко общините в даден регион. Община Полски Тръмбеш попада в обособения регион Борово/Бяла.

Фигура 11. Граници на регион Борово

Предвижда се изграждане на регионално депо в района на гр. Бяла, което следва да обслужва общините Борово, Бяла, Две могили, Полски Тръмбеш, Ценово и Опака (фигура 11). Депото ще има достатъчен капацитет, за да приема всички неопасни отпадъци, предназначени за депониране в региона за период, не по-малък от 20 години. Изграждането на регионалното депо е достигнало до етап издадено Разрешение за строеж на 07.01.2013г., като обекта е с местонахождение ПИ 000960, м. „Трапито” в землището на град Бяла, обл. Русе.

След изграждането на регионалното депо отпадъците на община Полски Тръмбеш ще се извозват до гр. Бяла и депото на община Полски Тръмбеш следва да бъде закрито. Общината има изготвен „Проект за закриване, техническа и биологична рекултивация на общинско депо за отпадъци”, актуализиран през 2012г.

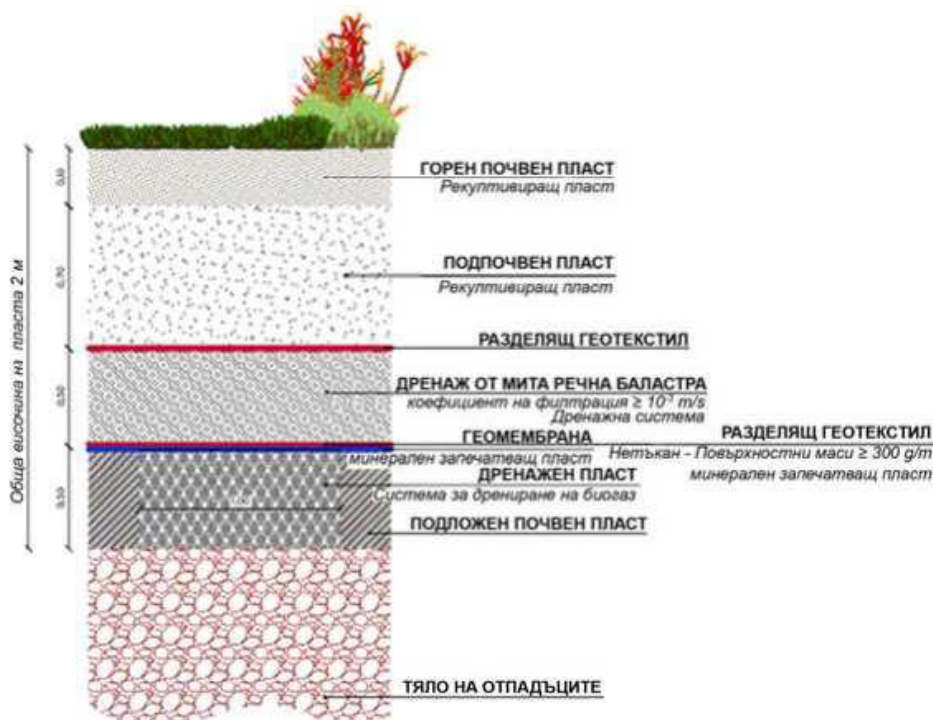
Във връзка с изготвяне на проекта са направени проучвания за определяне на обема на отпадъчното тяло на общинското депо. Въз основа на направено през м. септември

2012г. геодезическо заснемане, е изчислено че обема на отпадъчното тяло е 24682м². Част от този обем - 16664м², се намира извън границите на площадката на депото. Предвижда се цялото количество отпадъчно тяло да се натрупа в границите на площадката на депото с площ 8886,4м².

Рекултивацията на депото предвижда три етапа със следния обхват на работа:

- ✓ Първи етап – техническа рекултивация, включваща мерки за отстраняване и съхранение на горния почвен слой, подравняване на терена след експлоатация, подравняване на откосите, връщане на горния почвен слой на планираната повърхност, подравняване на почвения слой с култиватор;
- ✓ Втори етап – закриване на депото, включително мерки за изграждане на запечатващ пласт, контрол и третиране на инфилтратата и контрол на сметищния газ (биогаз).
- ✓ Трети етап – биологична рекултивация, включваща мерки за възстановяване на плодородиет на нарушените земи след приключване на първия етап, обработване на нарушените земи след приключване на първия етап, обработване на почвата преди засяване на многогодишни треви.

Фигура 12. Разрез на рекултивиран пласт.

Основни цели при закриването на общинското депо са:

- ✓ създаване на благоприятно следексплоатационно използване на земята
- ✓ защита на общественото здраве и безопасност
- ✓ смекчаване или отстраняване на екологичните щети и осигуряване на устойчиво екологично равновесие.
- ✓ намаляване на неблагоприятните социално-икономически въздействия.

Дългосрочната цел на стратегията за закриване на депото е площадката да е в състояние, което да отговаря на следните критерии:

- ❖ Физична стабилност – всички останали структури не трябва да създават неприемлив риск за общественото здраве и безопасност, или за заобикалящата среда.
- ❖ Химична стабилност – всички останали материали не трябва да представляват опасност за бъдещите потребители на площадката, или за общественото здраве, или за заобикалящата среда.

❖ Биологична стабилност – позволява подходящо използване на земята, което да хармонизира с прилежащите райони и с нуждите и желанията на обществеността.

• **Стари замърсявания с битови и други отпадъци на територията на общината.**

Въпреки въведеното през март 2009г. сметосъбиране във всички населени места на общината все още броя на нерегламентираните сметища е голям. Липсват подробни данни за обхвата, площта и пространствена конфигурация на сметищата.

Нерегламентирани сметища има във всички населени места на общината. Това са старите селски депа, с ликвидацията на които общината обективно се затруднява. Сметищата се почистват периодично (ежегодно) от фирмата изпълняваща услугата по сметоизвозване и почистване на териториите за обществено ползване. След тяхното почистване обаче се образуват нови.

Таблица 8.4. Нерегламентирани сметища.

№	Населено място	Местност	Площ, (дка)
1.	с. Климентово	“Белия баир” (изоставена кариера за глина)	1
2.	с. Раданово	“При воденицата”	3
3.	с. Каранци	“Над могилата”	2
4.	с. Орловец	“Бостанлъка”	3
5.	с. Полски Сеновец	“Бърчината”	4
6.	с. Петко Каравелово	“Под селото”	5
7.	с. Куцина	“Горния гьол”	5
8.	с. Иванча	“Лозенски баир”	3
9.	с. Обединение	“Под ямата”	3
10.	с. Масларево	“Бостанлъка”	2
11.	с. Вързулица	Площадката е старо торище	2
12.	с. Стефан Стамболово	“Под селото”	3
13.	с. Павел	Площадката е бивши силажни траншеи	3
14.	с. Страхилово	Площадката е глинена кариера	2

Голям е броя и на т.нар „криминални” сметища, находящи покрай дерета, покрай шосета, предимно на входно – изходните артерии на населените места. На тези места населението изхвърля предимно строителни отпадъци за да избегне транспортни разходи до депото на общината.

Именно нерегламентираните сметища са основен проблем, решаването на който следва да се превърне в приоритет в развитието на общината през настоящия и следващ планов период на програмата. За решаване на този проблем - намаляване на появата на криминални сметища в селата на общината и в покрайнините на гр. П. Тръмбеш, мерките които Общината може и следва да предприеме са :

- ① Оптимизиране на системата за събиране и транспортиране на отпадъците и, като се увеличи честотата на извозването им.
- ② Увеличаване на броя на съдовете за отпадъци, тъй като на места недостатъчния брой съдове, е предпоставка за образуване на сметища .
- ③ Контролните функции следва да бъдат засилени. Това вази особено по отношение на забраните за изхвърляне на отпадъци на непозволенни места, като при тези случаи е необходимо налагането на адекватни санкции.

2.5. Почви и нарушени терени

Почвената покривка е разнообразна. Тя има добър въздушен и топлинен режим и благоприятен състав на почвения разтвор. Най често срещани са и преобладават ливадно-черноземни, карбонатно-черноземни и типичен чернозем. За поречията на реките - Янтра и Елия са типични алувиално-ливадните почви. По-рядко се срещат тъмно-сиви и горско-ливадни почви.

Като цяло почвите на територията на общината се характеризира с добро почвено плодородие. В зависимост от разнообразието на растителния свят почвата има слабо кисела до неутрална реакция. Водопропускливостта ѝ е относително добра. Почвите са в добро екологично състояние по отношение на запасеност с биогенни елементи /органично вещество/. Подходящи са за отглеждане на зеленчуци, зърнени, технически и овощни култури.

➤ **Ерозия**

За развитието на ерозията допринасят вертикалното разчленение на релефа, интензивността на валежите и начина на ползване на земите. Интензитетът на ерозинните процеси в община Полски Тръмбеш е представен в таблица 9.

На ветрова ерозия са подложени земите в равнинните площи и обезлесените части на общината. Обикновено на 4-5 години веднъж през пролетта силни ветрове и суховеи отнасят стотици тонове плодородна почва, което довежда да загуби на хумус, торове и засяти култури.

Таблица 9. Ерозия

Ерозия на почвите	Интензитет в община Полски Тръмбеш
Степен на действителния риск от водоплощна ерозия	Умерен с интензитет 5,01 – 10,0(t/га/y)
Степен на действителния риск от ветрова ерозия	Слаб до умерен с интензитет 1,01 – 2,0(t/ha/y)

➤ **Свлачищни процеси**

В периода 2005 – 2012 г. на територията на общината се наблюдава тенденция към увеличаване на свлачищните процеси. Увеличават се броят на свлачищата , а също и площта на засегнатите територии.

Свлачищата се дължат на природни и техногенни фактори. Това са геолого - тектонски характеристики на района, движение по разломи, земетресения, колебания на нивата на подземни води, интензивни валежи, ерозия, както и на динамични въздействия в резултат на човешка дейност: извършване на дълбоки изкопи, прокарване на пътища, добив на полезни изкопаеми, претоварване на горната част на свлачищата от насипи и ново строителство. Проява на свлачищна активност е предимно през пролетния сезон, след снеготопене и след интензивни валежи.

➤ **Замърсяване на почвата**

Почвените замърсявания са два вида: дифузни (чийто основен източник са земеделските практики) и локални (минни обекти и индустриални предприятия).

Почвите в района на общината са относително чисти с добро екологично състояние по отношение на замърсяване с тежки метали, металоиди и устойчиви органични замърсители. Няма данни за замърсени земеделски земи от промишлени дейности. Отглежданите култури- зърнено- житни, не натрупват тежки метали, поради което няма здравен риск. Причини за доброто екологично състояние на почвите е отсъствието на “активна” промишлена дейност. При сегашната структура и принос на основните икономически дейности в това число интензивната селскостопанска дейност не се очаква значително увеличаване на негативно въздействие върху състоянието на почвите. През 2010г. не са отчетени замърсявания на почвите с устойчиви органични

вещества, което се дължи основно на промените в българското земеделие през последните години - намалена употреба на химикали и торове.

Към локалните източници, представляващи заплаха за състоянието на почвите освен индустриалните предприятия може да се причислят и складовете, съхраняващи забранени и негодни продукти за растителна защита. На територията на общината има 25 броя „Б-Б куб“ контейнери (с общо количество пестициди - 50 000кг), разположени на площадки в землищата на с. Павел, с.Обединение и с.Климентово. Те са обект на ежегодни проверки от РИОСВ/МОСВ, НСРЗ/МЗХ и МВР/ГД „Пожарна безопасност и защита на населението”.

На територията на общината има един постоянен пункт за мониторинг на почвата- I^{во} ниво, тежки метали. Няма пункт за мониторинг - вкисляване на почвата.

Почвата и земеделските земи са основен природен ресурс, върху който се развива цялата жизнена и стопанска дейност на човека. Опазването на екологичните и производствени функции на почвата е в тясна връзка с качеството на произвежданата селскостопанска продукция и рефлектира върху здравето на хората.

През последните години все повече се налага тенденцията за намаляване на замърсяването на земите и почвите. Пестеливото използване на пестициди и торове в земеделието, въвеждане на програми за екологично земеделие и животновъдство, въвеждане на контрол с оглед ограничаване на емисионно замърсяване по отношение на въздуха, водите и управлението на отпадъците, технологично обновление в производствените процеси с дейности, водещо до намаляване на деградацията на земите и почвите.

Съществуващите процедури по промяна предназначението на земеделските земи с участието на РИОСВ са гаранция, че няма да се изземват плодородни земи за строителство и за неземеделски нужди. С процедурите по ОВОС се осъществява превантивна дейност по опазване на почвите от замърсяване, както на действащи обекти така и на инвестиционни намерения.

Националната програма за развитие на селските райони за периода 2007-2013г. въведе набор от субсидиращи и компенсаторни мерки, целящи опазване на почвите. Акцентът на цялата програма е не върху ползването, а върху въвеждане на земеделски и горски практики, намаляващи негативното въздействие върху околната среда.

Значителен ресурс се отделя за ограничаване на свлачищата и абразията, както и за урегулиране на презастрояването. Усилията са насочени към разширяване и изграждане на нови зелени площи в урбанизираните райони, към стимулиране на обработката и/или залесяване на непродуктивните земеделски и горски територии.

2.6. Защитени територии и биоразнообразие

➤ Гори

Горският фонд в общината заема 38.700км² . Делът на горските територии е само 8,35% от площта на територията на общината, при среден дял за страната 33,40%. Районът е беден на горски масиви.

Преобладават широколистните дървесни видове. Най-широко е разпространението на липата (едролистна и сребролистна), заемаща 12,7% от площта на горския фонд. По - малък процент от горския фонд заемат дървесните видове: цер, полски ясен, космат дъб, зимен дъб, благун, келяв габър, тополата, бяла акация, клен, орех и мъждрян. Изкуствено създадени са насажденията от черен бор, бял бор, ела, смърч.

Разпространението на дървесната растителност е неравномерно и недостатъчно. Тя преобладава в неподходящите за селскостопанска дейност хълмисти райони. В равнинните зони почти няма обособени горски масиви. Горите са съсредоточени в землищата на селата Раданово, Каранци и Орловец.

Типични за централна северна България и община Полски Тръмбеш са храстовите и тревистите растителни видове. Малкото естествените горски масиви са силно редуцирани за сметка на усвояването на земеделски площи.

Недостатъчния горския фонд определя относително малкото видово разнообразие на фауната. Преобладават дребните животински видове: зайци, лалугери, мишки. Птиците са представени от над сто и осемдесет вида - диви патици, гъски, фазани, яребици, диви гълъби и гургулици, бели щъркели и други.

➤ **Лечебни растения**

Съгласно Закона за лечебните растения отделни видове диворастящи лечебни растения се поставят под специален режим на опазване и ползване, когато биологичното разнообразие или ресурсите им проявяват трайна тенденция към намаляване, или има опасност от появяването на такава тенденция.

Специалният режим се определя всяка година със заповед на министъра на околната среда и водите, като този режим обхваща забрана за събиране на билки за определен период от естествените находища на видовете от територията на цялата страна, отделни райони или единични находища; определяне на допустимото за събиране количество билки; разработване и прилагане на мерки за възстановяване на популациите и на техните местообитания.

За периода 2009-2012г. Кмета на Община Полски Тръмбеш не е издавал разрешително за ползване на лечебните растения разрешителни за събиране на билки от територията на общината, съгласно чл. 22, т. 2 Закона за лечебните растения.

➤ **Защитени зони и територии**

Обявените защитени зони на територията на община Полски Тръмбеш, съгласно изискванията на Закона за защитените територии и Закона за биологичното разнообразие са описани в Таблица 9 и представени на Фигура 12. На територията на общината няма обявени защитени територии : резервати , природни паркове, защитени местности или природни забележителности. Няма обявени и вековни дървета.

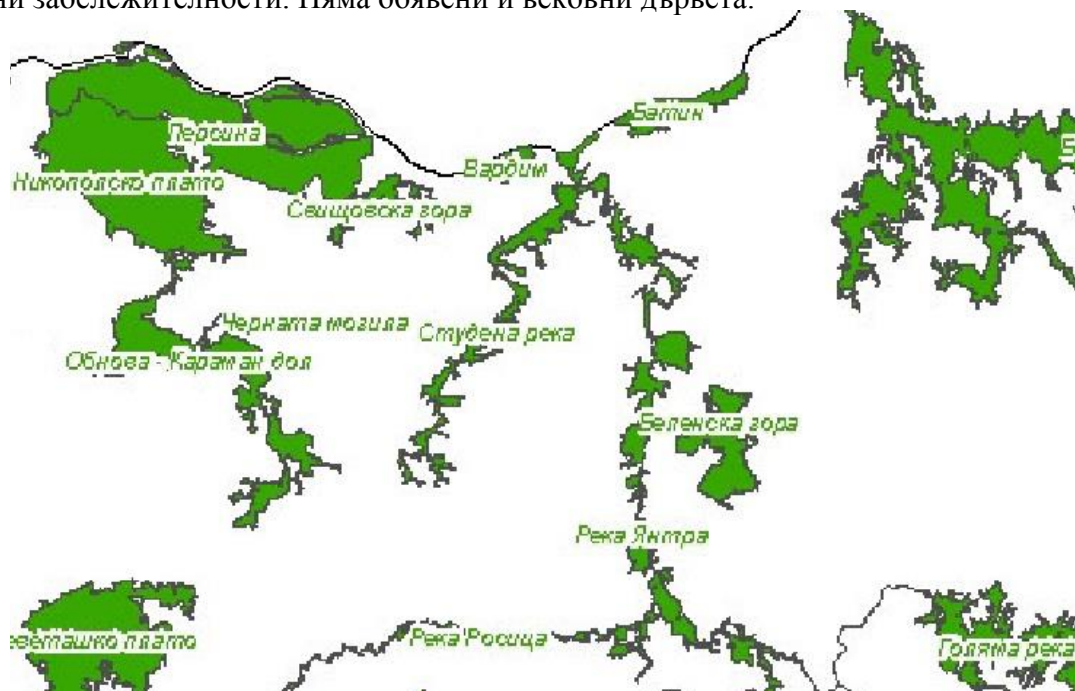
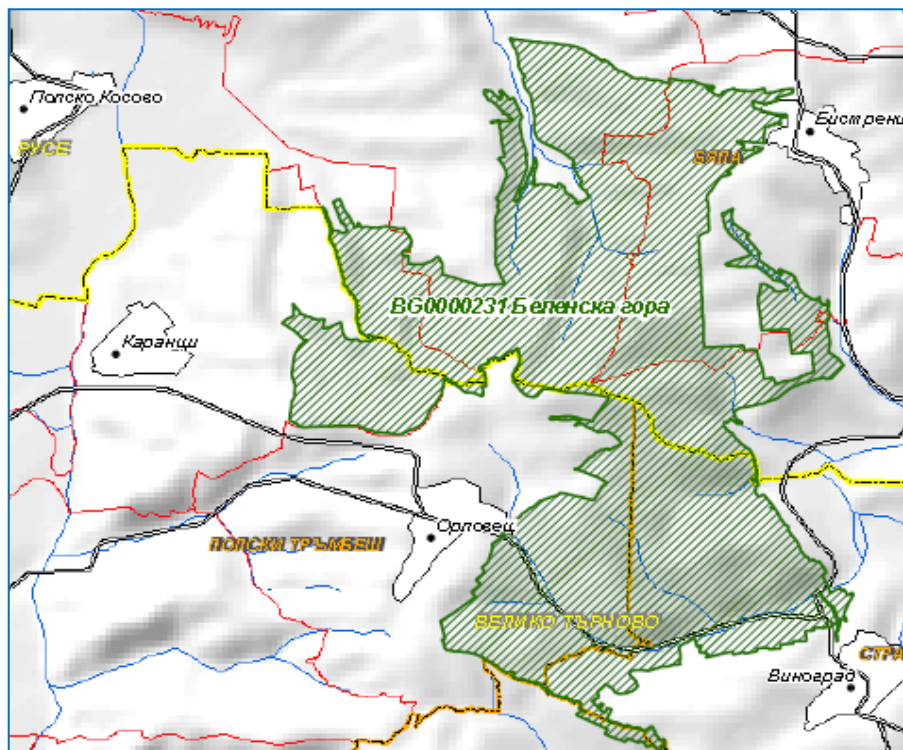
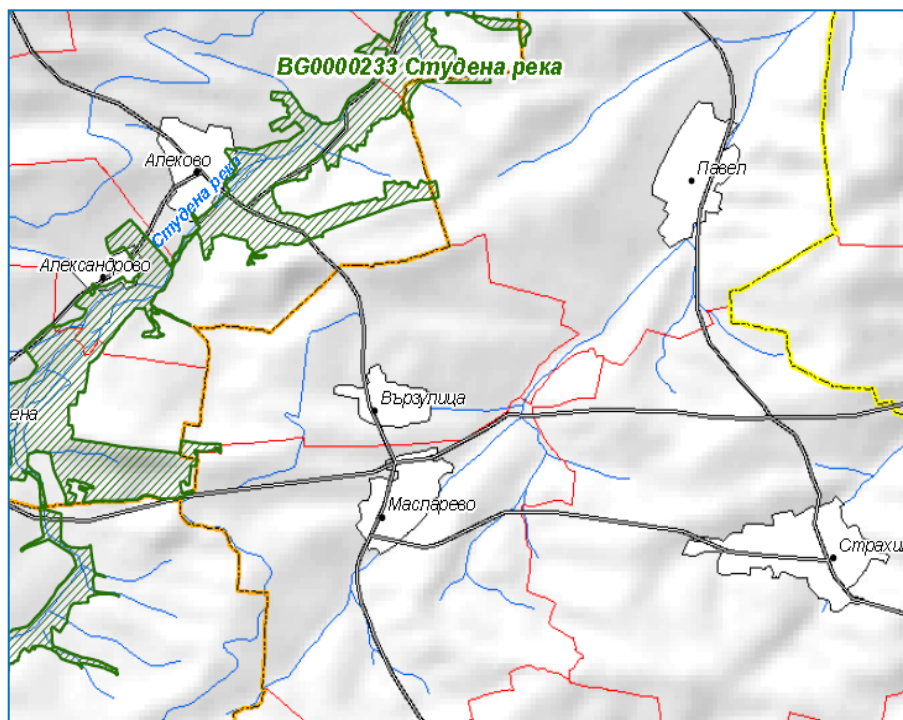
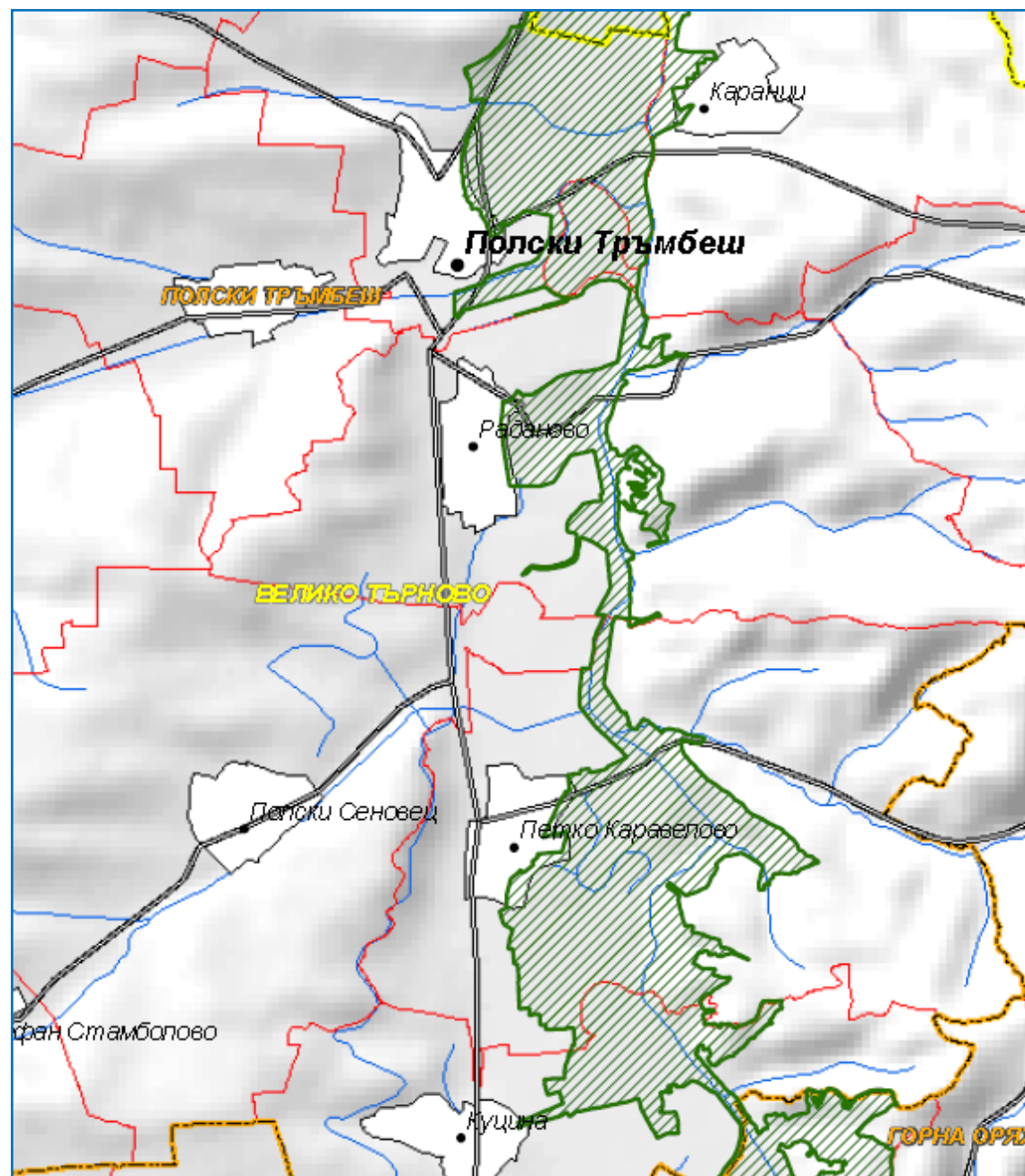

Таблица 10. Защитени защитени зони в община Полски Тръмбеш

№	Защитена зона	Населено място	Предмет и цели на опазване <i>Запазване на естественото състояние на природните местообитания (хабитат) на растителни и животински видове</i>
1	зона “Беленска гора” по Директива 92/43/ЕЕС код BG0000231 НАТУРА 2000	Част от землища на: с. Каранци и с. Орловец	Церово-горунови гори, Мизийски гори от сребролистна липа Европейски вълк, Пъстър пор, Ивичест смок, Обикновен и Буков сечко, Бръмбар рогач, Алпийска розалия, Ивичест теодоксус
2	зона “Студена река” по Директива 92/43/ЕЕС код BG 0000233 НАТУРА 2000	Част от землища на: с. Павел и с. Вързулица	Льосови степни тревни съобщества Видра, Степен пор, Лалугер, Ивичест смок, Обикновена блатна костенурка, Шипобедрена и Шипоопашата костенурка, Добруджански тритон Черна (балканска) мряна, Обикновен щипок, Европейска горчивка
3	зона “Река Янтра” по Директива 92/43/ЕЕС за местообитанията код BG 0000610 НАТУРА 2000	Част от землища на: гр. П. Тръмбеш, с. Каранци, с. Раданово, с. Петко Каравелово и с. Куцина	Панонски солени блата, Естествени еутрофни езера, Отворени калцифилни или базифилни тревни съобщества, Льосови степни тревни съобщества, Алувиални гори, Крайречни смесени гори, Хазмофитна растителност по варовикови скални склонове, Церово-горунови и Мизийски букови гори, Мизийски гори от сребролистна липа ПТИЦИ: Белоопашат мишелов, Бял и черен щъркел, Дебелоклюна чучулига, Земеродно рибарче, Орел змиар, Синявица,
<p>Тръстиков блатар, Червеногърба и сива сврачка, Черна каня, Белогушо и черноглаво коприварче, Брегова и Червенокръста лястовица, Голям гмурец, Корморан, Въртошийка, Зелен кълвач, Зеленоглава патица, Полска и Качулата чучулига, Кос, Късокрил кюкавец, Пчелояд, Чинка, Поен дрозд, Пъдпъдък, Речна чайка, Сива чапла, Син синигер, Чавка, Червеногърдка, Черногушо и Ръждивогушо ливадарче, Черношипа ветрушка, Жалобна мухоловка, Мустакат синигер, Авлига, Щиглец, Гривяк, Жълта и Бяла стърчиопашка, Кукувица, Голям пъстър кълвач, Сивоглава, черноглава и жълта овесарка, Soyка, Папуняк, Тръстиково шаварче и цвъркач, Мочурно шиварче, Буков певец РИБИ: Распер, Черна мряна, Голям, обикновен и балкански щипок, Белопера и Балканска кротушка, Ивичест бибан, Сабица, Европейска горчивка, Вретенарка, Моруна, Пъструга, Черна балканска мряна Сом, Кеслерово попче, Михалца (Налим), Руска есетра, Уклей, Платика, Речен кефал, БОЗАЙНИЦИ: Подковонос, Воден ношник, Добруджански хомяк, Видра, Дългокрил прилеп, Европейски вълк, Лалугер, Пъстър пор, Червенокоремна и жълтокоремна бумка, Ивичест смок, Блатна и Шипобедрена костенурка, Добруджански и гребенест тритон, Бръмбар рогач, Буков сечко, Ивичест теодоксус, Зелена крастава жаба, Чакал, Язовец, Смок мишкар, Зелен, ивичест и късокрак гушер, Смок-стрелец (Синурник), Пепелянка, Ръждив вечерник, Кримски лен, Дяволски орех (джулюн)</p>			

Фигура 12. Карти на обхвата на защитените зони

2.6. Шум

Източници на шум могат да бъдат използваните машини и съоръжения в предприятията и концентрацията на транспортни средства в определени часове.

РИОСВ – Велико Търново контролират всички промишлени източници на шум, попадащи в обхвата на дейността на инспекцията. По данни на годишни доклади на РИОСВ – Велико Търново, при изготвяне на годишен график за контрол на промишлени източници на шум при извършване на проверки приоритетно е обхващането на предприятия разположени на територии с повишени изисквания за защита от шум, като централна градска част, паркове и други места за почивка и отдых на гражданите.

Анализът на направените измервания на РИОСВ – Велико Търново, както през 2010г., така и през 2011г. показва, че като цяло няма системни нарушения в нормативната база свързана с промишлени предприятия източници на шум.

На територията на община Полски Тръмбеш няма констатирано наднормено излъчване на шум и установени рискови жилищни зони или зони за отдых. Измереното ниво на шума не надхвърля допустимите хигиенни норми от 55- 60 децибела, от което следва че населението на общината не е положено на наднормено въздействие.

2.7. Зелени площи в населените места

Таблица 11. Зелени площи в община Полски Тръмбеш

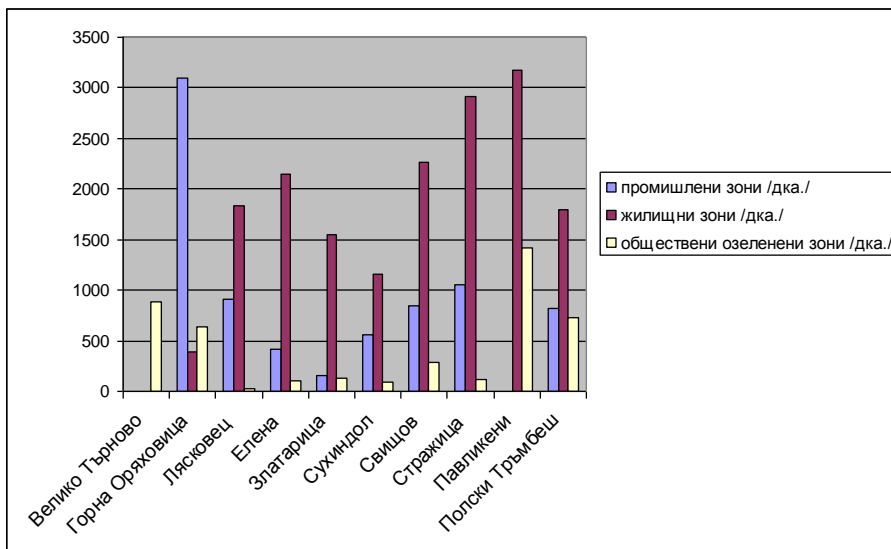
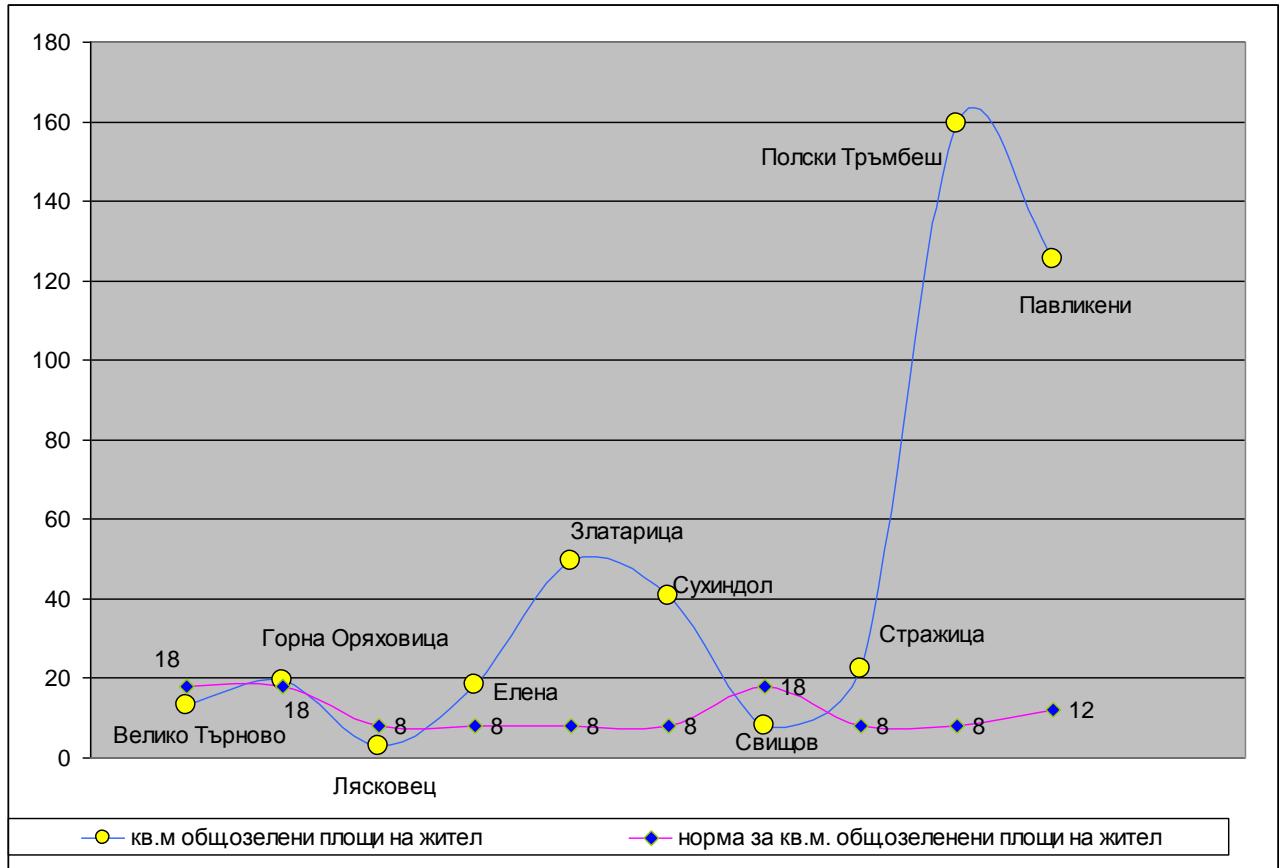
Населено място	Брой жители към 12.2013г.	Зелени площи (м ²)	м ² /жител
гр. П. Тръмбеш	5244	74000	14,1
с. Раданово	1912	14000	7,3
с. Орловец	588	40000	68,0
с. Каранци	291	30000	103,0
с. Масларево	562	6530	11,6
с. Вързулица	133	19000	142,8
с. Обединение	679	64000	94,2
с. Иванча	394	43000	109,1
с. П. Сеновец	591	59000	99,8
с. С.Стамболово	100	26000	260
с. Павел	748	8900	11,8
с. Страхилово	933	124680	133,6
с. П.Каравелово	1759	45000	25,5
с. Куцина	609	40000	65,6
с. Климентово	786	94000	119,5
ВСИЧКО	15568	688110	
Съотношението м ² на жител средно за общината			44,2

В община Полски Тръмбеш обществените озеленени площи са 688110м². Съотношението кв.м на жител средно за общината е 44,2. При анализ на данните от таблицата може да установим, че по-голяма част от зелените площи са неподдържани и в лошо състояние.

Община Полски Тръмбеш е предприела действия по възстановяване на паркове и зелени площи в селата: Раданово, Обединение, Масларево и Полски Сеновец. Дейностите по възстановяване включват почистване на зелените площи, поставяне на

кошчета и пейки, оформяне на алеи, залесяване. Обособена зона за отдих и спорт е изградена в гр. Полски Тръмбеш – „Ловен парк”.

Фигура 13. Зеленени площи на жител от населението в област В. Търново

Фигура 14. Урбанизирани територии.

2.8. Радиационна обстановка

На територията на Великотърновска област радиологичен контрол, чрез осъществяване на системни наблюдения за радиационно състояние на околната среда по утвърдена мрежа от пунктове и периодичност се осъществява от Регионална лаборатория – Плевен към ИАОС.

Пункт за наблюдение на радиационно състояние и вземане на почвени проби има утвърден и разположен в гр. Полски Тръмбеш. Извършения радиологичен мониторинг не

установява отклонения в измерените специфични активности на естествените и техногенни радионуклиди, спрямо характерните за региона стойности. Специфичната активност на наблюдаваните естествени радионуклиди ^{238}U , ^{226}Ra , ^{232}Th , ^{40}K , ^{210}Pb и на техногенния ^{137}Cs , според нормативната уредба, са под допустимите стойности,

Извършва се и радиологичен контрол на повърхностни води на река Янтра (пункт при с.Каранци) показващ, че общата бета-радиоактивност на пробите е под пределно допустимата концентрация (ПДК- 0,750 Вq/l) за тези води. Няма установено изменение на радиологичните характеристики на р. Янтра, в следствие на замърсяване на околната среда.

Гама-фонът, измерен в местата от мониторинговата програма на територията на област Велико Търново, показва характерни стойности за тези места. Гама-фон, е конкретна физична характеристика на околната среда, характерна всеки пункт, област и регион. В община Полски Тръмбеш няма промяна на стойностите на естествения радиационен гама-фон.

3. Управленски дейности

➤ *Комисии, дирекции, отдели, отделни специалисти в Общинския съвет и Общинската администрация*

Към общински съвет гр. Полски Тръмбеш е създадена постоянна петчленна комисия по “Устройство на територията, опазване на околната среда”

В структурата на Общинската администрация специализирано звено за работа в сферата на екологията няма. Управлението на дейностите по опазване на околната среда отпадъците в общината е възложено на Дирекция: „Устройство на територията, общинска собственост и регионална политика”, чиито служители изготвят общинските програми, планове и наредби, контролират изпълнението на дейностите по опазване на околната среда на територията на общината. Основна тяхна цел е да опазват екологичния облик и околната среда на общината и да подпомагат развитието на нейните компоненти. С проблемите по управление на дейността по опазване на околната среда са ангажирани също Кмета на общината, Зам. Кмета на общината, както и кметовете на населените места.

Организацията на структурите по управление на отпадъците в общината е представена в Таблица 11.

Таблица 12. Административна структура по управление на отпадъците

Административна структура	Наименование на административната структура	Длъжности, определени съгласно щата на общината	Специалност на заемачите длъжността	Общ брой на заетите длъжности
Административно звено, отговорно за управление на отпадъците	Дирекция: „Устройство на територията, общинска собственост и регионална политика”	Директор	Инженер	1
		еколог	Екология	1
Контролно звено, в т.ч. по управление на отпадъците	Общинско предприятие “Поддръжка и ремонт на общински имоти”	Директор	Инженер	1
		Строителен техник	Специалист	1
Други административни структури в общината, имащи отношение към управлението на отпадъците	Кмет на общината Зам. Кмет на общината Кметове по населени места			1
				1
				14

В община Полски Тръмбеш е обособено контролно звено – Общинско предприятие “Поддръжка и ремонт на общински имоти”, чиито задължения включват поддръжка и

ремонт на общински имоти и осъществяване на контрол върху фирма “ЗБМГ” АД, гр. София, извършваща дейностите по събиране, транспортиране и обезвреждане на отпадъците. Контролното звено отговаря за качеството на възложените услуги и обема на работата според договорените условия.

➤ ***Общински програми, планове и наредби в разглежданата област***

В общинската администрация дейностите по опазване на околната среда се извършват съгласно плана на действие на Общинската програма за опазване на околната среда, на Общинската програма за управление на отпадъците, на Общински план за развитие. Приети наредби на Община Полски Тръмбеш свързани с управление на дейностите по опазване на околната среда са: Наредба за опазване на околната среда и управление на отпадъците, Наредба за изграждане и опазване на зелената система, Наредба за управлението, стопанисването и ползването на горски територии – общинска собственост, Наредба за стопанисване и управление на земеделските земи от общинския поземлен фонд, Наредба № 1 за опазване на обществения ред и Наредба за определянето и администрирането на местните такси и цени на услуги.

➤ ***Обмен на информация и сътрудничество с регионални органи и ведомства в териториалния обхват на които попада общината, сътрудничество с други общини по въпроси свързани с опазване на околната среда.***

Община Полски Тръмбеш работи съвместно и извършва обмен на информация и сътрудничество в областта на опазване на околната среда с РИОСВ – В. Търново, Басейнова Дирекция – Плевен, Областна дирекция „Земеделие” – В. Търново, Регионална дирекция на горите – В. Търново, Дирекция „Гражданска защита” – В. Търново, РЗИ – В. Търново, Областна дирекция по безопасност на храните – В. Търново, Областна администрация - Велико Търново и други ведомства.

Предвид предстоящото изграждане и съвместно използване на Регионалното депо за битови и опасни отпадъци в Бяла, Община Полски Тръмбеш си сътрудничи с общините Борово, Две Могили, Ценово, Бяла и Опака, както и Регионалното сдружение за управление на отпадъците „Янтра – Лом 2008”. По въпроси в областта на околната среда, обменя информация с Община Павликени, Община Горна Оряховица, Община Велико Търново, Община Стражица.

➤ ***Информирание на обществеността – използвани подходи и механизми***

На територията на Община Полски Тръмбеш обществеността се информира основно чрез средствата за масова информация – местно радио, вестник „Борба”, кабелна телевизия, интернет страницата на общината, информационни кампании, плакати и брошури.

➤ ***Услуги, предоставяни от общината, свързани с опазване на околната среда.***

Услугите които Общината предоставя на населението във връзка с опазване на околната среда се изразяват основно в управление на дейностите по отпадъците (сметосъбиране, сметоизвозване, депониране), в поддържане и почистване на зелените площи и озеленяване.

Община Полски Тръмбеш възлага дейността по организираното сметосъбиране и сметоизвозване и поддръжка на общинското депо на фирма по реда на ЗОП. През 2012г. Община Полски Тръмбеш е сключила договор за сътрудничество с „ЕКОКОЛЕКТ” АД, София за въвеждане на система за разделно събиране, транспортиране, временно съхраняване, сортиране, рециклиране и оползотворяване на отпадъци от опаковки, образувани от домакинствата, обществените и административните учреждения, училищата, търговските, промишлените и туристическите обекти, находящи не на територията на общината.

Поддържането на чистотата на териториите за обществено ползване обхваща следните дейности: ежедневно метене на улици, тротоари и алеи, почистване на декоративни кошчета, поддържане на зелените площи, паркове и градинки, почистване на детски площадки и други. Дейностите по озеленяване и поддържане на зелените площи на териториите за обществено ползване се извършват общинско предприятие “Поддръжка и ремонт на общинско имущество”.

Услугата водоснабдяване и канализация на територията на община Полски Тръмбеш се извършва от ВиК „Йовковци” ООД гр. Велико Търново. Няма изградена пречиствателна станция за отпадъчни води в нито едно населено място на общината.

4. Икономическо състояние

• Развитие на икономически отрасли

Икономическото развитие на община Полски Тръмбеш през последните години се характеризира с общите показатели на икономическото развитие на страната като цяло.

Световната финансова криза оказва негативно влияние върху българската икономика. Зависимостта от енергийни източници в комбинация с експортно ориентираната отворена икономика на страната обуславя затрудненията на множество български предприятия. Това до голяма степен поставя под въпрос прогнозите за стабилен ръст на икономиката и brutния вътрешен продукт (БВП).

Община Полски Тръмбеш е част от област Велико Търново, която попада в териториалния обхват на Северен централен район за планиране (СЦРП), определен в съответствие с изискванията на Регламент на ЕС 1059/2003. В рамките на област Велико Търново разпределението на икономическите показатели е неравномерно. Икономическите показатели за община Полски Тръмбеш са значително по-ниски в сравнение с тия на общините Велико Търново, Горна Оряховица и Свищов.

Таблица 13. Основни икономически показатели по общини в областта

Община	2009 г.			2010 г.		
	Нетни приходи от продажби /хил.лв./	ДМА /хил.лв./	Наети лица /брой/	Нетни приходи от продажби /хил.лв./	ДМА /хил.лв./	Наети лица /брой/
Общо за областта	3245309	1478905	54337	3606012	1501660	51141
Велико Търново	1719732	696074	25866	1719802	692994	23957
Горна Оряховица	510541	221339	9562	572518	208036	8742
Елена	52365	35075	1332	52945	33674	1204
Златарица	8707	3352	142	10463	3873	183
Лясковец	212459	70973	3821	275183	77460	4196
Павликени	223628	88272	3474	257083	92795	3321
Полски Тръмбеш	55313	20003	1167	67167	21564	1014
Свищов	373451	292690	7374	537515	315001	6899
Стражица	75498	46103	1366	94937	51531	1419
Сухиндол	13615	5024	233	18399	4732	206

По нетни приходи от продажби, капиталовложения и брой работни места през 2009 г. и 2010 г. общината изостава значително спрямо другите общини в областта и е едва на седмо място. Нетните приходи от продажби в община П. Тръмбеш през 2010 г. са се

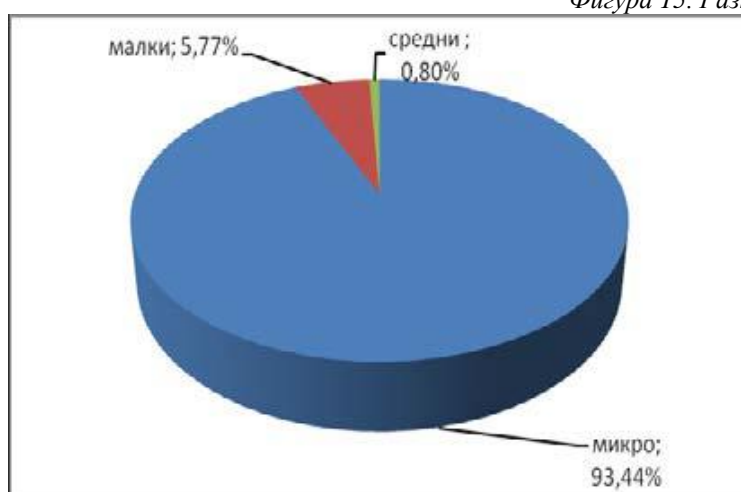
увеличили с 17,65 % спрямо 2009 г. Капиталовложенията са се увеличили през 2010 г. с 7,2 %, но са намалели работните места през 2010 г. с 6,88%.

В структурата на областната икономика с най-голям принос в нетните приходи от продажби е дейността „Търговия, ремонт на автомобили” с 39,63%. Преработващата промишленост реализира 31,32% от нетните приходи от продажби, строителството - 9,02%, а селското и горското стопанство - 7,06%.

По отношение на наетите лица, преработващата промишленост ангажира най-много работници и служители - 39,73%, следвана от „Търговия, ремонт на автомобили” с 21,05%. Строителството ангажира 8,68% от наетите лица, селското и горско стопанство - 7,32%, а хотелиерството и ресторантьорството - 5,24%.

През 2011 г. в област Велико Търново са отчели дейността си 10494 предприятия. От тях 93,44% могат да се класифицират като микропредприятия, а 5,77% като малки предприятия, и 0,8% като средни предприятия.

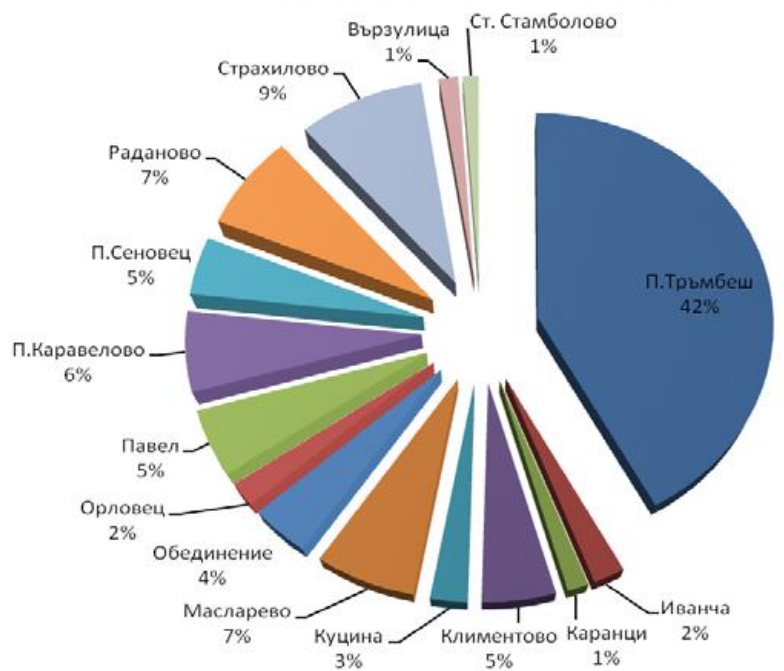
Фигура 15. Разпределение на фирмите през 2011 г.

На територията на общината Полски Тръмбеш няма голям брой промишлени предприятия, а тези които съществуват са с малък капацитет.

Фирми развиващи дейност

Фигура 16. Фирми развиващи дейност през 2012 г.

42% от бизнес инвестициите са съсредоточени в общинския център. Голяма част от дейността по селата е обвързана със селското стопанство

Показателно, е че в малките общини като Полски Тръмбеш преобладават предимно микро и малките предприятия с персонал до 9 души и се наблюдава незначителен ръст при откриването на нови, в сравнение с предприятията в община В. Търново. На територията на общината няма предприятие с персонал над 250 души.

Икономическото развитие на общината продължава да е под силното влияние на общите за страната негативни процеси: значителен спад на производството; рязко съкращаване на инвестиционните процеси; липса на свежи капитали; съществено свиване на потреблението; нестабилно финансово състояние на голяма част от икономическите структури.

Основните проблеми в икономическото развитие са: свиване на производствената програма на малкото останали местни промишлени предприятия; ниски изкупни цени на селскостопанската продукция; увеличаващо се ниво на трудова миграция и на безработицата

- **Стопански сектори**

Преминаването към пазарно ориентирана икономика е оказало негативно влияние върху развитието на общинската икономика и тя бележи спад в развитието на основните си отрасли - промишленост и селско стопанство. Изостава и секторът на услугите по отношение на необходимото качество и разнообразие. През последните години е нарастнал дялът на частния сектор в резултат от провежданата структурна реформа с промяна на собствеността от общинска и държавна към частна.

Основен структуроопределящ отрасъл на икономиката в община Полски Тръмбеш е селското стопанство. Промишлеността е по-слабо развита. Предимство е наличието на благоприятен селскостопански потенциал и сграден фонд за обслужването му. Съществува възможност за пълноценно затваряне на цикъла земеделско производство – преработваща индустрия и появата на висококачествени и конкурентноспособни на европейския пазар продукти

Постигане на устойчив икономически растеж е един от приоритетите на Плана за развитие на общината, чрез развитие на селското и горско стопанство и стимулиране развитието на местната промишленост посредством създаване на условия за развитие на фамиленото земеделие и животновъдство, възстановяване на традициите в областта на лозарството, овощарството и зеленчукопроизводството; създаване на условия за развитие на предприятията за преработка на земеделска, зеленчукова и животновъдна продукция.

- **Промисленост**

Процесът на реструктуриране на местната икономика е съпроводен от закриване или силно ограничаване на производството на най-големите промишлени предприятия на територията на общината. Висок е дялът на изградените, но неработещи мощности в промишлеността. В общината е приета програма за приватизация, но голяма част от обявените приватизационни обекти са непроддаваеми, поради тяхната непривлекателност от гледна точка на местонахождението им и недоброто физическо състояние.

Понастоящем структурата на промишлеността в района се определя основно от производства на хранително-вкусовата промишленост, също - на леката промишленост и на машиностроенето. Преобладаващата част от фирмите са новосъздадени малки и средни предприятия. Основни фактори, които затрудняват дейността на малките и средни фирми

са ниската им конкурентноспособност, липса на стратегия за развитие и на сериозна маркетингова политика.

Перспективите за развитието на промишлеността са свързани с модернизиране и разширяване на съществуващите отрасли, създаване на благоприятни инвестиционни условия, пълно затваряне на цикъла селско стопанство - преработващата промишленост.

Таблица 13.3. Действащи производствени обекти към 2013 г. в община Полски Тръмбеш

Предприятие	Производствена дейност
„ДЕЛТАКОМ ЕЛЕКТРОНИКС“ ООД , гр. София с база в гр. П. Тръмбеш	производство на цифрови приемници
“Първи май” АД, гр. Полски Тръмбеш	производство на машини и съоръжения за механизация на процесите на труда селското и горско стопанство оборудване на животновъдни ферми, машини и резервни части за растениевъдството.
“Леяр и Ко” ООД, гр. Полски Тръмбеш	леярски услуги , металолееене, търговия с черни и цветни метали, търговия с отпадъци от метали
„МК – БЕТОН“ ООД гр. Полски Тръмбеш	производство на готови бетонови смеси и неспециализирана търговия на едро /строителни материали/
„Строителство и благоустройство“ ЕООД гр. Полски Тръмбеш	строително-ремонтни услуги, комунални услуги, производство и продажба на варови и бетонни разтвори.
„Родопи” АД цех в гр. П. Тръмбеш	производство на трикотажни изделия
“Брилянт-Търновград”, с.Павел	шивашки услуги
“Юнигаз ВТ” ООД, гр. Полски Тръмбеш	производство на автомобилни газови уредби, газови инжекциони на пропан-бутан и метан
“Подем” ЕООД”, гр. П. Тръмбеш	нетрадиционно агрооборудване, ел. уреди за бита и метални изделия за строителството и бита, обработка на метали, детайли от каучук
„СИКОТЕРМ ИНДЪСТРИС” АД, гр. П. Тръмбеш	производството по немска технология на прозорци и врати от дърво със стъклопакет.
„СИКОНКО АГРИЯ” АД гр. П. Тръмбеш	производство на зърно и брашно
ЕТ „Орхидея – Мария Стамова”, гр.П. Тръмбеш	сладкарски изделия
ЕТ „Десислава Христова” гр. П. Тръмбеш	закуски
ЕТ „ВГ–Ваня Стефанова” гр. П. Тръмбеш	закуски
ЕТ „Деси-Тотка Георгиева”, гр. П. Тръмбеш	закуски
ЕТ „Орфей -Росица Недялкова”, с. Страхилово	хлебни изделия
„Рам Комерс” ООД, гр. София с цех в с. Масларево	Преработка и пакетиране на пчелен мед
ЕТ „ Ник - 96”- Николай Робов”, В.Търново, фурна в гр. П. Тръмбеш	производство на хляб и хлебни изделия
ЕТ „Гартон – Костадин Тонков”, с. П. Сеновец	хлебопроизводство
“Агроком”АД гр. П. Тръмбеш	съхраняване и търговия на зърнени култури, торове и агропрепарати
ЕТ“Билегама”(винпром) гр. П. Тръмбеш”	изкупуване на гроздовата реколта и производство на вино бели и червени трапезни вина , бял и червен пелин
“Валц” ЕООД, гр. Полски Тръмбеш	мелница
"ОЛИВА" АД , гр. Кнежа база Полски Тръмбеш	Завод за маслена екстракция и хексаново стопанство

Източник: Общинска администрация - Полски Тръмбеш

➤ **Търговия и услуги**

Наблюдаваната през последните години ясно изразена тенденция на увеличаване броя на фирмите в сектор търговия и услуги е резултат от безработицата, бързата обръщаемост и печалби, липсата на платежоспособно търсене, липсата на рискова инициативност при търговията, където не е необходим висок първоначален капитал и оборотът на капитала е по-висок.

Болшинството от предлаганите стоки от малките и средни предприятия в общината са потребителски стоки, произвеждани и доставяни от други райони, главно с разположени и функциониращи стокови тържища. Тези стоки се характеризират с голямо разнообразие на асортимента. Произвежданите в рамките на общината стоки и услуги обаче изостават по отношение на необходимото качество и разнообразие - повечето малки и средни фирми се насочват към идентични производства и дейности - търговия, ресторантьорство, ремонтна дейност, битови услуги.

Необходимо е да се създадат условия за развитие на малките и средни предприятия, стимулиране на местното предприемачество, укрепване на частния сектор чрез повишаване информираността, уменията и квалификацията на заетите в сектора.

➤ **Селско стопанство**

Икономическото развитие на община Полски Тръмбеш е обусловено предимно от селскостопанското производство. Растениевъдството е определящ подотрасъл за развитие на селското стопанство. Условията в района са подходящи за отглеждане на зеленчуци, лозови насаждения и зърнени култури.

През последните години селскостопанският сектор се характеризира с ниска ефективност в резултат от раздробяване на земята, намаляване на поливните площи, морално и физическо остаряло оборудване, ниски изкупни цени за селскостопанската и животинската продукция, липса на сигурен пазар за реализация на произведената продукция, недостатъчни инвестиции и нови технологии. Проблем е и липсата на връзка между селскостопанските производители и преработващите предприятия на територията на общината. Ясно е изразена тенденция на спад и ограничаване на социално-икономическите функции на селското стопанство, като база за развитие на промишлеността и източник на заетост и доходи. Въпреки високата безработица в общината, парадоксално по-ниските доходи на селскостопанските производители спрямо доходите в другите сфери на стопанската дейност, населението не е мотивирано за пълноценно трудово ангажиране в сектор.

Развитие на селското стопанство, като суровинна база на икономиката в региона и увеличаване заетостта на населението е цел за постигане от общината, поставена с Плана за развитие на община Полски Тръмбеш.

✓ **Земеделие**

Значителният дял на земеделската земя (83,9% от общата площ) е важен показател за развитието на селското стопанство в общината, особено в съчетание с благоприятните климатични и почвени условия.

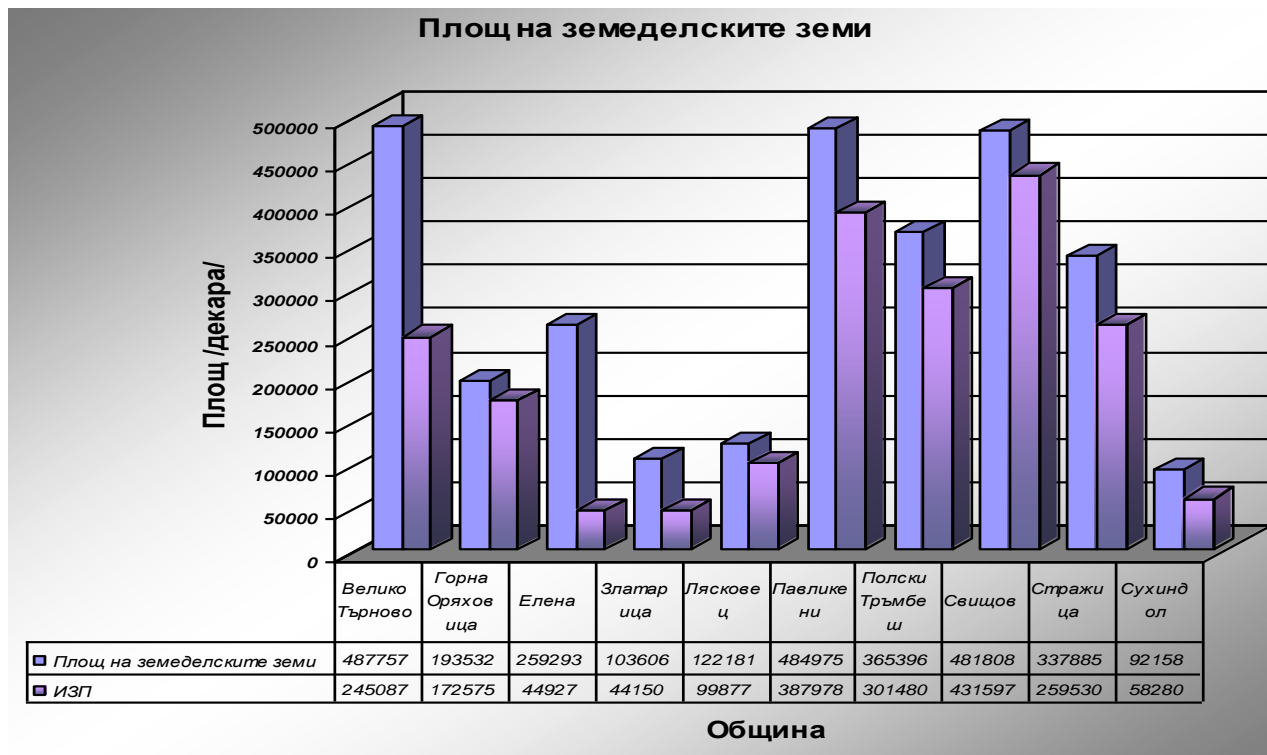
Територията на община Полски Тръмбеш е 463.660 кв. км. Разпределението на територията е следното: селскостопански фонд – 391.4 кв. км., фонд населени места – 25.2 кв.км., горски фонд 38.7 кв. км., водни течения и площи – 6 кв.км, територии за транспорт –2.3 кв.км.

Общата площ на земеделската земя в общината е 365 396 декара. От тях 306 989 декара са ниви, 8 591 дека трайни насаждения, вкл. лозя, 49 816 дека – пасища, мери, ливади.

Използвана земеделска площ – 301 480 декара.

Община Полски Тръмбеш разполага с плодородна и голяма по количество обработваема земя. Селското стопанство в общината е основен източник на доходи за населението в повечето населени места.

Таблица 13.4. Площ на земеделски земи по общини в област Велико Търново.

Фигура 17. Използвана земеделска площ в дка за областта

Община Полски Тръмбеш се нарежда на трето място в област Велико Търново по използване на земеделски земи, след Свищов и Павликени.

Въпреки, че във Велико Търново площта на земеделските земи е най-голяма в областта, тя се нарежда едва на пето място по използвана площ.

Зеленчукопроизводството на територията на общината не може да се развие и да достигне предишните обеми на производство, поради липсата на действащи преработвателни предприятия и липсата на работеща напоителна инфраструктура.

За подпомагане развитието на земеделието и животновъдството в общината са отдадени под наем общински земеделски земи на земеделски производители, кооперации, животновъди, фирми - общо 3 072,432 декара земеделски земи и 20 534,730 дка пасища и мери за стопанската 2012/2013 г.

В населените места много от физическите лица, притежаващи собствена земя, също отдават под наем на земеделски кооперации, фирми и др.

От таблицата по-долу се вижда, че през 2011 г. и 2012 г. приоритетно място в растениевъдството заемат пшеницата, царевицата, слънчогледа и рапицата.

Таблица 13.5 Данни за засети площи

Основни видове отглеждани култури	Стопанска 2010-2011 г.		Стопанска 2011-2012 г.	
	дка	%	дка	%
Пшеница	116 711	43,63	114 547	41,30
Ечемик	21 110	7,89	19 543	7,05
Царевица зърно	50 917	19,03	58005	20,91
Слънчоглед	54 424	20,34	51 381	18,53
Рапица	23 855	8,92	29 421	10,61
Овес	60	0,02	167	0,06
Картофи	122	0,05	88	0,03
Фасул полски	6	0,00	34	0,01
Кромид лук	180	0,07	292	0,11
Леща	130	0,05	3550	1,28
Дини, пъпеши	0	0,00	50	0,02
Тикви	0	0,00	40	0,01
Всичко	267 515	100	277 358	100

✓ Животновъдство

Високите производствени разходи и ниските изкупни цени на животинската продукция са причина за отлив от този отрасъл на земеделските кооперации и големите агрофирми през последните години и преминаването му към частни стопани и по-малки семейни ферми или фирми. Това не позволява ефективно въвеждане на високопроизводителна механизация и автоматизация на отглеждането. Липсват финансови ресурси за технологично обновяване с модерна селскостопанска техника и съвременен сграден фонд. От съществуващите 13 кооперации с животновъдство се занимават 8 кооперации. Отглеждат се говеда, свине и овце.

Отпадъчните продукти, получавани в животновъдството са екологична заплаха по отношение на качеството на почвите и водите.

Като земеделски производители се регистрират към Областна дирекция земеделие и гори около 330 стопани.

• Туризм

Туризмът е приоритетен отрасъл на българската икономика със сериозен потенциал за развитие. През последните години значението на туризма за социално-икономическото развитие на страната и неговия дял в БВП непрекъснато нарастват.

Природно-климатичните и културно-историческите дадености на общината са предпоставка за развитието на туристическия отрасъл в местната икономика. В общината много добри условия за развитие на различни видове туризм: балнеоложко-лечебен, селски, културен, ловен, екотуризм. Благоприятни фактори за бъдещото развитие на туризма на територията на общината са:

- ✚ Наличието на минерални извори в с.Обединение и в гр.Полски Тръмбеш, както и изградената материална база за обслужването им;
- ✚ В населените места на общината има 15 стадиона, две спортни зали, 7 открити и 1 закрит басейни. В гр. Полски Тръмбеш е изграден ловно-стрелбищен комплекс;

✚ Разкрито находище на неолитно селище в района на с. Орловец, разположено в м. "Ада Кузу". Селището датира от VI хил. пр. Хр. – счита се, че то е едно от първите възникнали селища в Европа ;

✚ Общо 53 църкви и паметници на културата, разположени на територията на общината;

✚ Могили и следи от стари селища с керамика от римско време се наблюдават на много места в общината.

За развитие на туризма и повишаване туристическа привлекателност на общината, се предприемат мерки по възстановяване на местни туристически обекти и реализация на възможностите за културен, балнеоложки и селски туризъм.

- **Състояние на инфраструктурата – пътища.**

- ✓ **Пътна мрежа**

Географското местоположение на община Полски Тръмбеш определя общината като важен кръстопът на големи транспортни артерии. През територията на общината преминава първокласен път I-5 Русе - В. Търново, който е част от общо европейски транспортен коридор № 9 (с направление север – юг). Този първокласен път предоставя възможност за бързо транспортиране на пътници и товари до областния център - гр. Велико Търново, до гр. Бяла, гр. Русе и др. През територията на общината минава още един първокласен път I-3 Бяла – Плевен (с направление изток – запад). Освен от двата пресичащи се републикански първокласни пътя, общината се обслужва от републикански пътища от III и IV (общинска пътна мрежа) клас. Пътища от II клас на територията на общината няма.

- ✚ Пътна мрежа в община Полски Тръмбеш

- ✚ Дължина – 151.31км, в това число

- I клас – 32.77км

- III клас – 80,85км

- IV клас (общински) – 37,69км

- ✚ Гъстота на пътищата, плътност – 226.6м/1000км². По-висока от средната за областта (160.2м/1000км²) и средната за страната (120.2м/ 1000км²).

През територията на община Полски Тръмбеш преминава железопътната линия Русе - Горна Оряховица - София, която осигурява допълнителна комуникативност на населението с другите региони в страната.

Благоприятното транспортно-кръстопътно положение на общината, наличието и доброто състояние на първокласна пътна мрежа дава възможност на общината за трансгранични връзки. Високата гъстота на пътната мрежа на територията на общината и преминаващата железопътната магистрала Русе - Горна Оряховица представят добра възможност за транспорт на пътници и товари.

Общинският план за развитие определя като приоритет усъвършенстването на транспортната инфраструктура посредством рехабилитация на общинската пътна мрежа и възстановяване и поддържане на уличната пътна мрежа в населените места от общината. 2008г. Община Полски Тръмбеш е реализирала проект за реконструкция и възстановяване на общински улици в 12 населени места на общината, при които са асфалтирани 19 улици. Следващата 2009г. е извършен основен ремонт на три третокласни пътя на територията на общината: гр. Полски Тръмбеш - с. Раданово, с. Стефан Стамболово - с. Полски Сеновец и гр. Полски Тръмбеш - с. Иванча.

6. Финансово състояние

• Бюджет на Община Полски Тръмбеш

Общинският бюджет създава стабилна и в същото време достатъчно гъвкава и адаптивна финансова рамка, позволяваща на общината да привлича и акумулира значителни ресурси в подкрепа на своите общински приоритети и инициативи.

Собствените приходи на Община Полски Тръмбеш за периода 2010-2012г. увеличават относителния си дял в обема на бюджета (21-27%). В същото време относителния дял на субсидията намалява (63-59%). От собствените приходи по-голям е делът на неданъчните приходи.

Извършените разходи основно са насочени в образованието, Значителен е делът на разходите и за социалното осигуряване и подпомагане, жилищното строителство и БКС, стопански дейности. Относителен дял в общия размер на разходите по бюджета заемат разходите за заплати и осигуровки. Това води до намаляване размера на разходите за текуща издръжка.

Субсидията е недостатъчна за поддръжката на делегираните от държавата дейности и заплащане на всички необходими разходи за придобиване на ДМА, строителство, ремонти, проектиране и проучвания. Заради намаляването на делът на целевата субсидия, значителна част от капиталовите разходи на Общината се покриват от собствени средства - местните приходи от Общинския бюджет.

Таблица 14. Приходна част на Общинския бюджет за периода 2010-2012г.

Показатели	2010г. отн. дял %	2011г. отн. дял %	2012 отн. дял %
1. Собствени приходи в т.ч.	21,3	18,2	27,5
- данъчни приходи	8,4	6,5	6,5
- приходи от такси	3,5	4,7	3,1
- такса битови отпадъци	4,7	3,2	4,7
- др. местни приходи	5,2	7,0	13,1
Субсидия в т. ч.	63,4	65,7	59,9
- капиталови разходи	1,9	2,1	1,9
- социални помощи	1,7		
Трансфери	1,5	1,9	0,4
Заеми	2,7	3,2	2,5
Преходен остатък	11,1	11,0	9,7
Общо:	100,0	100,0	100,0

Таблица 14.1. Разходи на Общинския бюджет за периода 2010-2012г.

Направления	2010г. отн. дял %	2011г. отн. дял %	2012г. отн. дял %
1. Общи държавни служби	16,2	17,8	17,8
2. Образование	50,0	43,7	40,7
3. Култура	4,6	5,3	5,9
4. Здравеопазване	1,1	1,1	0,9
5. Соц.осигуряване и подпомагане	11,8	13,2	13,0
6. Благоустрояване и строителство в т. ч.	8,8	10,3	12,0
- събиране и извозване на отпадъци, поддържане на депо, почистване на територии за обществено ползване	5,6	5,2	5,2
- озеленяване	0,1	0,4	0,4
7. Стопански дейности	6,8	7,8	9,0
8. Отбрана и сигурност	0,6	0,7	0,6
9. Други дейности	0,1	0,1	0,1
Всичко:	100,0	100,0	100,0

Средствата за дейностите по опазване на околната среда и управление на отпадъците на територията на общината основно се набавят чрез такса „битови отпадъци”. Таксата се актуализира ежегодно и се определя съгласно изискванията на чл.62 – чл.69 от Закона за местните данъци и такси. Предвидени са облекчения за гражданите и фирмите на територията на общината. Гражданите, които не ползват услугата на организираното от общината сметосъбиране и сметоизвозване да не заплащат такса за нея, а предприятията и учрежденията с висока данъчна оценка на имотите да плащат такса за ползване на брой контейнер. След откриване на регионалното депо се очаква, предвид допълнителния разход по извозване на отпадъка до гр. Бяла таксата „битови отпадъци” да се увеличи.

Община Полски Тръмбеш извършва отчисления определени в левове за един тон депониран отпадък, съгласно чл. 60 от ЗУО, които внася в банкова сметка за чужди средства на РИОСВ – В. Търново. С тези отчисления се цели да се обезпечат бъдещи разходи за закриване и следексплоатационни грижи на площадката на депото за отпадъци. Общината извършва също и отчисления за обезпечаване на дейности по изграждане на нови съоръжения за третиране на битови и строителни отпадъци, съгласно чл.64 от ЗУО.

Средствата, които се събират чрез такса „битови отпадъци”, са недостатъчен източник за покриване на разходите по управление на дейностите по различните видове отпадъци и дейностите свързани с опазване на околната среда. Това налага предприемане на действия от страна на общинската администрация за кандидатстване по национални и международни програми за финансиране на екологични проекти.

6. Демографска характеристика

• Население

➤ *Население по населени места и възрастова структура*

Общият брой на населението с постоянен адрес на община Полски Тръмбеш по последни официални данни на ГРАО към 31.12.2012г. е 15329 души. То представлява 0.18% от общото население на страната и 5.63 % от населението на област Велико Търново. През последните се наблюдава намаляване на населението на община Полски Тръмбеш средно с около 250 души на година. Спрямо 2009 г. населението е намаляло с 6.1% (или с 1002души).

Таблица 15. Брой население с постоянен адрес на общината към м. декември (ГРАО)

Община/ Населени места	Площ - км ²	2013г. жители	2012г. жители	2011г. жители	2010г. жители	2009г. жители
България	111 088	8447753	8453634	8469999	8490509	8512457
Област Велико Търново	4 661.6	272366	274096	276374	278752	281240
Община П. Тръмбеш	463.660	15329	15568	15745	16000	16331
гр.Полски Тръмбеш	17.172	5244	5306	5338	5391	5487
с.Вързулица	17.565	133	133	139	145	165
с.Иванча	27.916	394	398	410	415	428
с.Каранци	24.437	291	313	316	320	335
с.Климентово	19.117	786	807	825	845	870
с.Куцина	20.359	609	616	628	637	633
с.Масларево	29.492	562	589	609	636	670
с.Обединение	57.650	679	702	721	735	743
с.Орловец	29.747	588	588	598	605	617

с.Павел	44.968	748	763	782	825	857
с.Петко Каравелово	34.957	1759	1775	1777	1782	1790
с.Полски Сеновец	37.508	591	622	638	679	721
с.Раданово	31.089	1912	1902	1899	1892	1887
с.Стефан Стамболово	22.280	100	103	107	115	125
с.Страхилово	49.395	933	951	958	978	1003

Източник: ГРАО

За 2013 г. гъстотата на населението е 33.06 души на кв.км, при 40.5 души на кв.км за 2001 г. При данните на ГРАО обикновено стойностите за населението са с 4 - 6% по високи от годишните данни на НСИ и от преброяванията. Това се дължи на факта, че при данните на ГРАО не се отчитат процеси, като емиграция със запазване на българското гражданство, сезонна работа в чужбина и някои вътрешни миграционни процеси.

Най-достоверни се считат данните за населението, отчетени при последното официално преброяване през 2011г., представени по възрастови групи в таблица 13.1.

Таблица 15.1. Население на община Полски Тръмбеш по възрастови групи от преброяване 2011г

Населени места	Общо	Възрастови групи (в навършени години)																	
		0-4	5-9	10-14	15-19	20-24	25-29	30-34	35-39	40-44	45-49	50-54	55-59	60-64	65-69	70-74	75-79	80-84	85+
България	7 364 570	343 163	316 643	315 466	377 585	488 807	491 088	533 945	545 332	513 814	495 672	516 851	523 827	540 980	4154 31	3453 27	301 851	191 309	107 479
област В. Търново	258 494	9 997	10 025	10 118	14 036	23 350	15 245	16 379	16 957	16 096	16 445	17 942	19 377	20 415	16 509	12 797	11 594	7 119	4 093
община П. Тръмбеш	14 451	587	625	678	687	708	608	768	799	789	794	872	055	1 267	1 346	1 003	1 986	540	339
гр.Полски Тръмбеш	4359	182	179	237	256	275	222	268	325	304	292	312	349	355	285	187	193	87	51
с.Вързулица	146	1	3	2	4	2	4	3	7	8	7	17	10	17	14	16	16	10	5
с.Иванча	465	10	13	10	14	7	10	14	18	25	13	18	27	46	68	49	58	40	25
с.Каранци	302	8	8	7	10	12	14	9	13	17	15	16	19	33	43	25	25	20	8
с.Климентово	774	22	8	23	24	36	26	38	40	43	56	45	93	73	93	60	44	29	21
с.Куцина	693	14	35	29	27	36	26	36	30	32	49	35	43	73	77	47	52	39	13
с.Масларево	609	7	8	18	10	14	13	21	19	22	23	50	59	78	67	77	64	36	23
с.Обединение	697	29	30	17	20	17	20	27	30	17	24	33	45	56	95	84	75	38	40
с.Орловец	432	18	27	26	25	19	18	31	24	20	27	22	26	33	26	27	29	17	17
с.Павел	696	19	25	20	21	23	26	24	21	32	30	46	54	63	88	80	71	30	23
с.Петко Каравелово	1699	112	93	100	109	114	95	118	94	116	82	110	95	121	114	93	68	45	20
с.Полски Сеновец	719	2	11	9	11	11	5	17	20	21	21	31	51	84	122	101	110	62	30
с.Раданово	1746	130	117	130	117	112	104	116	107	84	99	82	115	135	127	64	61	31	15
с.Стефан Стамболово	194	1	2	4	2	-	3	8	1	4	8	9	10	21	24	25	31	19	22
с.Страхилово	920	32	66	46	37	30	22	38	50	44	48	46	59	79	103	68	89	37	26

Източник: НСИ

От данните за разпределението на населението на община Полски Тръмбеш по възрастови групи се вижда, че то е по-неблагоприятно от средните стойности на показателите за страната и областта. Съотношението между трите основни възрастови групи (0-19 г., 20-59 г., 60+г.) е 18: 44: 38%. Делът на населението от 20-60 г., от което се формира основно трудовият потенциал, е сравнително нисък. Делът на възрастното население на 60 и повече години е 2,1 пъти по-висок от този на населението на възраст до 20г. Възрастовата структура на населението се характеризира с трайна тенденция на застаряване на населението, която е по-силно изразена в селата. Това оказва отрицателно въздействие върху възпроизводството на населението и социално-икономическото развитие на общината.

В общината няма изразен туристически сезон, през който да се наблюдава увеличаване на броя на населението.

Фигура 18. Гъстота на населението

➤ **Демографска прогноза за броя на населението за периода 2014-2020 г.**

Демографското развитие на населението като цяло за страната, за област Велико Търново, в както и за община Полски Тръмбеш е с ясно изразена тенденция към намаляване на населението. Направена е прогноза за демографското развитие, представена в таблица 13.2. На база на посочените тенденции, данните и годишните доклади на НСИ се очаква да продължи намаляването на броя на населението. Предвижда се спадът да е около три пъти по-висок от прогнозирания национален спад за населените места над 3 000 жители и четири пъти по-висок за тези с под 3000 жители.

	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Население	13923	13660	13382	13110	12844	12583	12327
гр. П. Тръмбеш	4197	4132	4064	3997	3931	3866	3803
с. Вързулица	176	173	169	165	161	158	154
с. С. Стамболово	268	262	256	251	245	240	234
с. Иванча	443	434	424	415	406	397	388
с. Каранци	289	283	277	271	265	259	254
с. Куцина	629	616	602	589	576	564	551
с. Климентово	788	772	755	738	722	706	691
с. Масларево	623	610	597	584	571	558	546
с. Обединение	752	737	721	705	689	674	659
с. Орловец	509	499	488	477	467	456	446
с. Павел	799	782	765	748	732	716	700
с. П. Сеновец	723	708	692	677	662	648	633
с. Раданово	1427	1398	1367	1337	1308	1279	1251
с. П. Каравелово	1440	1411	1380	1349	1320	1291	1262
с. Страхилово	860	842	824	806	788	771	754

Таблица 15.2. Демографска прогноза за община Полски Тръмбеш за периода 2013-2020 г.

➤ **Естествен прираст на населението.**

Таблица 15.3. Естествено движение на населението в община Полски Тръмбеш

	Население брой	Живородени			Умрели			Естествено движение		
		общо	момчета	момичета	общо	мъже	жени	общо	мъже	жени
2007г.	16002	111	58	53	394	207	187	-283	-149	-134
2008г.	15612	102	45	57	367	182	185	-265	-137	-128
2009г.	15309	133	81	52	351	171	180	-218	-90	-128
2010г.	14920	110	57	53	398	205	193	-288	-148	-140
2011г.	14451	98	46	52	333	170	163	-235	-124	-111

Източник: НСИ

През 2009г. спрямо данните за живородените през 2007 година, се наблюдава 20% увеличение, а през 2011г. намаление с 12%. Средно за последните пет години броят на живородените момчета е 7% по-голям от този на момичетата.

Коефициентът на раждаемост за общината (живородени деца на 1000д. от населението) е средно 7,4‰. Той е под средния за областта (8,7‰) и под средния за страната (9,8‰). Съществено влияние за ниското ниво на раждаемост оказват недостатъчната материална и жилищна осигуреност на семействата, снижаването на жизнения стандарт, високото ниво на безработица сред младите възрастови групи, намаляването на населението като цяло, застаряването, както и психологическата нагласа за малко деца в семейството.

За периода 2007-2011г. ежегодно умрелите лица в общината са над три пъти повече от живородените. Коефициентът на смъртност за общината е средно 23,5‰ и е по-висок от средния за областта (16,4‰) и средния за страната (14,5‰).

В община Полски Тръмбеш и всички общини на областта естественото възпроизводство се осъществява при отрицателен естествен прираст. Той се формира от равнищата на раждаемост и смъртност и зависи от възрастовия състав на населението.

За последните 5 години естествения прираст на населението на община Полски Тръмбеш средно е -16,1‰. Стойността му е по-висока от тази на областта (-7,7‰) и на страната (-4,7‰)

➤ **Градско и селско население.**

Таблица 15.4. Градско и селско население към 31.12.2011 г. по местоживеење и пол

Област Общини	Общо			В градовете			В селата		
	всичко	мъже	жени	всичко	мъже	жени	всичко	мъже	жени
България	7 327 224	3 566 767	3 760 457	5 324 900	2 572 980	2 751 920	2 002 324	993 787	1 008 537
В.Търново	256 451	123 849	132 602	177 978	85 365	92 613	78 473	38 484	39 989
В. Търново	88 417	42 313	46 104	74 955	35 696	39 259	13 462	6 617	6 845
Г.Оряховица	46 111	22 351	23 760	34 369	16 623	17 746	11 742	5 728	6 014
Елена	9 365	4 568	4 797	5 532	2 655	2 877	3 833	1 913	1 920
Златарица	3 973	1 968	2 005	2 163	1 071	1 092	1 810	897	913
Лясковец	13 275	6 364	6 911	8 179	3 924	4 255	5 096	2440	2 656
Павликени	23 514	11 444	12 070	12 356	6 019	6 337	11 158	5425	5 733
П. Тръмбеш	14 451	7 104	7 347	4 384	2 204	2 180	10067	4 900	5 167
Свищов	42 178	20 247	21 931	29 846	14 117	15 729	12 332	6 130	6 202
Стражица	12 654	6 296	6 358	4 394	2 186	2 208	8 260	4 110	4 150
Сухиндол	2 513	1 194	1 319	1 800	870	930	713	324	389

Източник: НСИ

В съотношението между градското и селското население в община Полски Тръмбеш се наблюдава ясно изразена тенденцията на по-голям дял живущи в селата. Населението на града непрекъснато намалява със сравнително постоянен интензитет. Населението на селата също намалява, но съпоставено с градското запазва относително по-голям дял. Данните от таблица 15.4. показват, че през 2011г. населението живущо в селата представлява 69,6% от населението на общината. В единствения град на общината живеят 4 384души, формиращи 30,4% от цялото население. За страната процента на градското население е 72.6% , а за област Велико Търново - 69.4%.

Структурата на населението по пол показва сравнително равномерно разпределение на броя на мъжете и жените, с минимален превес на жените. При разпределението им на 100 мъже се падат 103 жени , делът на мъжете е 49,15 %, а на жените – 50,85 %.

➤ **Миграции.**

Таблица 15.5. Механично движение /прираст/ на населението – миграции

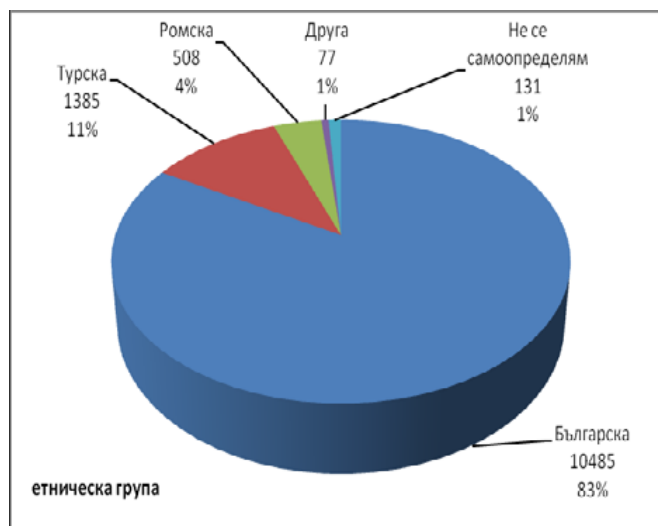
	2007г	2008г	2009г	2010г	2011г		
	Механичен прираст	Механичен прираст	Механичен прираст	Механичен прираст	Заселени	Изселени	Механичен прираст
България	-1397	-876	-15729	-24190	95 368	100 163	- 4 795
област В. Търново	-39	946	-337	-1850	4 103	4 616	-513
община П. Тръмбеш	-54	-125	-85	-101	259	223	36

Източник: НСИ

По данни на НСИ от таблица 13.5. е видно, че механичният прираст за общината единствено през 2011г. е положителен. В сравнение с движението от предходни години интензитетът на механичното движение на населението на общината показва тенденция към увеличаване на заселванията.

Фигура 19. Население самоопредило се по етническа принадлежност

Според последното преброяване на населението през февруари 2011 г. доброволно са отговорили на въпроса за етническата си група общо 12 586 души от общината. В общината преобладава българско население – 10 485 д., следва населението от ромски произход – 508 д., турското население - 1385 д. и само 77 д. или около 1% от населението на общината е от други етноси .Населението от групите, определящо се като турци, роми и др. етноси имат проблеми от различно естество. Голяма част от тях са безработни и получават помощи, чиито размери са недостатъчни, за да задоволят потребностите на многочленните им семейства.

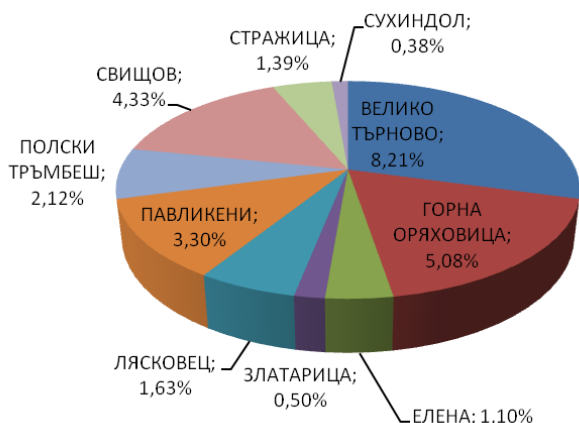
През 2006 г. преобладават лицата с основно образование – 50%; със средно образование – 17%; средно-специално и полувисше – 9.5%. Значително малък е относителният дял от населението с висше образование, едва 3%. Неграмотното население заема значителен дял (20.5%).

През 2011 г. преобладават лица с основно образование - 37.17%, със средно – 37.13%. Спрямо 2006 г. са се увеличили завършилите средно образование. Неграмотното население е 17.40%. Делът на завършилите висше образование се е увеличил спрямо 2006 г. и за 2011 г. е 8.30%.

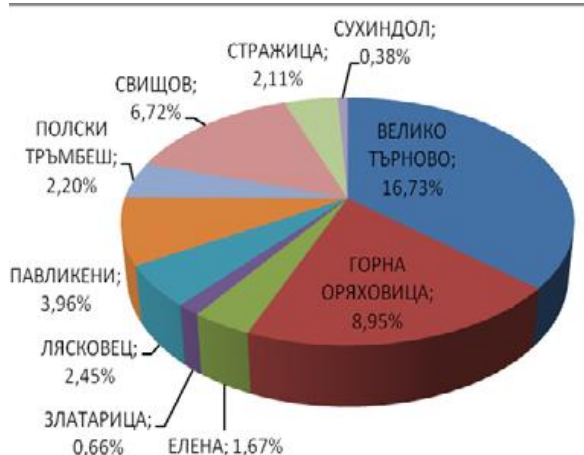
Таблица 15.6. Степен на завършено образование за население над 7год.

Населени места	Общо	Висше	Средно	Основно	Начално	Незавършен о начално	Не посещавали училище
общо	13625	1131	5059	5064	1506	733	107
гр.П. Тръмбеш	4111	613	1910	1040	321	195	29
с.Вързулица	144	4	56	59	19	6	-
с.Иванча	449	48	200	166	20	12	..
с.Иаранци	292	18	100	131	26	14	3
с.Климентово	750	64	365	263	41	14	3
с.Куцина	665	26	246	276	65	46	..
с.Масларево	598	34	260	243	45	12	4
с.Обединение	656	39	219	330	38	25	..
с.Орловец	404	10	79	178	95	38	4
с.Павел	667	42	213	303	70	32	7
с.П. Каравелово	1550	46	378	721	282	104	18
с.П.Сеновец	712	58	216	391	34	10	..
с.Раданово	1571	67	479	507	330	158	19
с.С. Стамболово	193	20	73	82	12	.	..
с.Страхилово	863	42	265	374	108	62	8

Фигура 20. Население в пенсионна възраст, спрямо общото население на областта за 2011г.

Най-голям е делът на хората в пенсионна възраст в Полски Тръмбеш (8,01%) и в с. Полски Сеновец (3,25%). На второ и трето място се нареждат Петко Каравелово (3,19%) и Раданово (3,0%). Най-малко хора в пенсионна възраст има в с. Вързулица (0,54%).

Фигура 21. Население в трудоспособна възраст, спрямо общото население на областта за 2011 г.

Спрямо населението в област Велико Търново, общината заема едно от последните места по население в трудоспособна възраст – едва 2,20%. Най-малко е населението в трудоспособна възраст в с. Ст. Стамболово, едва 0,3%, следвано от с. Вързулица – 0,4%. Най-голям е делът на трудоспособното население в Полски Тръмбеш – 16,24% , Петко Каравелово (5,70%) и Раданово (5,67%).

7. Социално – икономическа характеристика

• Средно-годишен доход. Подоходна диференциация.

Както за страната, така и за община Полски Тръмбеш за периода 2007 – 2012 г. се наблюдава повишение на доходите на домакинствата в номинално изражение. Въпреки повишението обаче доходите на домакинствата за общината са значително по-ниски от средните за страната. Ниските доходи на населението ограничават потреблението развитието на сектора на услугите.

Таблица 16. Структура на източници на доходи на домакинства

Източници на доходи	2007г.	2008г.	2009г.	2010г.	2011г.	2012г.
Общ доход – Структура (%)	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Работна заплата	46,0	47,7	51,9	52,2	50,9	51,8
Извън работната заплата	4,0	4,7	3,0	5,2	1,2	1,4
От предприемачество	4,9	5,5	5,1	4,8	1,8	3,4
От собственост	0,7	1,0	0,9	0,6	0,8	0,7
Обезщетения за безработни	0,4	0,3	0,2	0,5	0,6	0,7
Пенсии	22,6	22,1	23,2	27,6	30,9	30,1
Семейни добавки за деца	0,7	0,5	0,7	0,9	0,9	0,8
Други социални помощи	2,0	2,4	3,1	1,8	1,8	1,7
От домашно стопанство	10,1	8,0	5,9	5,1	4,0	4,7
От продажба на имущество	1,6	1,6	1,0	0,1	0,4	0,1
Други приходи	7,0	6,2	5,2	4,0	4,6	4,5

Общият доход на домакинствата е важен икономически показател. Националният статистически институт предоставя информация по този показател на национално ниво и ниво области. Статистическа информация за доходите на населението по общини липсва.

Основни източници на доходи са работната заплата, пенсиите и домашното стопанство. Делът на работната заплата в относителния дял на доходи се увеличава от 46.0% на 51,8%. В социалните плащания (обезщетения, пенсии, помощи, семейни добавки, стипендии) основно място заемат пенсиите. Нарастването на социалните плащания в номинално изражение като цяло се дължи главно на промените във възрастовата структура, застаряване на населението на общината, увеличаването на броя на пенсионерите.

През 2009 г. на социално подпомагане в община Полски Тръмбеш са били 3350 души, докато през 2011г. са с 5.97 % по-малко.

Доходите от предприемачество намаляват относително като източник на доходи за населението от общината, докато за страната се наблюдава нарастване на тези доходи. Съществен дял от дохода средно на лице от домакинството в община Полски Тръмбеш заема дохода от домашното стопанство.

➤ **Размер на средната работна заплата**

Таблица 16. 1. Средна годишна работна заплата за община Полски Тръмбеш (лева)

	2009г.	2010г.	2011г.	2012г.
Средна годишна работна заплата (лева)	4748	5024	5225	5445

Източник: Общинска администрация - Полски Тръмбеш

➤ **Заетост**

Таблица 16. 2. Наети по трудово и служебно правоотношение

Община	2009г.		2010г.		2011г.		2012г.	
	Общо	в т.ч. в частния сектор	Общо	в т.ч. в частния сектор	Общо	в т.ч. в частния сектор	Общо	в т.ч. в частния сектор
Полски Тръмбеш	2 374	1 502	2369	1513	2367	1516	2358	1518

Източник: Общинска администрация - Полски Тръмбеш

Като причина за намаляване на броя на наетите по трудово и служебно правоотношение може да се отчете намаляването на броя на населението в трудоспособна възраст и имиграцията на младите хора. От друга страна състоянието на местната икономика не дава голяма възможност за трудова заетост. На територията на общината няма голям брой промишлени предприятия, а тези които съществуват са с малък капацитет.

Ежегодно намалява възможността за намиране на постоянна работа. Поради тази причина голяма част от населението работи през летните месеци обща работа в селското стопанство като наемна работна ръка на честни селскостопански предприемачи и не получава трайни трудови навици и умения.

Увеличават се заетите в сферата на услугите в частния сектор, а заетите в индустрията и услугите от обществения сектор намаляват. Заетостта е съсредоточена основно в сферата на селското стопанство, услугите, текстилна промишленост, търговията.

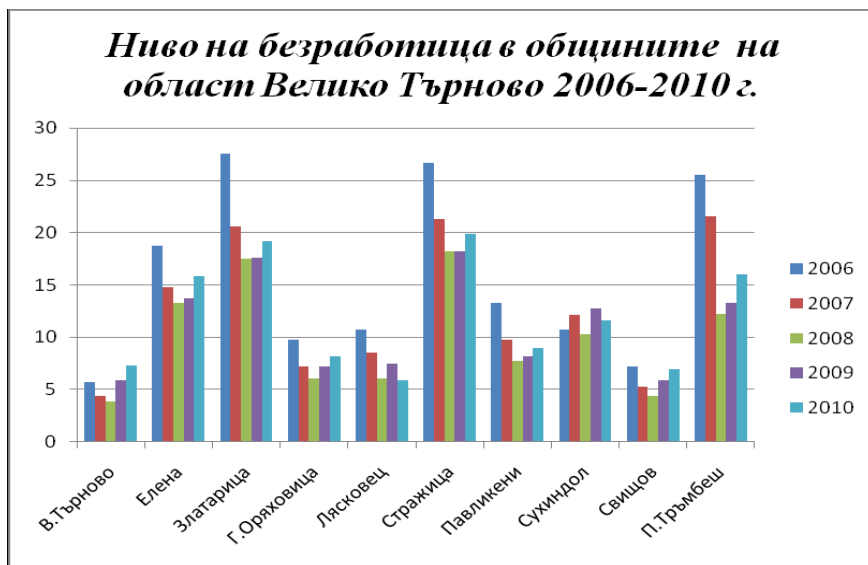
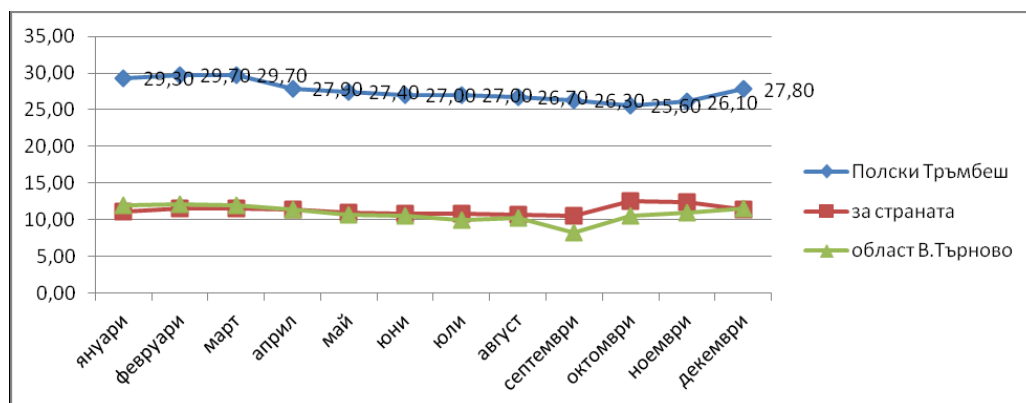

Таблица 16.3. Равнище на безработицата в общините на област Велико Търново за периода 2006-2010г.

Таблица 16.3. Ниво на безработицата изразено в проценти за 2012г.

Средногодишният брой на регистрираните безработни достига най-ниската си численост през 2008 г., след което както на национално, така и на общинско ниво се наблюдава увеличение на нивата на безработица.

Увеличени са параметрите на безработицата при лицата над 50 години. Наблюдава се положителна тенденция за намаляване дела на безработните младежи до 29 години, което се дължи на осъществяването на редица национални програми и мерки за ограничаване на младежката безработица и повишаване квалификацията на младите хора. През 2009г. броят на регистрираните безработни в сравнение с 2008г. се увеличава с 13,7% . Най-голям е броя на безработните лица от малцинствените групи с ромски произход, които са без професионална квалификация или са ниско-квалифицирани. Голям е делът и на лицата с основно и начално образование. Ниската степен на образование и липсата на квалификация на безработните са сериозна пречка за реализацията им на пазара на труда. В условията на високото равнище на безработица и стеснен пазар на предлагане на работни места, групата с ниско образование и без специалност и квалификация, остава неконкурентна.

През 2010 по отношение на образователната структура, се наблюдава повишение на дела на регистрираните безработни лица с по-висока степен на образование, като най-голям е делът на тези със средно образование, следвани от тези с основно и по-ниско образование, а безработните с висше образование съставляват 9,1% от общия брой.

Равнището на безработица в общината през 2012г. е много по-високо от това за страната. Тази тенденция се наблюдава и за миналите периоди. Нивата на безработица на национално ниво варират от 11,10% за месец януари до 11.40 % за месец декември. В община Полски Тръмбеш нивото на безработица е с 18.20% по – висока през месец януари и с 16,40% по-висока през месец декември спрямо това за страната. Спрямо областта нивото на безработица е с 17,30% повече през месец януари и с 16,30% повече през месец декември.

Увеличението на заетостта и намаляването на безработицата основно се определят от пазарната обстановка. Въпреки множеството програми, в които участва общината за насърчаване на незаетите лица и за осигуряване на временна заетост на нискоквалифицирани работници все още процента на безработица е твърде висок спрямо нивата отчетени за страната и областта.

III. АНАЛИЗ НА СИЛНИТЕ И СЛАБИТЕ СТРАНИ

Направеният до тук анализ на средата ни дава реална представа „Къде сме?“ и е важна предпоставка за извършване на SWOT-анализ и реалистично определяне на целите на програмата.

SWOT - силни (Strengths) и слаби (Weaknesses) страни, възможности (Opportunities) и заплахи (Threats).

Възможностите представляват благоприятните елементи на външната среда на общината, от които тя се възползва или би могла да се възползва. Заплахите са неблагоприятните фактори на външната среда за общината, които поставят бариери пред настоящото или бъдещото желано състояние на общината. Силните страни са ресурс, умение или друго преимущество, което притежава общината, а за слаби страни се считат ограниченията или недостига на ресурси, умения и способности, които сериозно възпрепятстват развитието на общината.

Силни страни	Възможности
<ul style="list-style-type: none"> • Благоприятно географско и транспортно-кръстопътно положение на общината в страната • Планира се изграждане на магистрала или скоростен 4-лентов път от гр. Русе до граничния пункт Капитан Андреево, който ще преминава през територията на общината • През територията на общината преминават трасета на газопроводи „Набуко” и „Южен поток” 	<ul style="list-style-type: none"> • Удобното географско кръстопътно-положение, може да осигури улеснено придвижване на хора и стоки, удобен и бърз достъп до други пазари • Реализация на европейския транспортен коридор № 9 ще подобри транспортното обслужване в общината • Възможност за използване на преминаващите трасета на магистрален газопровод за промишлена и битова газификация в населените места на общината
<ul style="list-style-type: none"> • Наличие на защитени зони – Натура 2000, Директива 92/43/ЕЕС • Съхранено биологично разнообразие и природни условия • Чиста околна среда. Няма сериозни замърсители на въздуха 	<ul style="list-style-type: none"> • Запазване на биологичното разнообразие и природни ресурси • Поддържане доброто състояние на околната среда
<ul style="list-style-type: none"> • Значителен дял на земеделска, плодородна обработваема земя (83,9% от общата площ) • Наличие на традиции, потенциал и сграден фонд за развитие на високопродуктивно селскостопанско производство 	<ul style="list-style-type: none"> • Развитие на земеделието. Поддържане на традициите в отглеждането на зърнено-фуражни култури и зеленчуци • Пълноценно затваряне на цикъла земеделско производство – преработваща индустрия – производство на конкурентно-способни продукти
<ul style="list-style-type: none"> • Сравнително добре запазено и поддържано културно-историческо наследство (53 исторически и архитектурно-етнографски обекта - църкви, музеи и паметници на културата), съхранени читалища, бит и традиции – фолклор, обреди и обичаи • Наличие на термални минерални водоизточници • Изградени във всички населени места бази за отдих и спорт (15 стадиона, две спортни зали, 7 открити и 1 закрит басейни, ловно-стрелбищен комплекс) • Инвестиционна привлекателност на района 	<ul style="list-style-type: none"> • Максимално използване на туристическия потенциал. Развитие на селски, културно-исторически, ваканционен, балнеоложко-лечебен туризъм. Ефективно използване на материалната база за обслужването на минералните водоизточници в гр.Полски Тръмбеш и с.Обединение • Възстановяване и ирационално използване на съществуващите бази за отдих и спорт • Привличане на външни инвестиции
<ul style="list-style-type: none"> • Всички населени места са водоснабдени. • Добра средностатистическа жилищна задоволеност и изграденост на обществените сгради за образование и култура • Достатъчна обезпеченост със зелени площи. 	<ul style="list-style-type: none"> • Изпълнение на програми за енергийна ефективност. Използване на възобновяеми енергийни източници • Модернизация на зелената система в общината

<ul style="list-style-type: none"> • Въведена система за организирано сметосъбиране и сметоизвозване във всички населени места на територията на общината • Въведена система за разделно събиране на отпадъци от опаковки • Разработена Програма за управление на отпадъците на територията на Община Полски Тръмбеш • Престои изграждане на регионално депо за отпадъци в гр. Бяла 	<ul style="list-style-type: none"> • Оптимизиране на системата за сметосъбиране и сметоизвозване. • Въвеждане на разделно събиране на специфични потоци отпадъци (ИУЕЕО НУБА, ИУМПС) • Въвличане на обществеността при решаване на проблеми свързани с околната среда • Използване на финансови ресурси от национални и европейски програми за финансиране за инфраструктурни и екологични проекти • Рекултивация на общинско депо за отпадъци и замърсени терени
Слаби страни	Заплахи
<ul style="list-style-type: none"> • Амортизирани, морално остарели и недоизградени мрежи и съоръжения на водоснабдителната и канализационна инфраструктура • Нито едно от населените места на общината няма изградено пречиствателно съоръжение за отпадните води (ПСОВ) 	<ul style="list-style-type: none"> • Високи загуби на питейна вода по водопроводната мрежа • Липсата на ПСОВ и директното заустване на част от битовите-фекални отпадъчни води във водните обекти е причина за замърсяване на водите на река Янтра и река Елийска
<ul style="list-style-type: none"> • Свлачища, ерозия, нарушени и замърсени терени 	<ul style="list-style-type: none"> • Увеличаване на пустеещата и намаляване използваемостта на обработваемата земя
<ul style="list-style-type: none"> • Липса на устойчив икономически растеж. • Неработещи и амортизирани промишлени мощности, намаляване на производството поради липса на пазари и ниска конкурентноспособност • Слабо развити малки и средни предприятия 	<ul style="list-style-type: none"> • Спад в производството и закриване на предприятия. • Тенденция за намаляване на селскостопанското производство • Увеличаване броя на безработните и социално слабите жители на общината
<ul style="list-style-type: none"> • Застаряване и намаляване на населението. Отрицателен естествен прираст 	<ul style="list-style-type: none"> • Миграция на населението и образованите кадри към други региони, предлагащи по-добри условия за развитие • Влошаване на демографската характеристика, обезлюдяване на населени места на територията на общината
<ul style="list-style-type: none"> • Амортизирани сградни и благоустройствени фондове в населените места • Финансова необезпеченост на инвестиционните проекти за доизграждане и реконструкция на социална и техническа инфраструктура и поддържане на културните учреждения и обекти 	<ul style="list-style-type: none"> • Занемаряване на селското благоустройство, инфраструктурните мрежи, сградния обществен фонд, културни институции и естетическия вид на населените места
<ul style="list-style-type: none"> • Липса на достатъчно средства за реализация на проекти с екологична насоченост • Ниска екологична култура и слаба заинтересованост на гражданите по отношение проблемите на околната среда. 	<ul style="list-style-type: none"> • Влошаване качествата на природната и социална среда, в резултат на недостатъчни грижи за опазването и поддържането и. • Наличие на множество нерегламентирани сметища, особено в малките населени места.

IV. ВИЗИЯ ЗА ОКОЛНАТА СРЕДА НА ОБЩИНАТА

Визията е свързана със стремеж към по - висок жизнен стандарт в унисон с развитие на чиста индустрия, възраждане на традициите в земеделското производство и привлекателно състояние на зелените площи. Съхраняване на културните, природни и исторически ценности и непрекъснатото развитие на компонентите на околната среда. Запазване чистотата на атмосферния въздух и подобряване качеството на питейната вода. Изграждане на съвременни канализационни системи в населените места и пречистване на отпадъчните води. Чистота в урбанизираните територии и опазване на биоразнообразието в екосистемите. Създаване добри условия на труд и приятен отдих на жителите и гостите на общината. Превръщане на общината в привлекателен за инвестиции аграрен, промишлен, търговски и транспортен център.

Визията за околната среда на общината е желание за добро естетическото и екологичното състояние на средата в дългосрочен период, като реализацията му се свежда конкретно до:

- ✓ поддържане на необходимата чистота по улиците, зелените площи и други части на урбанизираните територии, редовно събиране и извозване на отпадъците, поставяне на достатъчен брой съдове за събиране на отпадъци;
- ✓ въвеждане на системи за разделно събиране на рециклируеми отпадъци от домакинството и производствения сектор в града и селата;
- ✓ поддържане парковете и зелените площи в междублоковите пространства, създаване на нови и поддържане на съществуващите детските площадки в добро състояние ;
- ✓ задоволяване питейно-битовите нужди на населението с вода с необходимите количествени и качествени показатели, свеждане до минимум на аварийните ситуации и вероятността от недостиг на вода;
- ✓ цялостно отвеждане на битовите и производствени отпадъчни води в пречиствателни съоръжения преди тяхното заустване във водни обекти;
- ✓ поддържане чистотата на водите и водните площи, в т.ч. коритата на река Янтра и река Елийска, както и поддържане на зелените площи около бреговете и възстановяване на доброто естетическо състояние на районите около тях;
- ✓ рационално използване на земите на територията на общината и недопускане замърсяването на почвите, възстановяване и поддържане на почвеното плодородие в земеделските земи;
- ✓ рекултивирание на замърсени терени;
- ✓ устойчиво управление на природните ресурси и недопускане условия създаващи риск за здравето на жителите на общината.
- ✓ повишаване на екологичната и естетическата култура на жителите на общината, като особено внимание се обърне върху подрастващото поколение;
- ✓ контрол и самоконтрол на обществеността по отношение на състоянието на компонентите на околната среда, информираност на гражданите, апелиране към съдействие и приобщаване на обществеността и бизнеса при разработване и реализация на екологични инициативи, кампании и проекти;

✓ непрекъснато усъвършенстване на управленската структура в Общината, провеждане на прозрачна политиката и устойчиво управление на дейностите по опазване на околната среда. Спазване на нормативните изисквания по отношение на компонентите на околната среда, контрол по спазването им и поддържане на връзки РИОСВ, Басейнова дирекция, РЗИ други органи и инстанции, за решаване на възникнали проблеми.

V. ЦЕЛИ

На основата на тенденциите, очертани при анализа на средата и резултатите от SWOT анализа, в този раздел се формулират генералните и специфичните стратегически цели на програмата.

Генералните стратегически цели се определят за дългосрочен план, като всяка от тях отразява крайното желано състояние на околната среда, в която искаме да живеят жителите на общината, състоянието, в което искаме да бъде природата с нейното видово разнообразие и желаното състоянието на компонентите на околната среда.

Към всяка генерална стратегическа цел се формулират една или няколко специфични цели. Тяхното предназначение е за програмния период да се определи „какво”, и „колко” конкретно трябва да се извърши като стъпка за достигане на генералните цели.

Целите се подреждат по приоритетност, в зависимост от това с реализацията на коя цел трябва да започнем най-напред и къде да насочим усилията си в случай на ограничени ресурси и възможности за едновременно реализиране на определените мерки за постигане на целите.

В настоящата програма за опазване на околна среда на Община Полски Тръмбеш формулираните генерални цели са в тясно съответствие с целите на Националната стратегия за околна среда 2009-2018г., а именно:

✚ Намаляване на отрицателното влияние върху климата и атмосферния въздух – развитие енергийно ефективна икономика.

✚ Осигуряване на достатъчно по количество и с добро качество вода за задоволяване на потребностите на населението, както и за нуждите на икономиката.

✚ По-здравословна околна среда, по-добро качество на живот в урбанизираните територии – среда, в която степента на предизвиканото от човешката дейност замърсяване не оказва съществено влияние и да не представлява риск за здравето на хората.

✚ Насърчаване на устойчивото потребление и производство – предотвратяване на отрицателното въздействие на икономическия растеж върху околната среда.

✚ Устойчиво управление на отпадъците.

✚ Формиране на нови модели на поведение на обществото, щадящи околната среда и съдействащи за устойчивото развитие – по-висока подкрепа и активно участие на всички групи от населението за опазването на околната среда, осигуряване на достъп до информация и участие на обществеността в процеса на вземане на решения за околната среда, повишаване на съзнанието, образованието и културата на обществото по въпросите на околната среда и устойчивото развитие на средата.

Генералните стратегически и специфичните цели са синтезирано представени в Таблица 15. Дърво на целите

ДЪРВО НА ЦЕЛИТЕ

1. Стратегическа цел

Намаляване на отрицателното влияние върху климата

Промените в климата изправят човечеството пред едно от най-големите предизвикателства от началото на неговото съществуване. Ако не започнем да намаляваме емисиите на парникови газове последиците от изменението на климата могат да станат необратими. В решаването на въпросите свързани с изменението на климата е съществен приносът, както на държавните институции, бизнеса, академичните среди, неправителствените организации, така и на всеки гражданин. Необходима е качествена промяна в потребителското поведение и бърз технологичен напредък в икономиката.

Чистата и здравословна околна среда е от първостепенно значение за човешкото благополучие. Отрицателно въздействие върху човешкото здраве оказват лошото качество на въздуха и водата, опасните химикали, замърсените почви. Полагането на усилията за осигуряване на чист въздух, високо качество на повърхностните и подземни води, безопасни храни и питейна вода, замяната на опасни химикали с алтернативни заместители могат да допринесат значително за подобряване на здравето.

Независимо от отчетеното през последните години намаление на емисиите на някои основни замърсители, незадоволителното качество на атмосферния въздух все още причинява намаляване на средната продължителност на живот на хората и продължава да оказва вредно въздействие върху земеделските култури и състоянието на екосистемите.

Специфични цели:

- Подобряване на енергийната ефективност и минимизиране на загубите, в резултат на използването на остаряла техника и инфраструктура. Топлинна изолация на публичните сгради, за да се намали енергийното търсене.
- Въвеждане употребата на енергия от възобновяеми източници, енергоспестяващи и екологосъобразни технологии.
- Информираност по въпросите на изменението на климата и формиране на нови модели на поведение на обществото.

2. Стратегическа цел

Осигуряване на достатъчно по количество и с добро качество вода

Водите с добро качество са ценен и ограничен ресурс от първостепенно значение за здравето на хората, икономическия просперитет и социалното благосъстояние. Годните за пряка консумация от човека, напояване и технологично промишлено и комунално-битово използване води ежедневно са подложени на замърсяване, което ограничава възможностите за използването им.

Основен замърсител са битови и промишлени отпадъчни води, които попадат в реките, чрез директни зауствания, както и дифузното замърсяване от земеделски източници. Това замърсяване е основната причина за наличието на евтрофикация от антропогенен произход. Независимо от източника на замърсяване на водите последициите са прогресивна загуба на водни обитатели, намаляване на рибния ресурс като количество и видово разнообразие.

Това замърсяване може да се предотврати, чрез усъвършенстване на съществуващата канализационна инфраструктура, изграждане на канализационни мрежи във всички населени места и отвеждане на битовите и производствени отпадъчни води в пречиствателни съоръжения преди тяхното заустване във водни обекти. Замърсяването на водите ще се намали и при въвеждане на програми за екологично земеделие и животновъдство, пестеливото използване на пестициди и намалена употреба на химикали и торове в земеделието.

Амортизацията на водопроводните мрежи в населените места води до големи загуби на питейна вода. Необходимо е въвеждане на мерки за максимално използване на

ресурсите на прясна вода, чрез рехабилитиране на мрежите за питейно-битово водоснабдяване.

За опазване и съхраняване на водите като ценен стратегически ресурс от значение е и недопускането на възникване на екстремни ситуации. Важна е превенцията, която трябва да се осъществява по отношение на рисковете от бедствия и аварии и физично модифициране на повърхностните и подземните водните тела. Това ще доведе до обезпечаването на населението и икономиката с необходимото в дългосрочен аспект количество и качество вода, при същевременно осигуряване на условия за възпроизводство и развитие на водните екосистеми.

Специфични цели:

- Намаляване на замърсяването на водите в резултат от антропогенна еутрофикация и емисии на вредни вещества.
- Намаляване загубите, подобряване качеството и подsigуряване необходимото количество питейна вода.
- Превенция на риска от бедствия, аварии и физично модифициране на повърхностните и подземните водни тела.

3. Стратегическа цел

По - здравословна околна среда, по - добро качество на живот в урбанизираните територии.

Съществува зависимост между икономическия растеж и въздействието върху околната среда, използването на природните ресурси и генерирането на отпадъци. Националната политика в областта на околната среда и водите въведе интегрирани превантивни инструменти за нейното опазване. Това са процедурите по оценка на въздействието по околната среда (ОВОС) на инвестиционните намерения, разрешителните режими за водоземане и водополване, издаването на комплексни разрешителни във връзка с дейностите по управление на отпадъците и др.

Отрицателно влияние върху околната среда освен отпадъците като продукт от промишлеността, селскостопанското стопанство и бита, оказва и транспортът - най-вече автомобилният. Той уврежда качеството на атмосферния въздух в населените места създава шум и отпадъци, унищожава земеделска земя и естествени местообитания на диви животни и птици. Основни предизвикателства пред сектор ”Транспорт”, с оглед намаляването на натиска, който оказва върху околната среда са:

- Повишаването на енергийната ефективност на транспортните процеси и намаляване емисиите на парникови газове от транспорта.
- Намаляването емисиите на вредни вещества и шума от транспорта до нива, при които негативните ефекти върху общественото здраве и околната среда са сведени до минимум.
- Използването на алтернативни горива и енергии в транспортната дейност .

Градовете като цяло, са изправени пред едни и същи екологични проблеми: недобро качество на атмосферния въздух, интензивен автомобилен трафик, високи нива на шум, емисии на парникови газове, генериране на значителни количества отпадъци и отпадъчни води. От съществено значение е намаляването на междурегионалните и вътрешнорегионалните различия по отношение на социално-икономическото развитие и състоянието на околната среда. Междурегионалното сътрудничество може да повиши качеството на живот и преноса на полезен опит и знания .При евентуално сътрудничество градовете могат да обединят усилията при дейности за подобряване достъпа до питейна вода и качеството ѝ, подобряване на екологичните стандарти, запазване на местната идентичност и съхраняване на местното природно и културно наследство. Също така може да споделят опит за дейности свързани с почистване на населените места,

осъществяване на ландшафтни проекти, одобряване на устройствени планове и зони, осъществяване на енергоефективни проекти, ползване на алтернативни източници на енергия и т.н.

От съществено значение за формирането на по-здравословна околна среда е опазването функциите на почвите, тяхното устойчиво ползване и възстановяване, смекчаване на негативните въздействия и поддържането на почвеното плодородие. Акцентът следва да се постави върху превантивната защита на почвите и въвеждането на мерки за тяхното устойчиво управление.

Почвите осигуряват прехрана, доходи, икономически стабилитет. Освен продуктивната функция, осигуряваща производство на храни и биомаса, почвите притежават и редица други изключително важни функции като буферна, носеща, филтрираща, източник на суровини, местообитание за биологични видове. Почвата също така е основен резервоар на въглерод, който трябва да бъде защитен и да се увеличава. Това е възможно с прилагане на добри земеделски практики и ограничаване на негативното въздействие на пестицидите. Високата химизация на българското земеделие през 70-те и 80-те години на миналия век доведе до оставането на стотици тонове залежали и негодни за употреба продукти за растителна защита (пестициди). Те трябва да бъдат съхранявани при добри условия за безопасност тъй като могат да предизвикат замърсяване на почвата и подземните води, натравяне на хора и животни.

Интегрираният подход за устойчивото управление на химичните вещества и препарати се основава на принципа на превенцията, принципа на замяната, при който опасните химикали се заменят с алтернативни заместители. Този принцип осигурява постигането на високи резултати с много по-малко средства, отколкото прилагането на мерки за ликвидиране на вече появили се негативни ефекти.

Основните процеси, увреждащи почвите са: ерозията, вкисляването, засоляването, намаляването на почвеното органично вещество, замърсяването и свлачищните процеси. Неправилното ползване и замърсяване на почвата често има по-големи последици от очакваното. Значителните увреждания на почвите се считат за необратими. Почвената деградация оказва влияние върху качеството на въздуха, водата, биоразнообразието и човешкото здраве. Ето защо е толкова важно да се провежда целенасочена ефективна политика, която да отчита не само необходимостта от опазването на почвата като ресурс, но и нейното устойчиво ползване и възстановяване. Насоченост към ограничаване и/или намаляване уврежданията на почвите до безрискови нива за околната среда и човешкото здраве.

Устойчивото използване на почвите ще съдейства за намаляване на вредното антропогенно въздействие, ограничаване и предотвратяване на по-нататъшно увреждане на почвените функции. Ще се минимизира риска за околната среда и човешкото здраве, в резултат на намаляване на броя на замърсените места и възстановяване на увредени почви.

Специфични цели:

- Подобряване условията за живот в урбанизираните територии.
- Междурегионална обмяна на опит и знания.
- Екологосъобразно ползване, устойчиво управление и възстановяване на почви, нарушени терени и зелени площи.

4. Стратегическа цел

Насърчаване на устойчивото потребление и производство.

Производство – потребление – отпадъци.

В своето развитие хората целят да подобрят качеството си на живот и благосъстоянието на настоящите и бъдещите поколения. Тази цел обаче е поставена на изпитание от все по-бързо извършващите се глобални промени, които са пряко свързани с

начина ни на живот. Начинът, по който произвеждаме и потребяваме, допринася за увеличаване на замърсяванията и за прекомерното използване на суровините.

Вече над три четвърти от населението на планетата живее в държави, включително и България, където нивата на консумация надхвърлят възможностите на природата за възобновяване.

Очертава се тенденция към много ниската ефективност при използването на ресурсите, слабо застъпеното рециклиране и заместване на конвенционалните суровини с биоматериали от възобновяеми източници, което от своя страна води до увеличаване генерирането на отпадъци.

За създаване на условия за развитие на устойчиво потребление и производство е необходимо ударението да се постави върху подобряване характеристиките на целия жизнен цикъл на продуктите, услугите и материалите. Върху насърчаване и стимулиране търсенето на по-добри продукти и производствени технологии и предоставяне възможност на потребителите да правят информиран избор с помощта на последователно и опростено етикетирание.

Високият разход на ресурси и енергия за производството на единица продукция е една от причините за недостатъчната конкурентоспособност на българските стоки. За повишаването на конкурентоспособността и устойчивото развитие на предприятията от различните сектори на икономиката, от изключителна важност е да се насърчават екологично чисти, ниско емисионни, енергоспестяващи производствени технологии и чисти енергийни източници, с цел значително намаляване на разходите за суровини и енергия, както и намаляване на негативните екологични въздействия. Като резултат на това, освен чисто екологичния полезен ефект, също така значително ще бъдат подобряни ефективността и производителността на предприятията.

Необходимо е да се насърчават технологии за производства, които имат значителен потенциал да намалят отражението върху околната среда, както и на трайни продукти, подлежащи на поправка, повторно използване и рециклиране. С постоянен стремеж към екоефективни иновации във всички сфери на икономиката, може да осигури добра конкурентноспособна позиция на производителя.

Трудно може да се осъществи прекъсването на зависимостта между икономическия растеж и въздействието върху околната среда. Необходимо е поддържане на разумен баланс между икономическия растеж и увеличаването количествата на отпадъците, в резултат на прекомерно потребление на предлаганите стоки, които се превръщат в отпадъци. Количеството отпадъци може да се намали с въвеждане на системи за разделно събиране на отпадъци, които могат да се рециклират и подлежат на повторна употреба.

Природните ресурси, традиционният ландшафт и биоразнообразието на селските райони са част от националното богатство на страната. Едно от големите предизвикателства за реструктурирането и възстановяването на икономиката на селските райони е постигане на баланс между създаването на трудова заетост, осигуряването на хранителни продукти, насърчаването на икономическото развитие и нуждата от опазване на околната среда в селските райони.

При формирането на политиката за постигане на устойчивост на аграрния сектор е необходимо да се отчете натискът върху компонентите на околната среда и природните ресурси, които оказват земеделските дейности. Налице е загуба на биоразнообразие вследствие на превръщането на пасища, мери и ливади в обработваеми земи и трайни насаждения, замърсяване на водните обекти поради липса на съоръжения за съхранение на оборския тор, липсата на канализация в малките населени места и замърсяване поради развитие на интензивно земеделие в нитратно-чувствителните/уязвимите зони.

Продължава и загубата на почвеното плодородие в резултат от водна и ветрова ерозия, намаляване на хумуса, монокултурно отглеждане, липса на сеитбооборот, засоляване, вкисляване и механична деградация. Ключово значение за намаляването на

тези негативни ефекти може да окаже възможността за финансово подпомагане на екстензивни земеделски практики, по Програмата за развитие на селските райони, която може да използват земеделските производители. В тази насока, обаче, следва да се отчете земеделските производители в по-голямата си част нямат квалификация и опит по отношение на устойчивите земеделски практики, все още не са достатъчно информирани относно схемите за финансово подпомагане и срещат сериозни затруднения при разработване на проекти.

Районът на община Полски Тръмбеш разполага с изключителни природни дадености за развитие на биологичното земеделие. За постигане на устойчиво развитие на селското стопанство основните задачи са:

- ✓ Опазване на земеделските земи с висока природна стойност. Предотвратяване на деградацията на почвите, в следствие на прилагане на лоши земеделски практики
- ✓ Развитие на биологичното производство.
- ✓ Възстановяване на поливното земеделие и намаляване замърсяването на водите от земеделските дейности с нитрати и пестициди
- ✓ Намаляване на емисиите на метан и амоняк от селското стопанство, посредством съхраняване и използване на отпадъчната биомаса
- ✓ Съхраняване на традиционното земеделие, съхраняване на привлекателността на селските райони и създаване на устойчив поминък на населението.

Когато поставяме въпроса за устойчиво производство и потребление от съществено значение е да посочим необходимостта от разработване на нови и подобряването на съществуващите стратегии, мерки и програми за постигане на устойчиво управление на горите, с цел постигане на по-добър баланс между икономическите, социалните и екологичните функции на горите.

Основните предизвикателства пред устойчивото използване на горските ресурси са незаконният дърводобив, засилената антропогенна дейност и горските пожари. Ефективността при използването на горските ресурсите е ниска, слабо застъпеното е заместването на дървесината като суровини с алтернативни и възобновяеми източници. А именно намаляването и ограничаването на ползването на дървесината като суровина трябва да бъде поставено като основна задача и предизвикателство, за да бъде съхранено богатото биологично и ландшафтно разнообразие в тях.

Друга основна задача е провеждането на екологична горска политика насочена към постигане на по-добро ниво на защита на горите, към изпълнение на мероприятия по възстановяване и залесяване, въвеждане на мерки по подобряване на санитарното им състояние, прилагане на лесовъдски системи благоприятстващи естественото им възобновяване и подобряване на продуктивните им и екологични функции.

Пред туризма като икономически отрасъл също се очертава сериозно предизвикателство свързано с намиране на правилен баланс между опазването на околната среда и културното наследство и развитието на туристическата дейност. Устойчивото развитие на туризма трябва да предложи дългосрочен източник на доходи, но преди всичко трябва да гарантира опазването и подобряването на околната среда, ландшафта и културното наследство. Концентрираният приток от туристи подлага на натиск околната среда. С цел намаляване на натиска върху определени територии и разширяване на туристическия сезон в национален мащаб усилията се насочват, както към включване на нови региони и ресурси, така и към развитие на различни форми на устойчив туризъм (културен, селски, здравен, екотуризъм, екстремн, комбинация от всички тях и др.)

За да бъде туристическият сектор конкурентен в дългосрочен план трябва да се насърчава информираността на туристите, за възможното им поведение спрямо заобикалящата ги околна среда. Да се призовава към по-голяма отговорност и стремеж

чрез лична ангажираност и финансова съпричастност към опазване и защита на местното природно и културно наследство.

Защита на природното наследство е пряко свързана с опазване на биологичното разнообразие. Загубата на биологично разнообразие води до сериозни икономически последици, особено върху туризма и земеделието, които зависят от качеството на екосистемите (почви и води).

Според Червената книга на Световния съюз за защита на природата, сред световно застрашените видове има 12 вида птици и 5 вида бозайници, срещащи се в България, а в националната ни Червена книга, са включени 287 вида животни, 655 вида растения и 159 типа местообитания.

Заплахите, на които е подложено биологично разнообразие самостоятелно или в комбинация, засягат в различна степен различните организмови групи, като оказват пряко или косвено влияние върху видовете, съобществата и природните местообитания. Основно влияние върху влошаване състоянието на биологичното разнообразие оказват:

- ✓ разрастването на градовете, урбанизацията на природни територии, развиващата се транспортна инфраструктура дейностите в различните сектори на икономиката
- ✓ киселяването и еутрофикацията на екосистемите, причинени от отделяните във въздуха емисии на азот и сяра или непосредствено в почвата и водоемите
- ✓ нерегламентираните сечи в горите, горските пожари, неограниченото ползване на биологични ресурси
- ✓ опустиняването и деградацията на земите, обусловено от неустойчивото земеползване, съчетано с климатични фактори;
- ✓ внасянето на неместни видове по естествен път или в резултат на човешката дейност, които успешно изместват местни видове и представляват заплаха за генетичната чистота на местните популации, увреждат качествата или разрушават природните местообитания

С оглед намаляване загубата на биологично разнообразие пред предизвикателство са поставени и ловните стопанства, по отношение на преодоляване на общата тенденция на влошаване на състоянието и запасите на дивеча и рибите, в резултат на браконьерство и неефективно управление. Необходимо е подходящо управление на дейностите и предприемането на допълнителни мерки за гарантиране възстановяването на дивечовите запаси и рибни популации и поддържане на видовото им разнообразие, което е условие за устойчиво развитие и на горския сектор.

През последното десетилетие страната ни е положила необходимата законодателна основа относно опазването на богатото биологично разнообразие - Закона за защитените територии и Закона за биологичното разнообразие. Разработени са планове за управление на защитени територии и защитени зони. Защитените територии - зони, резервати, природни паркове и защитени местности предлагат гаранция за запазване природните местообитания и уникална възможност за добро качество на природната средата в районите, в които са разположени.

Подобряване на състоянието на екосистемите и преустановяване загубата на биологично разнообразие, може да се постигне при спазване на ограниченията на Националната екологична мрежа и по-добро интегриране на политиката за опазване на биоразнообразието в секторните политики.

Специфични цели:

- Пестеливо използване на природни ресурси във всички сектори на икономиката
- Намаляване на натиска на промишлеността, селското стопанство и туризма върху околната среда.
- Ограничаване загубата на биологично разнообразие. Опазване на природното и културното наследство.

5. Стратегическа цел

Устойчиво управление на отпадъците.

Европейският съюз определя регионалното управление на отпадъците като решение за създаване на ефективна рамка за посрещане на нормативните изисквания. Въвеждането на регионална система за управление на отпадъците налага преминаване от общинско към регионално управление на отпадъците в рамките на регионите, определени с Националната програма за управление на дейностите по отпадъците.

Регионалната система за управление на отпадъците е съвкупност от всички мерки, които общините предприемат с цел постигане на ефективно третиране на отпадъците на територията на региона. Системата трябва да гарантира, че отпадъците ще бъдат събрани, разделени, транспортирани, съхранени, оползотворени и обезвредени в съответствие с изискванията на законодателството. Управлението на отпадъците се трансформира от система, администрирана на местно ниво към по-голям и по-централизиран модел на регионално ниво, където:

- Всички местни органи в региона ще използват едно депо за обезвреждане на нерестикулируеми отпадъци;
- Събирането при източника на образуване на различни потоци рециклируеми отпадъци ще бъде отговорност на организациите по оползотворяване;
- Събраните при източника на образуване на биоразградими отпадъци ще бъдат транспортирани директно на съоръжението за открито компостиране, което ще обслужва целия регион.

Ефективното управление на битовите отпадъци зависи от подходящо разпределение на отговорностите между всички местни власти в рамките на границите на даден регион. За да се справят с новата интегрирана система за управление на отпадъците са създадени нови структури - Регионални сдружения за управление на отпадъците. Общинското сътрудничество води до подобряване качеството на съответните услуги и по-голяма прозрачност на процесите, свързани с управление на отпадъците.

Основна цел при устойчивото управление на отпадъците е намаляването на количеството образувани отпадъци. Това трябва да се осъществява през целия жизнен цикъл на продуктите, от тяхното проектиране до превръщането им в отпадъци, и включва следните елементи:

- *Намаляване на опасните свойства на определени съставки/компоненти в продуктите* (напр. премахване на тежките метали от батериите на мобилните телефони, използване на хлорирани разтвори като почистващи средства);
- *Произвеждане на продукти, които могат да се използват повторно и влагане на материали, които могат да се рециклират* (напр. торбички за пазар за многократна употреба, измиване и повторно пълнене на стъклени бутилки). Повторната употреба е най-разпространена при благотворителност (обикновено дрехи). Всякакъв вид стоки могат да бъдат разменени чрез електронната мрежа - най-много мебели, книги, градински принадлежности, бяла техника, играчки, телевизори и др.;
- *Удължаване полезния живот на продуктите – произвеждане на по-трайни продукти и осигуряване възможности за ремонтване и поправка на продуктите* (напр. поправка на обувки, запазване на стари мебели и др.).

Предотвратяване образуването на отпадъци от домакинствата е първичното ниво в йерархията на управлението на отпадъците, то е свързано с ежедневните схеми на потребление, трудно може да бъде осъществено и изисква продължителни усилия за постигане на значителни резултати. Доказателство за това е например, електрическото и електронното оборудване - хората имат склонност да сменят мобилните си телефони, телевизори, видеоапарати и др. много преди да са излезли от употреба, тъй като

технологиите се променят бързо или само защото предлагането е много голямо и така, по-старите уреди се превръщат в отпадъци.

За намаляване количеството на образуваните отпадъци могат да се приложат следните мерки:

- Използване на разяснителни кампании и предоставяне на информация, насочена към широката общественост като цяло или към специфични групи от потребители за ползите от прилагане на мерки по предотвратяване образуването на отпадъците.

- Насърчаване на повторната употреба, реализиране на образователни кампании в държавните и общинските администрации, насочени към намаляване на консумацията на хартия, чрез въвеждане на електронна обработка на данни, използване на рециклирана хартия и др.

- Провеждане на кампании за повишаване степента на информираност на населението - популяризиране на схемите за «еко-маркировка»

- В контекста на обществените поръчки, обявите за търгове и в договорите може да се включат критерии за защита на околната среда и предотвратяване образуването на отпадъци

Провежданите мероприятия за повишаване на екологичното съзнание на потребителите трябва да са насочени към разясняване на ролята на купувачите в намаляване на образуването на отпадъци и предизвикване на промяна в поведението им по време на покупката на продукти. Целта е вземането на решение за покупка да се влияе не само от качествата и цената на продукта, но и от възможните вредни въздействия върху околната среда, като се вземат под внимание следните фактори:

- Трайност на продукта, възможност за повторно използване и поправка;
- Материалите, от които е направен продукта – възобновими или невъзобновими;
- Съдържа ли продуктът излишни опаковки.

Добре би било мероприятията за повишаване на екологичното съзнание да бъдат насочени към подрастващите – учениците и децата от детските градини, тъй като те са по-възприемчиви и у тях лесно и трайно може да се възпита загриженост за околната среда. За целта разяснителната кампания трябва да се представи на разбираем за тях език под формата на изнасяне на любопитни факти, викторини, тематични игри, сценични представления, конкурси и др. Взимането на правилни решения и осъществяването на мерките по управление на отпадъците се постига при оптимален баланс на интересите на различните участници в управлението на отпадъците, при поддържане на непрекъснат диалог с участниците в дейностите по управление на отпадъците и организиране на кампании за повишаване на общественото разбиране и съзнание. За целта могат да се предвидят следните мерки:

- Редовно предоставяне на информация на населението за състоянието на околната среда;
- Привличане на населението, неправителствени организации и заинтересованата индустрия в процесите на вземане на решения по въпросите на управление на отпадъците, включително за начина за определяне на “такса битови отпадъци” и отчитането на изразходваните средства;
- Повишаване на общественото съзнание, с цел да се постигне промяна в поведението на населението, чрез осъзнаване на екологичните рискове, свързани с изчерпване на ресурсите, образуването и обезвреждането на отпадъците;
- Провеждане на конкурси, празненства, обществени мероприятия, организирани специално за целта, или включени като част от програмите за честване на празници на общината или конкретно населено място, като специално внимание следва да бъде отделено на работата с подрастващите;
- Получаване на обратна връзка за успеха на прилаганите мерки за управление на отпадъците.

В страните на ЕС се прилагат различни схеми за заплащане на услугите по събиране и обезвреждане на отпадъци. Определянето на размера на такса „битови отпадъци” съобразно реално образуваните количества отпадъци е икономически инструмент, чрез който предприятията и домакинствата се насърчават да образуват по-малко количество отпадъци. Намалването на количеството на образуваните отпадъци води и до съкращаване на разходите за общинския бюджет за събиране, транспортиране и обезвреждане на отпадъците. Към момента размерът на такса битови отпадъци в общините се определя пропорционално на данъчната оценка на имота, което не е обвързано с количеството на отпадъците. В резултат, за някои причинители на отпадъци (търговски обекти, предприятия, многочленни домакинства) размерът на таксата е недостатъчен и не покрива разходите по управление на тези отпадъци, а за други - нереално висок спрямо действителните разходи. Налице е значителна разлика в таксата за отпадъците от двете потребителски групи – домакинства и юридически лица, като икономическите субекти, плащайки значително по-висока цена на практика субсидират населението. Това не е в съответствие с принципа "замърсителят плаща".

Увеличаването на разходите за управление на отпадъците представлява стимул за намаляване на количествата образувани отпадъци, поради което усилията на общинските администрации трябва да бъдат съсредоточени към отчитане на количествата на образуваните отпадъци при определяне на размера на таксите, заплащани от домакинствата и промишлеността. При тези схеми отделните домакинства могат да намалят размера на заплащаната такса чрез изхвърляне на по-малко отпадъци в потока на смесените битови отпадъци и пренасочване на рециклируемите отпадъци към системите за разделно събиране, което от своя страна ще допринесе и до удължаване срока на експлоатация на ползваното депо.

При устойчивото управление на отпадъците от съществено значение е оптимизирането на системата за събиране и транспортиране на смесените отпадъци на територията на общината, паралелно с въвеждане на системи за разделно събиране на отпадъци. Усилията на общинската администрация трябва да бъдат насочени към осигуряване на съвременни контейнери за събиране на отпадъците и съответното транспортно оборудване, както и оптимизиране на честотата и маршрутите за събиране и транспортиране на смесените отпадъци.

При изчисляване на броя и разположението на контейнерите могат да се използват следните проектни параметри:

- Контейнерите да бъдат поставени така, че броят и местоположението им да осигуряват средно 80-90% запълване, при приета плътност на смесените отпадъци в региона около 160 кг/ м³ за градски части и 180 кг/ м³ за селските райони.

- Обслужващият радиус на всяка от точките за събиране на улицата от максимум 100 м е международно признат като разстояние, което обикновено се приема от населението да донася отпадъците си от входа на сградите до точките за събиране.

- Мястото на точката за събиране трябва да бъде избрано така, че да е лесно достъпно за камиона за събиране, без да има нужда от големи маневри. Най-подходящо е по протежение на улицата.

- За да се управлява лесно и да се предотврати износването на колелата на контейнера, мястото за разполагането му следва да е павирано (покрито с бетон) и да има хоризонтална връзка с пътя. Това спомага за лесното придвижване на контейнера до задната част на камиона за събиране и обратно до мястото му. Не трябва да се налага маневриране на камиона.

Друга основна мярка за устойчиво управление на отпадъците е предотвратяването аличието на нерегламентирани сметища и стари замърсявания с отпадъци налага предприемане на мерки за тяхното почистване, саниране и рекултивация.

Независимо от включването на общината в регионалната система за управление на

отпадъците нови нерегламентирани сметища могат да възникнат или старите такива да бъдат замърсени отново. Транспортните разстояния до съоръжението за екологосъобразно обезвреждане на отпадъците ще нараснат и за редица търговски и производствени предприятия, които понастоящем сами организират транспортирането на отпадъците до депото, ще се увеличат транспортните разходи, което създава опасност от възникване на нерегламентирани сметища

Ето защо следва да бъдат предприети необходимите мерки за осигуряване спазване на законодателството, като се засили активността на контролните органи и по-специално контрола при прилагане на забраните за изхвърляне на отпадъци на неразрешени за това места с налагане на адекватни санкции. Административно-наказателните клаузи на ЗУО позволяват налагането на глоби с размер, които да послужат като превантивна мярка срещу нарушаването на законодателството.

Основна предпоставка за недопускане възникването на нови нерегламентирани сметища или повторно замърсяване на тези терени е почистването на нерегламентираните сметища да бъде координирано с мерките за разширяване и оптимизиране на системата за организирано събиране и транспортиране на отпадъците в общината.

Ефективното прилагане на законодателството на местно ниво е невъзможно без осигуряване на достатъчен, квалифициран и мотивиран персонал в общинската администрация, подходящи технически ресурси (оборудване) и осигурена база данни за отпадъците. Осигуряването на достатъчна и достоверна информация за отпадъците е от съществено значение за правилната оценка на съществуващото състояние и за осъществяване на ефективно планиране и контрол на дейностите по управление на отпадъците. Ефективните мерки които могат да се предприемат са:

- подобряване и осигуряване на достатъчен административен капацитет на общинската администрация, компетент при разработване на нормативни актове, указания, планове и програми по прилагане на управлението на отпадъците на местно ниво, компетентен при осъществяване на контрол и извършване на проверки за спазване на изискванията за управление на отпадъците, компетентен при провеждане на процедури и сключване на договори за възлагане на дейностите по управление на отпадъци
- регулярно изследване на морфологичния състав на битовите отпадъци;
- осигуряване на данни за общото количество на образуваните отпадъци, включително и нерегламентирано изхвърляните отпадъци;
- извършване на прогнози за изменение на количеството и състава на отпадъците
- извършване на оценка на количеството и дела на отделните видове масово разпространени отпадъци (потоци отпадъци годни за рециклиране и оползотворяване), за които се предвижда въвеждането на системи за разделно събиране - отпадъци от опаковки, негодни за употреба батерии и акумулатори, излязло от употреба електрическо и електронно оборудване, излезли от употреба моторни превозни средства, отработени масла, отпадъци от строителството и разрушаването на сгради и биоразградими битови отпадъци.

Специфични цели:

- Подобряване на организацията по събиране и транспортиране на отпадъците
- Намаляване на количеството образувани отпадъци. Развитие на устойчиви системи за управление на специфични потоци отпадъци, годни за рециклиране и оползотворяване.
- Осигуряване на база данни за отпадъците
- Въвеждане на финансови и икономически инструменти
- Предотвратяване и намаляване на риска от стари замърсявания с отпадъци
- Провеждане на мероприятия за повишаване на екологичното съзнание.

6. Стратегическа цел

Формиране на нови модели на поведение на обществото щадящи околната среда.

За опазването на околната среда и постигането на устойчивото развитие е необходима подкрепата и активното участие на всички групи от населението. В голяма част от различните обществени групи няма изградена култура и модели на поведение щадящи околната среда и съдействащи за устойчивото развитие. Осъзнатата промяна в поведението на всички групи в обществото и информирания избор на всеки в ежедневието му живот би допринесло много за решаване на въпросите свързани с борбата с изменението на климата, устойчивото производство и потребление, ефективно използване на ресурсите, опазване на природата и околната среда, управлението на отпадъците и др.

Всеки човек следва не само да е запознат какъв е неговият „екологичен отпечатък“, т.е. какво е въздействието му върху околната среда, но и как може да намали този отпечатък.

Важен аспект е участието на отделните лица, организации, групи в обсъждането на решения за опазването на околната среда, както и участието им при изготвянето на някои планове и програми определящи устойчивото развитие. За да може обществото да участва с обосновани решения следва да му бъде предоставен достъп до всяка важна информация по въпросите на околната среда и развитието. Трябва да се разширят публичните бази данни в интернет и се улесни достъпът на потребители до тях.

Едно от основните предизвикателства е интегрирането на образованието по околна среда и устойчиво развитие в учебните програми в училищата, университетите и детските градини. Както и издаване на учебни помагала и информационни материали и организиране на информационно-образователни кампании

От значение също е подобряване на междуинституционалната координация, развитието на партньорства на институциите с основните групи на обществеността – бизнеса, браншовите и неправителствените организации, академичните среди, младите хора.

Промените на обществените модели на потребление и социално-икономическото развитие довеждат до изменение на източниците на въздействие върху околната среда, което от своя страна изисква адекватност от страна на системите за наблюдение, води до необходимостта от усъвършенстване на системата за мониторинг и осигуряване на актуална, навременна и пълна по обхват информация за състоянието на околната среда, икономическите сектори и останалите сфери, които и въздействат.

Специфични цели:

- Подобряване достъпа до информация и участие на обществеността в процеса на вземане на решения за околната среда
- Повишаване на общественото съзнание, културата, образованието и формиране на нови модели на поведение щадящи околната среда и съдействащи за устойчивото развитие.

VI. ПЛАН ЗА ДЕЙСТВИЕ

С приемането и прилагането на Плана за действие се цели да бъде постигнат оптимален баланс между законодателните, институционалните, икономическите и технически мерки, и да се приложи интегриран подход за управление на дейностите по опазване на околната среда. Планът определя и отговорностите на институциите и организациите в областта на опазване на околната среда, свързани с реализацията на предвидените мерки и дейности, очакваните разходи и очакваните източници за тяхното финансиране.

	Цел. Дейност	Проектна готовност	Отговорници	Срок	Финансиране Възможни източници
ЦЕЛ 1. НАМАЛЯВАНЕ ОТРИЦАТЕЛНОТО ВЛИЯНИЕ ВЪРХУ КЛИМАТА И АТМОСФЕРНИЯ ВЪЗДУХ.					
I.	Подобряване на енергийната ефективност				
I. 1	Извършване на енергийни обследвания на необследвания общински сграден фонд	идея	община	2016-2018 г.	община
I. 2	Внедряване на мерки по енергийна ефективност в публични сгради	идея	община	2018-2020 г.	МФ"Козлодуй", НДЕФ, ПРСР
II.	Въвеждане употребата на енергия от възобновяеми източници, енергоспестяващи и екологосъобразни технологии.				
II.1	Модернизация на уличното осветление, чрез използване на осветителни тела със светодиоди и фотоволтаични панели	идея	община	2019-2020 г.	МФ "Козлодуй"
II.2	Разполагане на пътни знаци с фотоволтаични панели на важни кръстовища в града	идея	община	2020г.	МФ "Козлодуй"
II.3	Внедряване на ЕЕ или ВЕИ	идея	частни инвестиции	2017-2019 г.	ПРСР, ОП"ИК"
III.	Информираност по въпросите на изменението на климата и формиране на нови модели на поведение на обществото.				
III.1	Изнасяне на сайта на общината информация за популяризиране на ЕЕ и ВЕИ и възможности за кандидатстване на предприятията и гражданите	идея	община	2015 г.	община
III.2	Информационен форум с обществеността за популяризиране на ВЕИ	идея	община	2015г.	община
ЦЕЛ 2. ОСИГУРЯВАНЕ НА ДОСТАТЪЧНО ПО КОЛИЧЕСТВО ВОДА С ДОБРО КАЧЕСТВО					
I.	Намаляване на замърсяването на водите от антропогенна еутрофикация и емисии на вредни вещества.				
I. 1	Проект "Интегриран воден цикъл на гр. П Тръмбеш"- етап канализационна мрежа	идеен проект	община, ВиК	2014-2018г.	ОПОС

I. 2	Проект "Интегриран воден цикъл на гр. П. Тръмбеш"- етап изграждане на ПСОВ	идеен проект	община, ВиК	2014-2018г.	ОПОС
I. 3	Проект "Канализация на с. Петко Каравелово" - изграждане на канализацията за дъждовни води	техн. проект	община	2016-2018г.	ПРСР
II.	Намаляване загубите, подобряване качеството и подsigуряване необходимото количество питейна и минерална вода				
II.1	Изготвяне на план и подобряване качеството на водата от местните водоизточници за населението от селата Орловец, Иванча, Каранци, Обединение, Страхилово, Стефан Стамболово, Масларево	идея	община, ВиК	2014 г.-2020г.	ПРСР, ОПОС, община, ВиК
II.2	Проект "Интегриран воден цикъл на гр. П. Тръмбеш"-етап водопроводна мрежа	идеен проект	община, ВиК	2014-2018	ОПОС
II.3	Подмяна на водопроводната мрежа в с. Обединение	техн.проект	ВиК	2014-2016 г.	частни инвестиции
III.	Превенция на рисковете от бедствия и аварии и физично модифициране на повърхностните и подземни водни тела.				
III.1	Подобряване състоянието на речните корита и ландшафта	идея	община	2018 г.	ПУДООС, ОПОС
III.2	Мерки за възстановяване на техническите съоръжения на язовирите	идея	община	2017 г.	ОП"МДР", община
III.3	Реконструкция и възстановяване на мостове над р. Янтра в с. Раданово, с. П. Каравелово и с. Куцина	техн.проект	община	2016-2020 г.	ПРСР
ЦЕЛ 3. ПО-ЗДРАВΟΣЛОВНА ОКОЛНА СРЕДА , ПО-ДОБРО КАЧЕСТВО НА ЖИВОТ В УРБАНИЗИРАНИТЕ ТЕРИТОРИИ					
I.	Подобряване условията за живот в урбанизираните територии.				
I. 1	Обновяване, реконструкция на градската среда – площад, пешеходна зона и градския парк на гр. Полски Тръмбеш	техн. проект	община	2015-2017 г.	ПРСР
I. 2	Обновяване на зелените площи, паркове и градинки по населени места	идея	община, кметства	2014-2020 г.	ПУДООС, кметства, община
I. 3	Създаване на зона за отдих и детски игри в гр. Полски Тръмбеш, квартал „Гаджули”	проектна готовност	община	2016г.	ПУДООС,ПРСР
I. 4	Създаване на зона за отдих и детски игри в с. Петко Каравелово	идея	кметство	201г.	ПУДООС,ПРСР

I. 5	Ремонт на спортна зала с. П. Каравелово	проектна готовност	спортен клуб, община	2019-2020г.	МФС, ПРСР, община
I. 6	Изграждане на спортно игрище в ЦДГ, гр. П. Тръмбеш	идея	община	2015 -2016г.	МФС, ПРСР, община
I. 7	Изграждане на спортно игрище в с. Петко Каравелово	идея	кметство	2018 -2019г.	МФС, ПРСР, община
I. 8	Изграждане на открит детски басейн в гр. П. Тръмбеш и прилежащата му инфраструктура	идея	община	2017-2019г.	ПРСР, община
I. 9	Реконструкция на полузакрития басейн, с цел ползването му целогодишно и от хора с увреждания	идея	община	2015-2017г.	ПРСР, община
I. 10	Ремонт на общинската пътна мрежа	техн. проекти	община	2014-2020 г.	ПРСР
I. 11	Ремонт на уличната мрежа, тротоари и площади в населените места на общината	техн.проекти	община	2014-2020г.	ПРСР
I. 12	Изготвяне на Общ устройствен план на общината	проектна готовност	община	2014-2015г.	община
I. 13	Изготвяне на кадастрални планове по населени места	идея	община	2014-2020г.	община
II.	Междурегионална обмяна на опит и знания				
II.1	Организация на семинари, публични събития за сътрудничество с други общини в различни области на икономиката	идея	община	2014-2020 г.	ОП "Добро управление", община, ОПРЧР
II.2	Участие в проекти за международно сътрудничество - Проект "Go-Lokal" - общината е партньор	проектна готовност	общината е партньор	2013-2014 г.	НСОРБ
III.	Екологосъобразно ползване, устойчиво управление и възстановяване на почви, нарушени терени и зелени площи				
III.1	Укрепване на скат по ул. "Зли дол"	техн.проект	община	2014г.	ОПРР, ПРСР
III.2	Контролирано съхраняване на препарати за растителна защита с изтекъл срок на годност	ежегодно	община, РИОСВ, ОДБХ, ПБиЗН	2014-202г.	община, „Балбок инженеринг” ЕООД
III.3	Привличане на инвеститори за разработване на находището от мергелна глина, чрез публично - частно партньорство	идея	община, фирми	2018-2019г.	частни инвестиции, община
III.4	Стимулиране развитието на пчеларството чрез предоставяне на слабопродуктивни	идея	община	2014-2020г.	частни инвестиции

	зеделски земи за създаване на пчелини				
ЦЕЛ 4. НАСЪРЧАВАНЕ НА УСТОЙЧИВОТО ПОТРЕБЛЕНИЕ И ПРОИЗВОДСТВО					
I.	Пестеливо използване на природни ресурси във всички сектори на икономиката				
I. 1	Внедряване на научно-техническите постижения и подобряване качеството в производството	идея	частни инвестиции	2018-2020г.	ПРСР, частни инвестиции
I. 2	Подкрепа на бизнеса чрез осигуряване на информация за възможностите за участие с проекти по програми, финансирани от фондовете на ЕС	идея	община	2015-2020г.	Оперативни програми
II.	Намаляване на натиска промишлеността, селското стопанство и туризма върху околната среда.				
II.1	Възстановяване, опазване и укрепване на екосистемите, зависещи от селското стопанство	идея	частни инвестиции	2016-2020г.	ПРСР, частни инвестиции
II.2	Модернизиране на животновъдните ферми	идея	частни инвестиции	2016-2020г.	ПРСР, частни инвестиции
II.3	Предоставяне на информация за кандидатстване за развитие на стопанствата	идея	община, ПРСР	2015-2020 г.	ПРСР, частни инвестиции
II.4	Изготвяне на туристически справочник за видовете туризъм и туристически обекти в общината и леглова база	идея	община, музей	2015г.	община
II.5	Стимулиране развитието на фирмите в областта на туризма	идея	частни инвестиции	2014-2020г.	частни инвестиции
II.6	Изготвяне на план за развитие на балнеотуризма в общината	идея	община	2015г.	община
III.	Ограничаване загубата на биологично разнообразие. Опазване на природното и културното наследство.				
III.1	Проучване на движимото и недвижимо природно и културно наследство с местно значение	идея	община, музей	2014г.	община, МК, фондации
III.2	Съхраняване и популяризиране на природното наследство	идея	община,	2014-2020г.	община
III.3	Картотекиране на недвижимото културно наследство	идея	община, музей	2015г.	община, МК, фондации
III.4	Консервационни и реставрационни дейности за недвижимото културно наследство	идея	община, музей	2019г.	община, фондации, фондове

III.5	Основен ремонт на читалището в гр. Полски Тръмбеш	идея	читалище	2018-2019г.	ПРСР, НДЕФ, МФ"Козлодуй"
III.6	Основен ремонт на читалището в с. Петко Каравелово	идея	читалище	2016-2017г.	ПРСР, читалище
ЦЕЛ 5. УСТОЙЧИВО УПРАВЛЕНИЕ НА ОТПАДЪЦИТЕ					
I.	Подобряване на организацията по събиране и транспортиране на отпадъците				
I. 1	Оптимизиране системата за организирано сметосъбиране и сметоизвозване на територията на общината – подновяване и увеличаване съдовете за ТБО		община	2014-2020г.	община
I. 2	Оптимизиране честотата на събиране на отпадъците и маршрутните графици. Мониторинг на обема и състава на контейнерния парк.		община	2015-2017г.	община
I. 2	Участие в изграждането на регионално депо за ТБО, съфинансиране на проекта	проектна готовност	общината е партньор	2014-2015г.	ОПОС, община
II.	Намаляване на количеството образувани отпадъци. Развитие на устойчиви системи за управление на специфични потоци отпадъци годни за рециклиране и оползотворяване.				
II.1	Въвеждане на системи за разделно събиране на отпадъци-биоразградими, НУБА, ЕЕО	идея	община, кметства, фирми	2015 -2017г.	община, частни инвестиции
II.2	Проучване на необходимите мерки по изграждане на площадка за сройтелни отпадъци	идея	община	2015 -2017г.	оперативни програми
II.3	Проучване възможностите за икономически изгодно сътрудничество с частни фирми в областта на управление на отпадъците	идея	община, кметства, фирми	2015 -2017г.	община, частни инвестиции
III.	Осигуряване на база данни за отпадъците				
III.1	Усъвършенстване на общинската система с база данни за образувани отпадъци	ежегодно	община	2014-2020г.	община
IV.	Въвеждане на финансови и икономически инструменти				
IV.1	Обмисляне и въвеждане на икономически стимули и санкции за намаляване на количеството отпадъци	идея	община, кметства	2015 -2018г.	община

V.	Предотвратяване и намаляване на риска от стари замърсявания с отпадъци				
V.1	Регулярно рекултивиране на нерегламентираните сметища	проектна готовност	община, кметства	2014-2020г.	община
V.2	"Закриване, техническа и биологична рекултивация на общинско депо за отпадъци на Община П. Тръмбеш"	техн. проект	община	2014-2016г.	община
VI.	Провеждане на мероприятия за повишаване на екологичното съзнание.				
V.1	Провеждане на информационни кампании на населението относно предотвратяването и намаляването на отпадъците от бита	ежегодно	община	2014-2020г.	община
V.2	Предоставяне на информация и провеждане на разяснителни кампании за ползите от рециклиране, оползотворяване и повторно използване на отпадъците	ежегодно	община	2014-2020г.	община, организации по оползотворяване
ЦЕЛ 6. ФОРМИРАНЕ НА НОВИ МОДЕЛИ НА ПОВЕДЕНИЕ НА ОБЩЕСТВОТО					
I.	Подобряване достъпа до информация и участие на обществеността в процеса на вземане на решения за опазване на околната среда				
I.1	Разширяване на обхвата на Интернет-страницата на общината с оглед предоставяне на информация и публичност относно изпълнение на планове и проекти	идея	община	2017г.	община
II.	Повишаване на общественото съзнание, културата, образованието и формиране на нови модели на поведение щадящи околната среда и съдействащи за устойчивото развитие				
II.1	Срещи с жителите на населените места, с цел повишаване на екологичната култура на населението. Разпространение на брошури	идея	кметства	2016г.	кметства, община
II.2	Организиране на екологични срещи с училища и НПО за дискутиране на въпроси, свързани с опазване на околната среда	идея	община, училища, НПО	2014-2020г.	Община, НПО
II.3	Привличане на обществеността при почистване на площи за обществено ползване и замърсени терени	ежегодно	община, училища, НПО	2014-2020г.	Община, НПО

Забележка: Няма конкретизирани средства като цифра, поради дългосрочността на програмата и невъзможност за прогнозиране на цените на услугите, съоръженията и машините.

VII. ОРГАНИЗАЦИЯ ЗА ИЗПЪЛНЕНИЕТО И ОТЧЕТ НА ПРОГРАМАТА

Успешното реализиране на Програмата за опазване на околната среда изисква ангажираността на цялата структура на общината. Необходимо е отговорностите да бъдат поети не само от длъжността с функции по опазване на околната среда, а и от всички структури на Общината. Задълженията най-напред се поемат от най-високите нива на управление. Ръководство на Общината определя политиката по опазване на околната среда на общината като част от политиката за развитие на общината.

Предвид постигане на ефективност и ефикасност при изпълнение на Програмата се извършва ежегодно наблюдение и оценка. Предмет на оценка е изпълнението на целите и приоритетите на Програмата, организацията и методите на изпълнение, прилагани от съответните административни структури, организациите и юридическите лица, участващи в изпълнението им. Оценката е важен елемент, който позволява да се засили или намали активността в конкретна насока, да се предприемат коригиращи действия, ако напредъкът е неудовлетворителен, или ако условията се изменят.

Контрол върху изпълнението на Програмата за опазване на околната среда се извършва от Общинския съвет съгласно чл. 79, ал.4 от Закона за опазване на околната среда. Програмата се приема от общински съвет, който контролира и нейното изпълнение. Кметът на общината представя пред общински съвет всяка година отчет за изпълнението на Програмата за околна среда, а при необходимост – и предложения за нейното допълване и актуализиране. Изготвените отчети се предоставят за информация в Регионалната инспекция по опазване на околната среда и водите -РИОСВ.

В годишният отчет на Кмета на общината се отбелязва степента на изпълнение на мерките, набелязаните цели и приоритети заложи в програмата. Отчитат се резултатите от нейното прилагане, настъпилите промени в екологичната обстановка, изменения в законовата и нормативна база и произтичащите от това промени в отговорностите и задълженията на местните власти по отношение опазване на околната среда.

Програмата за опазване на околната среда подлежи на актуализация и допълване при промяна във фактическите и/или нормативните условия.

*Приета с Решение №...../..... 2.
на Общински съвет – Полски Тръмбеш*